

10 මූල්‍ය අංශය

10.1 සමස්ත නිරීක්ෂණ

2003 වර්ෂයේ ආර්ථික කටයුතු පුළුල් පදනමක් තුළ යථා තත්ත්වයට පත්වීම තුළින් ලැබුණ සහයත් සමග මූල්‍ය අංශය තුළ ලාභදායීතාවය සහ ශක්තිමත්බව පිළිබිඹු කරමින් එහි කටයුතුවල ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා විය. උද්ධමනය අඛණ්ඩව අඩුවීම, උද්ධමන අපේක්ෂාවන් පහළ මට්ටමක පැවතීම, රජයෙහි ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය අඩුවීම, විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ස්ථායීතාවය සහ අන්තර්ජාතික වෙළෙඳපොළවල පවත්නා අඩු පොලී අනුපාතිකයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් මහ බැංකුව විසින් සිය ප්‍රතිපත්තිය පොලී අනුපාතික තවදුරටත් අඩුකරන ලදී. මහ බැංකුවට වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය වඩාත් සාර්ථක ලෙස කළමනාකරණය කිරීමට අවස්ථාව සලසමින් සහ මූල්‍ය ආයතනවල ද්‍රවශීලතා කළමනාකරණය වැඩිදියුණු කිරීම දිරිගන්වමින් 2003 මාර්තු මාසය තුළදී මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු කරා යොමුවිය. අපේක්ෂිත පරිදි පදනම් මුදල් ඉලක්කයන් පවත්වා ගනිමින් කෙටිකාලීන මුදල් වෙළෙඳපොළ අනුපාතිකයන්හි විචලතාවය අඩුකිරීමට මෙය උපකාරී විය. වර්ෂය පුරාම රුපියල් සහ දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළවල් ද්‍රවශීලීව පැවතුනු අතර එය වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් තවදුරටත් අඩු කරලීමට උපකාරී විය. මහ බැංකුව විසින් එහි මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි විනිවිදභාවය වැඩි කිරීමට අඛණ්ඩ ප්‍රයත්නයක් දරන ලද අතර, එමඟින් මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය පිළිබඳ විශ්වාසනීයත්වය සහ පුරෝකථන හැකියාව වැඩිවිය. මේ අතර, මුදල් වෙළෙඳපොළ කටයුතුවල පියවීම් අවදානම අඩුකිරීමට සහ කායඝ්‍රීකමතාවය වැඩිකිරීමට උපකාරී වන තත්කාලීන දළ පියවුම් පද්ධති ක්‍රමය (RTGS) ස්ථාපිත කරමින් ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියෙහි ස්ථායීතාවය සහ ආරක්ෂාව වැඩිකිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගනු ලැබීය. රජයේ සුරැකුම්පත් සම්බන්ධයෙන් නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් පියවීමේ පද්ධතියක් (SSSS) 2004 වර්ෂයේදී ආරම්භ කිරීමේ අපේක්ෂාවෙන් එහි මූලික කටයුතු වර්ෂය තුළදී අඛණ්ඩව සිදු කෙරිණි. ආර්ථිකය වේගවත්ව යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ පොලී අනුපාතික අඩුවීම පිළිබිඹු කරමින් බැංකු අංශයෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය වර්ධනය වූ අතර, වාණිජ බැංකුවල ප්‍රාග්ධන අරමුදල් පදනම වැඩිදියුණු විය. විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන් තවදුරටත් ශක්තිමත්වීම, අක්‍රීය වත්කම් අඩුවීම, දුර්වල බැංකුවල පැවති අපහසුතාවයන් ලිහිල්වීම සහ බැංකු සහ මූල්‍ය ආයතන පිළිබඳ වඩාත් වැඩි තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත්කිරීම හේතුවෙන් මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය වර්ධනය විය. ආයෝජකයින්ගේ විශ්වාසනීයත්වය වැඩිදියුණුවීම නිසා ප්‍රධාන කොටස් වෙළෙඳපොළ දර්ශකයන් වර්ෂය තුළදී වාර්තාගත මට්ටමකට පත්වෙමින් කොටස් වෙළෙඳපොළ කටයුතු වර්ධනය විය. කෙසේ වුවද, දේශපාලන තත්ත්වයෙහි ඇති වූ වෙනස්වීම් නිසා ඇති වූ වෙළෙඳපොළ

අවිනිශ්චිතභාවය හේතුවෙන් මෙම ප්‍රවණතාවයෙහි වෙනසක් වර්ෂය අවසානය වනවිට දකිය හැකිවිය.

ආර්ථික වර්ධනය සහ විශ්වාසනීයත්වය වර්ධනයවීම නිසා, කල්බදු සමාගම්, මූල්‍ය සමාගම්, වණික බැංකු, වැනි බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනයන්හිදී ව්‍යාපාරික කටයුතුවල ඉහළ ක්‍රියාකාරීත්වයක් වාර්තා කරන ලදී. රක්ෂණ කර්මාන්තයෙහි ද නව වර්ධනයන් දක්නට ලැබුණු අතර, දැනට අඩු මට්ටමක පවතින රක්ෂණ කටයුතු ව්‍යාප්තිය වැඩි කිරීමට එය දායක වනු ඇත. රජය රක්ෂණ කර්මාන්තයට සෘජුව මැදිහත් වීමෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම වාගේ ඉවත් වී ඇත. මූල්‍ය ක්‍රමය හැසිරවීමේ කටයුතු වඩාත් විධිමත් කිරීම, ඉහළ තරඟකාරීත්වයකට පහසුකම් සැලසීම සහ වෙළෙඳපොළ වර්ධනයන්ට කාලානුරූපව හැඩගැසීම සඳහා මූල්‍ය අංශය හා සම්බන්ධ වූ නීතිමය පනත් කිහිපයක් කෙටුම්පත් කරමින් පවතී.

කෙසේ වුවද, මූල්‍ය ක්‍රමයෙහි ශක්තිමත්බව තවදුරටත් වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් අක්‍රීය ණය අඩුකිරීම සහ තරඟකාරීත්වය වැඩි කිරීම තුළින් ඉහළ පොලී අනුපාතික අන්තරයන් අඩු කිරීම වැනි සාමූහික ප්‍රයත්නයන් ගැනීම අඛණ්ඩව සිදුකිරීමට අවශ්‍ය වනු ඇත. එමෙන්ම, තරඟකාරීත්වය වැඩිකිරීම තුළින් සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ ගැඹුරුතාවය වර්ධනය කිරීම තුළින් දේශීය බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළ තවදුරටත් දියුණු කිරීම අවශ්‍ය වේ.

10.2 මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය

ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය යථා තත්ත්වයට පත්කරන අතර අඩු උද්ධමන තත්ත්වයක් අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීම අරමුණු කරගෙන 2003 මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සැකසිණි. 2001 වර්ෂයේදී සෘණ ආර්ථික වර්ධනයක් සමග ආර්ථිකයෙහි ඉහළ උද්ධමනයක් පැවතිණ. උද්ධමනයෙහි අඩුවීමත්, ධන ආර්ථික වර්ධනයත් සමග මෙම අයහපත් ප්‍රවණතාවය 2002 වර්ෂයේදී තරමක් දුරට අඩුවිය. එමනිසා, 2003 වර්ෂයේදී මහ බැංකුව වෙත නිවූ අභියෝගය වූයේ, ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්කිරීම ශක්තිමත් කරමින් උද්ධමනය තවදුරටත් අඩු මට්ටමකට ගෙන ඒමයි. 2003 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග මෙම අරමුණ කරා යොමුවිය. ඒ අනුව, ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීමට උපකාරී වන අතර, උද්ධමන පීඩනයක් ඇතිවීම වැලැක්වීමේ අරමුණින් ප්‍රධාන ප්‍රතිපත්තිය පොලී අනුපාතිකයන් ප්‍රවේශම් සහිතව වර්ෂය තුළදී පියවර කිහිපයකින් තවදුරටත් අඩුකරන ලදී. එමෙන්ම, මූල්‍ය කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් වෙළෙඳපොළ වෙත යොමුවීම තවදුරටත් වැඩිදියුණු කරමින් මහ බැංකුව විසින් 2003 මාර්තු මාසය තුළදී වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු කරා (OMO) යොමුවිය.

මහ බැංකුව විසින් උද්ධමනය පාලනය කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය පවත්වාගනිමින් 2003 වර්ෂයේදී ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතික පදනම් අංක 275-325 කින්

අඩුකිරීමත්, ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් හා ප්‍රතිචක්‍රණී අනුපාතික අතර අන්තරය පදනම් අංක 50 කින් අඩු කිරීමත් ප්‍රවේශම් සහිතව සිදු කරන ලදී. 2003 වර්ෂයේදී ප්‍රතිපත්ති අනුපාතිකවල වූ අඩුවීම, 2002 වර්ෂයේ එම අනුපාතිකයන්හි සිදුකළ පදනම් අංක 225 ක අඩුකිරීම තවදුරටත් අඛණ්ඩව පවත්වා ගැනීමක් විය. ප්‍රතිපත්ති අනුපාතිකයන්හි මෙම අඛණ්ඩ අඩුවීමට උපකාරී වූ හේතූන් වූයේ උද්ධමන හා උද්ධමන අපේක්ෂාවන් අඛණ්ඩව පහළ යාම, මූල්‍ය ප්‍රසාරණය අපේක්ෂිත මට්ටම තුළ පවත්වා ගැනීමට හැකිවීම, රාජ්‍ය අංශයේ ණය ගැනීමේ අඩු වර්ධනය, අතිරික්ත රුපියල් ද්‍රවශීලතාවයක් පැවතීම, විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළවල් සාපේක්ෂව ස්ථායීව පැවතීම සහ සමහර අන්තර්ජාතික පොළී අනුපාතිකයන්හි පහළ යාමත් ය. ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිචක්‍රණී අනුපාතික ජනවාරි, මැයි, අගෝස්තු සහ ඔක්තෝම්බර් මාස තුළදී පියවර හතරකින් අඩුකරන ලදී. මහ බැංකුවේ අනෙකුත් ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අඩුකිරීමේ ප්‍රවණතාවය අනුව යමින් බැංකු අනුපාතිකය ද (එනම් අවසාන ණය දෙන්නා ලෙස මහ බැංකුව වාණිජ බැංකු වෙත ණය ලබාදෙන අනුපාතිකය) සියයට 18.00 ක සිට සියයට 15.00 ක් දක්වා අඩුකරන ලදී. මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්හි විචලතාවය අඩුවීම සහ පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයෙහි පහත බැසීම හේතුවෙන් මහ බැංකුවේ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිචක්‍රණී අනුපාතික පහළ හා ඉහළ සීමාවන් ලෙස පවත්නා පොලී අනුපාතික කොර්ඩෝව පදනම් අංක 200 ක සිට පදනම් අංක 150 ක් දක්වා අඩු කරන ලදී. ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික අඩුකිරීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අනෙකුත් සියළුම වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩුවිය. කෙසේ වුවද, සමහර සාමාන්‍ය ණයදීමේ පොලී අනුපාතික අඩුවීමේ මන්දගාමී ස්වභාවය නිසා පොලී අනුපාතික අන්තරය වැඩිවිය. උද්ධමනය සීඝ්‍රයෙන් අඩුවීම හේතුවෙන් සමහර වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් මූර්ත වශයෙන් වැඩිවිය. මහ බැංකුව විසින් සිය පොලී අනුපාතික වෙනස්කිරීම්වල බලපෑම ඉක්මණින් බැංකු අංශය කරා ගෙනයාම වර්ධනය කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. (විශේෂ සටහන් අංක 19 බලන්න).

මහ බැංකුව විසින් සිය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියෙහි සඵලතාවය වැඩිකිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ගයන් ගෙන ඇත. මෙම ක්‍රියාවලියෙහි එක් කොටසක් ලෙස, 2003 මාර්තු මස 3 දින සිට වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු ක්‍රමය ආරම්භ කරන ලදී. මෙම ක්‍රමය යටතේ, වෙළෙඳපොළට සැපයිය යුතු හෝ වෙළෙඳපොළින් ආපසු ගතයුතු ද්‍රවශීලතා ප්‍රමාණය පිළිබඳව මහ බැංකුව තීරණය කරන නමුත්, පොලී අනුපාතික තීරණය කරනුයේ වෙළෙඳපොළ බලවේග විසිනි. කෙසේ වුවද, පුදුසු අනුපාතික තීරණය කිරීමට වෙළෙඳපොළට හැකිවන ලෙස, මහ බැංකුවේ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිචක්‍රණී අනුපාතික වලින් සැදී පොලී අනුපාතික කොර්ඩෝව මගින් මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයේ දිශාව පිළිබඳ සංඥා දෙනු ඇත. මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය සහ ඇස්තමේන්තු කරන ලද වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය මත පදනම්ව, ද්‍රවශීලතාවය

සැපයීම හෝ අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා වෙන්දේසි ක්‍රමයක් තුළින් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු දෛනිකව ක්‍රියාත්මක වේ. මෙය, මහ බැංකුව විසින් පොලී අනුපාතික ද, වෙළෙඳපොළ විසින් පරිමාව ද තීරණය කරනු ලැබූ කලින් පැවති ක්‍රමයට ප්‍රතිවිරුද්ධ ක්‍රමයකි. වෙළෙඳපොළ කටයුතු සුමටව කරගෙන යාමට හැකිවන සේ නව සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳපොළ ක්‍රමයට අනුව ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් හා ප්‍රතිචක්‍රණී අනුපාතික යටතේ යම් ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් හෝ හිඟයක් පියවා ගැනීම සඳහා වෙළෙඳපොළ සහභාගිවන්නන්හට නිත්‍ය පහසුකම් සපයනු ලැබේ. නව මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති කළමනාකරණ ක්‍රමය මගින් බැංකුවේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය පිළිබඳව වූ මාසික දැනුම්දීම පූර්ව දින දර්ශනයකට අනුව සිදු කරමින් මහජනතාවට වැඩිමනත් තොරතුරු අනාවරණය කිරීමේ ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙසේ ක්‍රමවත්ව තොරතුරු සැපයීම නිසා මූල්‍ය කළමනාකරණයෙහි විනිවිදභාවය සහ විශ්වාසනීයත්වය වැඩිවූ අතර බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය පිළිබඳ පුරෝකථන හැකියාව වැඩිවිය. මෙම වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු ක්‍රමය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ අනුපාතිකයන්හි ඉහළ ස්ථායීතාවයක් ඇතිවීමට උපකාරී වී ඇත (විශේෂ සටහන් අංක 4 බලන්න).

වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු ක්‍රමය යටතේ, අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවයෙන් කොටසක් දිගුකාලීන පදනමක් මත අවශෝෂණය කර ගැනීමට මහ බැංකුව විසින් පියවර ගනු ලැබූ අතර, එමගින් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතුවල සඵලතාවය වැඩිවීමත්, එක්දින පදනමක් මත අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය ආයෝජනය කිරීමේ ගනුදෙනු පිරිවැය අඩුවීමත් සිදුවේ. ඒ අනුව, වෙළෙඳුන්ගෙන් සෘජුව ලංසු කැඳවීම මගින් සහ වෙන්දේසි ක්‍රමය මගින් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් විකිණීම සිදුවිය. මහ බැංකුව වෙතැති රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය අඩුවීමත් සමඟ, මහ බැංකුව විසින් අමතර ද්‍රවශීලතාවය අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා තම සුරැකුම්පත් නිකුත් කරන ලදී. රුපියල් බිලියන 3.8 ක වටිනාකමකින් යුතු මහ බැංකු සුරැකුම්පත් 2003 සැප්තැම්බර් මසදී නිකුත් කරන ලදී. දෙසැම්බර් මාසයේදී ද්‍රවශීලතාවය අඩුවීම අපේක්ෂා කළ බැවින්, මෙම සුරැකුම්පත්හි පරිණත කාලය දින 60 සිට දින 91 දක්වා වූ කාලයක් සඳහා වන ලෙස නියම කරන ලදී.

වාණිජ බැංකු විසින් මහ බැංකුව සමග පවත්වා ගතයුතු ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත ගණනය කිරීමේ ක්‍රමය 2003 අප්‍රේල් මස 3 වන දින සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි වෙනස් කරන ලදී. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය ගණනය කිරීමේ පදනම පෙර පැවති ක්‍රමය වූ එක් වැඩකරන දිනක පැවති තැන්පතු වගකීම්වල සහ සුරක්ෂිතාගාර මුදල්වල ශේෂය භාවිතා කිරීම වෙනුවට, එම ශේෂයන්හි සතියක සාමාන්‍ය භාවිතා කිරීම ඇරඹුණි. මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් ලෙස ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවයේ සඵලතාවය වැඩිකිරීමට මෙය උපකාරී වී ඇති අතර, වීමට වෙළෙඳපොළ කටයුතුවල කායෂීක්ෂම ක්‍රියාකාරීත්වයට අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වන දෛනික

වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය වඩාත් නිරවද්‍ය ලෙස ඇස්තමේන්තු කිරීමට ද එමගින් හැකිවී ඇත.

මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති කටයුතුවල විනිවිදභාවය වැඩි කිරීම සඳහා මහ බැංකුව මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳ තොරතුරු වෙළෙඳපොළට ලබාදීම වැඩිකර ඇත. වර්ෂය තුළදී සිදු වූ මූලික වෙනස්කමක් වූයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය පිළිබඳව දැනුම් දෙනු ලබන දින සඳහන් පූර්ව දින දර්ශනයක් ප්‍රසිද්ධ කිරීමයි. සක්‍රීය විවට වෙළෙඳ කටයුතු ඇරඹීමත් සමග වෙළෙඳපොළ දැනුවත් කිරීම සඳහා සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ස්ථාවරතාවය වැඩි කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති තීරණවලට අදාළ වූ හේතු පහදමින් මහ බැංකුවෙහි මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය පිළිබඳව වූ මාසික ප්‍රකාශනයක් ප්‍රසිද්ධ කරනු ලැබේ. මෙයට අමතරව, මූල්‍ය පුරෝකථනයන් සහ ඊට අදාළ පැහැදිලි කිරීම් සහිත සටහන් මහ බැංකු වෙබ් අඩවියෙහි පළ කරනු ලැබේ. මූල්‍ය හා අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයන් පිළිබඳව වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වට මනා අවබෝධයක් ලබාදීම සඳහා ක්‍රමානුකූල පදනමක් මත දත්ත සැපයීම මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව සිදු කරන ලදී.

සංචිත මුදල් ප්‍රධාන මෙහෙයුම් ඉලක්කය වන මූල්‍ය සමස්තයන් ඉලක්ක කරගත් ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් මහ බැංකුව විසින් අඛණ්ඩව පවත්වා ගන්නා ලදී. 2001 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක කළ නිදහසේ පාවෙන විනිමය අනුපාතික ක්‍රමය තුළින් විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ඇතිවූ වඩාත් වැඩි ස්ථාවරතාවය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වඩාත් සාර්ථකව පවත්වාගෙන යාමට ආධාර විය. විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළෙහි ගැඹුරුතාවය සහ නම්‍යශීලීභාවය තවදුරටත් වර්ධනය කිරීමේ අරමුණින්, වාණිජ බැංකුවල ප්‍රාග්ධන අරමුදල් මත පදනම් වන වාණිජ බැංකුවලට විදේශ විනිමය කටයුතු සඳහා තබා ගතහැකි දෛනික උපරිම සීමාවන් වැඩිකරන ලදී. ශුද්ධ විදේශ වත්කම්හි සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් සිදු වුවද, ඒ අනුව මහ බැංකුවේ ශුද්ධ දේශීය වත්කම් අඩුවූ බැවින්, සංචිත මුදල් ඉලක්කගත මට්ටම තුළ පවත්වාගත හැකිවිය. ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය ගණනය කිරීමේ පදනම වෙනස් කිරීමත් සමග සංචිත මුදල් මට්ටම ඉහළ නැගුණි. කෙසේ වුවද, සංචිත මුදල්, දෙපැම්බර් මාසය මුළුල්ලේම ඉහළ අගයක පැවතිණි. වෙළෙඳපොළ අවිනිශ්චිතතාවය හේතුවෙන් ව්‍යවහාර මුදල් සඳහා ඉහළ ඉල්ලුමක් පැවතීම මෙයට තරමක් දුරට හේතුවන්නට ඇත. සැප්තැම්බර් මාසය තෙක් සියයට 12-13 පමණ වූ මූල්‍ය වර්ධනය වර්ෂය අවසානය වන විට පුරෝකථනය කරන ලද වර්ධන අගයන්ට වඩා වැඩි වෙමින් අනාගත මූල්‍ය කළමනාකරණයට යම් ප්‍රමාණයක අභියෝගයක් ඇති කළේය.

1 සංචිත අවශ්‍යතාවයෙහි කොටසක් ලෙස සැලකීමට ඉඩදී ඇති සුරක්ෂිතාගාර මුදල් ප්‍රමාණය, කලින් ගණනය කරන ලද ක්‍රමය යටතේ පවත්වාගත යුතුව තිබූ මට්ටමට සාපේක්ෂව නව ක්‍රමය යටතේ සාමාන්‍ය අගය භාවිතා කිරීමේදී අඩුවීමක් සිදුවන අතර, එමඟින් මහ බැංකුව සමග වාණිජ බැංකු විසින් පවත්වාගත යුතු සංචිත ප්‍රමාණය වැඩිවේ.

මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක යන්ත්‍රණය වර්ධනය කිරීමට හේතුවන මූල්‍ය අංශයේ කායඝ්‍රීකමතාවය, පූර්ණත්වය සහ ස්ථාවරතාවය වැඩි කිරීම සඳහා වර්ෂය තුළදී ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගයන් කිහිපයක්ම ගනු ලැබීය. ගෙවීම් හා පියවීම් පද්ධතියේ තත්ත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා සහ ඒ අනුව එම කටයුතුවල අවදානම් අවම කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධති ක්‍රමය සහ නිර්ලේඛන සුරැකුම් පියවීම් ක්‍රමය ස්ථාපිත කිරීමට පියවර ගනු ලැබීය. අවදානම මත බර තැබූ අවම ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය වැඩි කිරීමත්, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකයන්හි ක්‍රියාකාරීත්වය ද ආවරණය වන පරිදි ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය ගණනය කළයුතු වීමත් සමග වාණිජ බැංකුවල ප්‍රාග්ධනය වැඩිවිය. අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ සුරැකුම්වල මිල නියම කිරීම සඳහා මිණුම් දණ්ඩක් ලෙස භාවිතා කරන දිගුකාලීන ඵලද්‍රව ක්‍රමය වර්ධනය කිරීමෙහිලා දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කරන ලදී. වෙළෙඳපොළ මත පදනම් වූ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් පවත්වාගෙන යාම සඳහා රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළෙහි වර්ධනය අත්‍යවශ්‍ය වන බැවින් නිර්ලේඛන සුරැකුම් පියවීමේ ක්‍රමයට ප්‍රවේශවීමට කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළට ඉඩ සලසා ඇත. රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය වර්ධනය කිරීමට මෙය ආධාර වන අතර, ණය හුවමාරුව (Debt Exchange) තුළින් ද්විතියික වෙළෙඳුම් පහසු කිරීමත් සිදු කරයි. අනුමත කරනලද මූල්‍ය ආයතනයන් සහ එම ආයතනවලින් සපයන මූල්‍ය සේවාවන් පිළිබඳව මහජනයා දැනුවත් කිරීමේ කටයුතුවල ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ක්‍රියාකාරීව නිරත විය. මූල්‍ය අංශයේ නීතිමය රාමුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කිරීම සඳහා නීතිමය පනත් කිහිපයක් කෙටුම්පත් කරන ලදී.

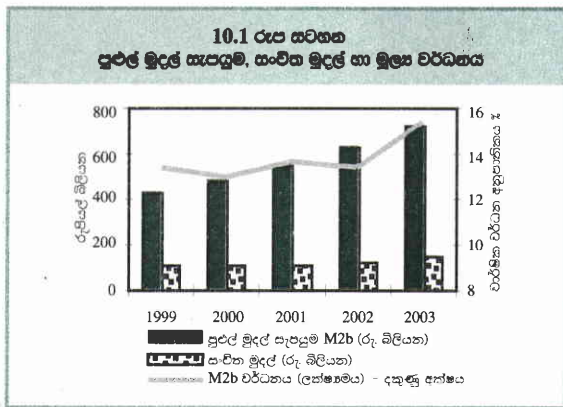
10.3 මුදල් සහ ණය සමස්තයන්

සංචිත මුදල්

සංචිත මුදල් 2003 වර්ෂය මුළුල්ලේම පුරෝකථන ඉලක්කයන් තුළ පවත්වාගත හැකි වූයෙන් මුදල් සැපයුම ඉලක්කගත මට්ටමෙහි පවත්වා ගැනීමට හැකිවිය. සක්‍රීය විවට වෙළෙඳ කටයුතු ක්‍රමය හඳුන්වාදීම නිසා සංචිත මුදල් කළමනාකරණය පහසු වූ අතර, ඒ ක්ෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි පොලී අනුපාතිකයන්හි වැඩි ස්ථාවරතාවයක් පවත්වා ගැනීමට ද එය දයක විය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද ව්‍යවහාර මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි ද වාණිජ බැංකු සතු මහ බැංකුව වෙත වූ තැන්පතු වලින් ද සමන්විත වූ සංචිත මුදල් 2002 වර්ෂයේදී රුපියල් බිලියන 14 කින් (සියයට 12) වර්ධනයවීම හා සසඳන විට 2003 වර්ෂය තුළදී එයට මදක් ඉහළ අගයකින් එනම් රුපියල් බිලියන 15 කින් (සියයට 12) වර්ධනය විය. සංචිත මුදල් වැඩිවීම ප්‍රධාන වශයෙන්ම පිළිබිඹු වූයේ රුපියල් බිලියන 10 කින් වැඩිවූ ව්‍යවහාර මුදල් සංසරණයෙහි වැඩිවීම තුළිනි.

සටන් විරාම ගිවිසුම හේතුවෙන් උතුරු නැගෙනහිර නව ආර්ථික කටයුතු ද ඇතුළත් වූ ආර්ථික කටයුතුවල වර්ධනය නිසා ගනුදෙනු සඳහා වූ මුදල් ඉල්ලුම ඉහළයාම, ව්‍යවහාර මුදල් සඳහා වූ ඉල්ලුම වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන්ම දයක වූ සාධකය විය. තැන්පතු ආපසු ගැනීම් මත වූ හර බද්ද ද ව්‍යවහාර මුදල් ලඟ තබා ගැනීම වැඩි කිරීමට යම් ප්‍රමාණයකට දයකවන්නට ඇත. සංචිත මුදල්හි අඩංගු අනෙක් කොටස වන වාණිජ බැංකුවල මහ බැංකුව සමග වූ තැන්පතු රුපියල් බිලියන 5 කින් වැඩි වූ අතර එය වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු වැඩිවීම සමග පවත්වා ගතයුතු සංචිත ප්‍රමාණය වැඩිවීමේ ප්‍රතිඵලයක් විය.

සංචිත මුදල් වැඩිවීමට තුඩු දුන් සාධක සැලකිල්ලට ගත්විට මහ බැංකුවෙහි ශුද්ධ විදේශ වත්කම් වැඩිවීම මුළුමනින්ම ඊට හේතුවූ අතර, මහ බැංකුවෙහි දේශීය වත්කම් අඩුවීම තුළින් නරමක් දුරට එහි බලපෑම සමනය විය. විදේශීය ලැබීම් වැඩිවීම නිසා ශුද්ධ විදේශ වත්කම් වැඩිවීම රුපියල් බිලියන 47 ක් විය. 2002 වර්ෂයේ රුපියල් බිලියන 18 ක අඩුවීමක් පැවති මහ බැංකුව වෙතැනි භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණය හා සැසඳීමේදී 2003 වර්ෂයේදී එහි වූ අඩුවීම රුපියල් බිලියන 29 ක් විය. සංචිත මුදල් රුපියල් බිලියන 15 කින් වැඩි වී දෙසැම්බර් මස අවසානයේදී ඉලක්කගත අගය වූ රුපියල් බිලියන 143 හා සැසඳීමේදී රුපියල් බිලියන 141 ක් විය.

මුදල් සැපයුම

ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M_2b) වර්ෂයේ වැඩි කාලයක් තුළ මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් පෙන්වූ අතර, ප්‍රධාන වශයෙන්ම, පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණය වැඩිවීම සහ බැංකු ක්‍රමයේ ශුද්ධ විදේශ වත්කම් වර්ධනය වීම නිසා වර්ෂය අවසානය වනවිට එහි වර්ධන වේගය වැඩිවිය. 2003 සැප්තැම්බර් දක්වා මුදල් සැපයුමෙහි වර්ධනය සියයට 12-14 අතර පරාසයක පැවති අතර, 2003 දෙසැම්බර් අවසානය වනවිට එය සියයට 15.3 ක් දක්වා වැඩිවිය. 2003 වර්ෂයේ මුදල් සැපයුම වර්ධනයේ සාමාන්‍ය සියයට 13.2 ක් විය. බැංකු ක්‍රමයෙහි ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වැඩිවීම සහ

පෞද්ගලික අංශයට දුන් ණය වැඩිවීම මීට හේතුව විය. ගෙවුම් ශේෂ අතිරික්තය හේතුවෙන් බැංකු ක්‍රමය තුළ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වර්ධනය වූ අතර, ආර්ථිකයෙහි සියළුම ප්‍රධාන අංශයන්හි පුළුල් පදනමක් තුළ සිදුවූ යථා තත්ත්වයට පත්වීම, වැඩිවූ පාරිභෝගික ඉල්ලුම සහ පොළී අනුපාතික අඩුවීම හේතුවෙන් පෞද්ගලික අංශයට දුන් ණය වර්ධනය විය. මේ අතර, මහජනයා සතු ව්‍යවහාර මුදල් සහ ඉල්ලුම් තැන්පතු වලින් සමන්විත වූ පවු මුදල් සැපයුම (M_1), ව්‍යවහාර මුදල් සහ ඉල්ලුම් තැන්පතු යන දෙකෙහිම වැඩිවීම නිසා දෙසැම්බර් අවසානය වනවිට සියයට 16 කින් පමණ මදක්

10.1 සංඛ්‍යා ගවහරය
මූල්‍ය සංඛ්‍යා සාරාංශය

ශීර්ෂය	2002 අවසානයට රුපියල් බිලියන	2003 අවසානයට රුපියල් බිලියන	වෙනස			
			2002		2003	
			ප්‍රමාණය රු/බිලියන	%	ප්‍රමාණය රු/බිලියන	%
මූල්‍ය සම්පත්						
පවු මුදල් සැපයුම (M_1)	139.4	161.6	17.2	14.0	22.3	16.0
පුළුල් මුදල් සැපයුම (M_2)	510.4	580.7	59.7	13.2	70.4	13.8
ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M_2b)	622.5	717.9	73.4	13.4	95.4	15.3
තුඩු දුන් සාධක(අ)						
දේශීය ණය	680.4	731.9	41.5	6.5	51.5	7.6
රජය (ශුද්ධ)	193.0	176.2	(8.3)	(4.1)	(16.8)	(8.7)
රාජ්‍ය සංස්ථා	43.0	36.2	2.2	5.4	(6.8)	(15.9)
පෞද්ගලික අංශය	444.4	519.4	47.6	12.0	75.1	16.9
විදේශීය වත්කම් (ශුද්ධ)	110.6	167.1	36.5	49.3	56.5	51.0
අනෙකුත් ශීර්ෂ (ශුද්ධ)	(168.5)	(181.1)	(4.7)	(2.9)	(12.6)	(7.5)
සංචිත මුදල්	126.4	141.4	13.9	12.3	15.0	11.9
(M_2b) සඳහා මුදල් ඉණකය	4.92	5.08				
(M_2b) සංසරණ ප්‍රවේගය (අ)	2.70	2.65				

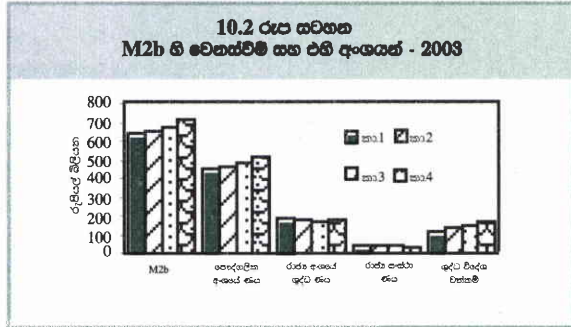
(අ) (M_2b) වෙනස්වීම් කෙරේ තුඩුදුන් සාධක මෙහි දක්වේ.
(ආ) වර්ෂය තුළ මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ඉහළ අනුපාතිකයකින් වර්ධනය විය.

මුදල් සැපයුමෙහි (M_2b) වර්ධනයට තුඩුදුන් සාධක

බැංකු ක්‍රමයෙහි ශුද්ධ විදේශ වත්කම් 2003 වර්ෂයේදී තවදුරටත් වැඩි වූ අතර, එය ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුමෙහි වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන්ම බලපෑ හේතුව විය. (සමස්ත වර්ධනයෙන් සියයට 59 ක් පමණ) විදේශීය ප්‍රේෂණයන් වැඩිවීමත්, විදේශීය ආධාර සහ ණය ලැබීම් ඇතුළත් සේවා ලැබීම් සහ ප්‍රාග්ධන ලැබීම් යටතේ රජය හා පුද්ගලික යන දෙඅංශයටම වූ ලැබීම් වැඩිවීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බැංකු ක්‍රමයෙහි ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් 2003 වර්ෂයෙන් අවසන්වන මාස 12 තුළදී රුපියල් බිලියන 56 කින් පමණ වැඩිවිය. රුපියල් බිලියන 47 කින් පමණ වැඩි වූ මහ බැංකුවෙහි ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වලින් එම වැඩිවීම විශාල වශයෙන් පිළිබිඹු විය(සියයට 82). එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගෙවුම් ශේෂයෙහි අතිරික්තය එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 502 කින් වර්ධනය විය. වාණිජ බැංකුවල ශුද්ධ විදේශ වත්කම් ද රුපියල් බිලියන 9 කින් වැඩිවිය. මෙයට හේතුවූ

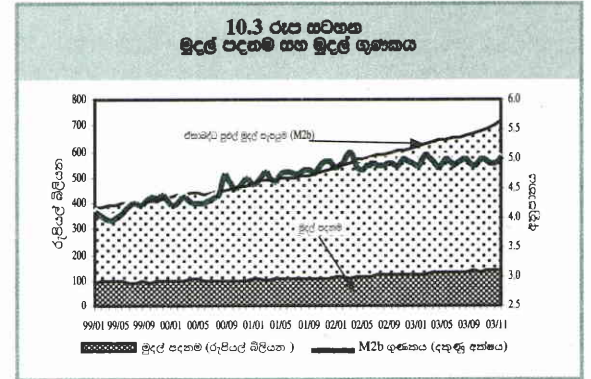
එක් කරුණක් වූයේ මූල්‍ය සමීක්ෂණයෙහි දේශීය වත්කම් ලෙස සලකනු ලබන එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශ ලක්ෂ 158 ක් වූ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර කල්පිරීම නිසා ආපසු ගෙවීම තුළින් ලැබුණ මුදලින් කොටසක් විදේශයන්හි විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් වත්කම්වල ආයෝජනය කිරීමයි.

වර්ධනය වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවය පිළිබිඹු කරමින් පිළිවෙලින් දෙවන වර්ෂය සඳහා ද බැංකු ක්‍රමය වෙතින් රජයට දෙන ලද ශුද්ධ ණය අඩුවිය. 2002 වර්ෂයේ රුපියල් බිලියන 8 කින් අඩුවූ රජයට දෙන ලද ශුද්ධ ණය, 2003 වර්ෂයේදී රුපියල් බිලියන 17 කින් අඩුවිය. රජයේ ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයන් සීමාවීම, වැඩසටහන් සහ ව්‍යාපෘති ණය තුළින් විදේශ විනිමය සම්පත් ලැබීම සහ පෞද්ගලිකකරණය තුළින් වූ ලැබීම් ද බැංකු අංශයට වූ රජයේ වගකීම් අඩුවීමට උපකාරී විය. 2002 වර්ෂයේ මුල් අවධියේ සිට බැංකු ක්‍රමය වෙත රජයේ ණය ආපසු ගෙවීම් ඇරඹීම ප්‍රශංසනීය ජයග්‍රහණයක් වූයේ, එමගින්, උද්ධමනය සීමා කිරීමටත් අනාගත ආර්ථික වර්ධනයට පහසුකම් සපයමින් පෞද්ගලික අංශයට අවශ්‍ය අරමුදල් ලබා දීමටත් මහ බැංකුව විසින් ගනු ලැබූ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ගයන් වඩාත් ශක්තිමත් කරනු ලැබූ බැවිනි. මෙය මෑත අතීතයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය එකිනෙකට බැඳී ක්‍රියා කළ පළමු අවස්ථාව විය. 2001 සහ 2002 වර්ෂ තුළදී ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර තුළින් රජය ලබාගත් එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 250 ත්, එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 158 ක් 2003 නොවැම්බර් සහ දෙසැම්බර් මාස තුළදී අවස්ථා 3 කදී පියවන ලදී. මෙම අරමුණ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන්ම රජයේ සුරැකුම්පත් නිකුත් කිරීම මගින් රුපියල් අරමුදල් රැස් කරන ලදී. වාණිජ බැංකු වෙතැති විදේශීය බිල්පත් රුපියල් බිලියන 12 කින් අඩු වූව ද රජයේ සුරැකුම්පත් දැරීම රුපියල් බිලියන 45 කින් වැඩිවිය.

පසුගිය වර්ෂවල මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳව සැලකීමේදී ප්‍රධාන වශයෙන්ම අස්ථාවර සාධකයක් වූ රාජ්‍ය සංස්ථා සඳහා දෙන ලද ණය ද රුපියල් බිලියන 6.8 කින් අඩුවිය. මෙය ලංකා බැංකු නෙල් නීතිගත සංස්ථාව සහ ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය වෙත දෙන ලද ණය අඩුවීම සහ රජය විසින් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම තුළින් සමුපකාර නොග වෙළෙඳ සංස්ථාවෙහි (CWE) වගකීම් පියවීමෙහි ප්‍රතිඵලයක්

විය. වසරේ මුද් භාගය වනවිට අන්තර්ජාතික තෙල් මිල ගණන්වල කිසියම් අඩුවීමක් සිදුවීම, ස්වයංක්‍රීය මිල ගැලපුම් ක්‍රියාවලිය තුළින් ලංකා බැංකු නෙල් නීතිගත සංස්ථාවේ මූල්‍ය තත්ත්වය වර්ධනය වීම සහ ලංකා බැංකු නෙල් නීතිගත සංස්ථාවෙහි වත්කම් වලින් කොටසක් ලංකා ඉන්දියානු තෙල් සමාගම වෙත විකිණීම තුළින් ලැබිය යුතු පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම් වලින් කොටසක් ලැබීම හේතුවෙන් ලංකා බැංකු නෙල් නීතිගත සංස්ථාවෙහි ණය අඩුවිය. මේ අතර, ඇතැම් මිල අධික තාපබල උත්පාදන කටයුතු නවතා දැමීමත්, ජලවිදුලි බලයෙහි සාපේක්ෂ දායකත්වය ඉහළ නැංවීමත් සමග ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය බැංකු ක්‍රමය වෙතින් ණය ලබාගැනීම් අඩු කරන ලදී. කෙසේ වුවද, බැංකු නෙල් නීතිගත සංස්ථාවට ලැබිය යුතුව තිබූ ඉතිරි පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම් ප්‍රමාදවීම නිසා වර්ෂය තුළ රාජ්‍ය සංස්ථා වෙත දෙන ලද ණය අඩුවීම අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවිය. මෙම පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම්වල ඉතිරි කොටස 2004 ජනවාරි මසදී ලැබුණි.

වාණිජ බැංකු විසින් පෞද්ගලික අංශය වෙත සපයන ලද ණයෙහි 2002 වර්ෂය තුළදී දක්නට ලැබුණු වර්ධනය තවදුරටත් අඛණ්ඩව සිදු වෙමින් 2003 වර්ෂය අවසානය වනවිට එය වේගවත් විය. එම ණයවල 2002 වර්ෂයේ පැවති රුපියල් බිලියන 48 ක වැඩිවීමට සාපේක්ෂව සලකා බලනු ලබන කාලපරිච්ඡේදය තුළදී රුපියල් බිලියන 75 කින් වැඩිවිය. ඒ අනුව පෞද්ගලික අංශය වෙත දෙන ලද ණයෙහි ලක්ෂණමය වර්ධනය 2002 වර්ෂය අවසානයේදී සියයට 12 ක් සහ 2003 ජූනි අවසානයේදී සියයට 13.4 ක් හා සැසඳීමේදී 2003 දෙසැම්බර් මස අවසානයේදී සියයට 17 ක් දක්වා වැඩිවිය. පෞද්ගලික අංශය වෙත දෙන ලද ණය වර්ධනය ආර්ථිකය පුළුල් පදනමක් මත යථා තත්ත්වයට පත් වෙමින් පැවතීම, පාරිභෝගික ඉල්ලුම වැඩිවීම සහ පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීමෙහි ප්‍රතිඵලයකි. ප්‍රාග්ධන අරමුදල් වැඩිවීම සහ අක්‍රීය ණය අඩුවීම නිසා බැංකුවලට ණය සැපයීම තවදුරටත් පහසු විය. ණය සැපයුමෙහි විශාලතම වැඩිවීමක් පැවතියේ පෞද්ගලික දේශීය බැංකු වලින් වූව ද, පසුගිය වසරේ ණය අඩුවීම හා සැසඳීමේදී රාජ්‍ය බැංකු දෙක විසින් සපයන ලද ණය ද වැඩිවීමෙන් සමස්ත ණය වර්ධනය වැඩිවිය. පෞද්ගලික අංශය වෙත සපයන ලද ණය වැඩිවීම

ප්‍රධාන වශයෙන්ම සිදුවූයේ වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකක තුළිනි. එමගින්, අපනයන සහ ආනයන වෙළෙඳ කටයුතු සඳහා ද, සංචාරක, බලශක්ති සහ නිවාස සඳහා ද, කල් පවත්නා පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා සහ පරිභෝජන අරමුණු සඳහා ද ණය සපයන ලදී.

මුදල් සැපයුම යනු සංචිත මුදල් (ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව එහි කටයුතු තුළින් සපයනු ලබන පදනම් මුදල්) සහ මුදල් ගුණකය (වාණිජ බැංකු විසින් තැන්පතු සහ ණය මැවීමේ වාර ගණන) යන දෙකෙහිම ප්‍රතිඵලයකි. 2003 වර්ෂයේදී මෙම සාධකයන් දෙකම මුදල් සැපයුමෙහි වර්ධනයට දයක විය. සංචිත මුදල් රුපියල් බිලියන 15 කින් වැඩි වූ අතර, මුදල් ගුණකය 2002 වර්ෂයේ 4.92 ක සිට 2003 වර්ෂයේදී 5.08 ක් දක්වා වැඩිවිය. විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතුවල සාපේක්ෂ ප්‍රමාණය වැඩිවෙමින් පැවතීම සහ තැන්පතුවල අනුපාතයක් ලෙස ව්‍යවහාර මුදල් අඩුවෙමින් පැවතීම නිසා බැංකුවලට වැඩියෙන් තැන්පතු හා ණය මැවීමට ඉඩ සැලසී ඇති අතර, මුදල් ගුණකය වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් එය හේතුවී ඇත. විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවයට යටත් නොවන බැවින්, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතුවල සාපේක්ෂ ප්‍රමාණය වැඩිවීමත් සමඟ සඵල ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය අඩුවීමත් මුදල් ගුණකයෙහි වැඩිවීමක් සිදුවේ. එයට අමතරව, බැංකු පහසුකම් වර්ධනයවීම සහ විද්‍යුත් ගෙවීම් ක්‍රම විශාල වශයෙන් භාවිතා කිරීම නිසා මෙම කාලය තුළදී තැන්පතුවල අනුපාතයක් ලෙස ව්‍යවහාර මුදල් ක්‍රමයෙන් අඩුවිය. මේ අතර, උද්ධමන අපේක්ෂාවන් අඩුවීමත් ව්‍යාපාරික සහ පාරිභෝගික

විශ්වාසනීයත්වය වැඩිවීමත් හේතුවෙන් මූල්‍ය වත්කම් වර්ධනයවීම සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල්වල ගැඹුරුතාවය වැඩිවීම සමඟ වර්ෂය තුළදී මුදල්වල ආදායම් ප්‍රවේගය අඩුවිය.

ඉල්ලුම් අංශයෙන් පුළුල් මුදල් සැපයුමෙහි සංයුතිය පිළිබඳව සලකා බලන කල, ආර්ථික කටයුතු වර්ධනයවීමත් සමඟ ගණුදෙනු සඳහා මුදලට ඇති ඉල්ලුම ඉහළයාම පිළිබිඹු කරමින් ව්‍යවහාර මුදල්, ඉල්ලුම් තැන්පතු සහ ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු යන කොටස් තුනම වර්ෂය තුළදී වැඩි වේගයකින් වර්ධනය විය. තැන්පතු වලින් ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතුවල ප්‍රමාණය තවදුරටත් වැඩිවූ අතර, ඒ සමඟ කාලීන තැන්පතු ප්‍රමාණය අඩුවිය. පොලී අනුපාතිකයන්හි අඩුවීමත්, ආර්ථිකයේ විවිධ කොටස් තුළින් ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු ෫ ස්කිරීම සඳහා නව ක්‍රමෝපායයන් යොදමින් බැංකු විසින් දරනු ලබන අඛණ්ඩ ප්‍රයත්නයන් කාලීන තැන්පතුවලට වඩා ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතුවලට මහජනයාගේ කැමැත්ත වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන්ම හේතු වූවා විය හැකිය. විදේශ ව්‍යවහාර මුදල්හි 2002 වර්ෂයේදී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 117 ක වැඩිවීමක් පැවති අතර, එය තවදුරටත් 2003 වර්ෂය තුළදී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 139 කින් වර්ධනය වී සමස්ත විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු ප්‍රමාණය එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 1,415 ක් බවට පත්විය. වෙළෙඳපොළ විශ්වසනීයත්වය වැඩිවීම, විනිමය අනුපාතිකයන්හි ස්ථායීතාවය සහ අන්තර්ජාතික පොළී අනුපාතික හා දේශීය පොළී අනුපාතික අතර වෙනස සැලකීමේදී දේශීය පොළී අනුපාතිකයන් ඉහළ අගයක පැවතීම විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු පදනම වැඩිවීමට දයක විය.

10.2 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය සමස්තයන් 2002-2003 (අ)

කාලවිච්ඡේදය අවසානයට	ප්‍රමාණය රූපියල් බිලියන																	
	පවු මුදල් සැපයුම (M ₁)				පුළුල් මුදල් සැපයුම (M ₂)				ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M _{2b})									
	ප්‍රතිශත වෙනස				ප්‍රතිශත වෙනස				ප්‍රතිශත වෙනස									
	2002	2003	ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත	වල සාමාන්‍යය	2002	2003	ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත	වල සාමාන්‍යය	2002	2003	ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත	වල සාමාන්‍යය						
		2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003					
ජනවාරි	120	136	7.5	13.3	2.9	13.6	452	513	13.2	13.6	10.7	15.5	550	629	13.1	14.4	13.0	15.7
පෙබරවාරි	121	138	8.6	13.7	3.2	14.0	457	518	14.0	13.4	11.0	15.4	559	636	14.2	13.8	13.1	15.7
මාර්තු	126	141	10.3	12.3	3.8	14.2	466	525	15.4	12.6	11.4	15.1	570	643	15.5	12.8	13.5	15.4
අප්‍රේල්	124	143	8.7	15.3	4.2	14.7	469	530	15.1	13.2	11.8	15.0	575	649	15.2	12.8	13.6	15.2
මැයි	126	144	14.4	14.3	5.1	14.7	471	533	15.9	13.2	12.2	14.7	577	651	15.8	12.9	13.8	14.9
ජූනි	126	142	15.6	13.3	6.4	14.5	476	533	17.5	11.9	12.9	14.3	584	655	17.9	12.1	14.3	14.5
ජූලි	128	144	17.3	12.8	7.7	14.2	482	540	17.5	12.0	13.5	13.8	590	660	17.4	12.0	14.7	14.0
අගෝස්තු	129	149	17.6	15.8	9.1	14.0	485	545	17.4	12.4	14.2	13.4	596	669	17.0	12.1	15.0	13.6
සැප්තැම්බර්	129	156	15.5	20.3	10.3	14.5	489	556	16.0	13.7	14.7	13.3	601	679	16.6	12.9	15.3	13.3
ඔක්තෝබර්	129	152	16.0	17.4	11.8	14.6	494	557	15.8	12.9	15.2	13.0	605	687	16.3	13.5	15.6	13.1
නොවැම්බර්	132	157	12.5	19.5	12.2	15.2	500	569	14.7	13.8	15.3	13.0	614	700	15.3	14.0	15.7	13.0
දෙසැම්බර්	139	162	14.0	16.0	13.1	15.4	510	581	13.2	13.8	15.5	13.0	622	718	13.4	15.3	15.6	13.2
මාසික සාමාන්‍යය	127	147	13.2	15.3			479	542	15.5	13.0			587	665	15.6	13.2		

(අ) සම්මත ජාත්‍යන්තර පිළිවෙතට අනුකූල වන පරිදි 1990 සිට මූල්‍ය දත්ත ප්‍රතිවර්ගීකරණය කර ඇත. පරිශීලකයෙහි 115, 116 සහ 120 සංඛ්‍යා සටහන්වල ඇති සටහන් බලන්න.

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

10.3 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය සමස්තයන් සහ තුඩු දුන් සාධක 2001-2003 ^(අ)

රුපියල් දශලක්ෂ

ශීර්ෂය	දෙසැ 2001	දෙසැ 2002	දෙසැ 2003	වෙනස			
				2002		2003	
				ප්‍රමාණය(අ)	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය(අ)	ප්‍රතිශතය
මූල්‍ය සමස්තයන්							
මහජනයා වෙතැති ව්‍යවහාර මුදල්	65,536	75,292	85,601	9,756	14.9	10,309	13.7
මහජනයා වෙතැති ඉල්ලුම් තැන්පතු	56,674	64,069	76,034	7,395	13.0	11,965	18.7
පවු මුදල් සැපයුම(M ₁)	122,210	139,361	161,635	17,151	14.0	22,274	16.0
වාණිජ බැංකු වෙතැති පෞද්ගලික අංශයේ කාලීන සහ ඉතිරිකිරීම් තැන්පතු	426,927	483,134	556,220	56,207	13.2	73,086	15.1
දේශීය බැංකු ඒකක	395,071	445,741	506,951	50,670	12.8	61,210	13.7
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	31,856	37,393	49,269	5,537	17.4	11,876	31.8
ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M _{2b})	549,137	622,495	717,855	73,358	13.4	95,360	15.3
තුඩු දුන් සාධක							
ශුද්ධ විදේශ වත්කම්	74,130	110,642	167,092	36,512	49.3	56,450	51.0
මූල්‍ය අධිකාරිය	84,346	117,376	164,596	33,030	39.2	47,220	40.2
වාණිජ බැංකු	(10,216)	(6,734)	2,496	3,482	34.1	9,230	137.1
දේශීය බැංකු ඒකක	(1,117)	(6,658)	(11,765)	(5,541)	(496.1)	(5,107)	(76.7)
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	(9,099)	(76)	14,261	9,023	99.2	14,337	18,864.5
ශුද්ධ දේශීය වත්කම්	475,009	511,852	550,761	36,843	7.8	38,909	7.6
දේශීය ණය	638,876	680,396	731,872	41,520	6.5	51,476	7.6
රජයේ ණය ගැනීම්(ශුද්ධ)	201,311	192,994	176,236	(8,317)	(4.1)	(16,758)	(8.7)
මූල්‍ය අධිකාරිය	84,535	70,934	42,149	(13,601)	(16.1)	(28,785)	(40.6)
වාණිජ බැංකු	116,776	122,060	134,087	5,284	4.5	12,027	9.9
දේශීය බැංකු ඒකක	77,067	82,237	101,295	5,170	6.7	19,058	23.2
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	39,709	39,823	32,792	114	0.3	(7,031)	(17.7)
රාජ්‍ය සංස්ථාවලට දෙන ලද ණය	40,811	43,031	36,192	2,220	5.4	(6,839)	(15.9)
දේශීය බැංකු ඒකක	22,934	28,010	28,879	5,076	22.1	869	3.1
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	17,877	15,021	7,313	(2,856)	(16.0)	(7,708)	(51.3)
පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණය	396,754	444,371	519,444	47,617	12.0	75,073	16.9
දේශීය බැංකු ඒකක	328,788	367,397	430,575	38,609	11.7	63,178	17.2
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	67,966	76,974	88,869	9,008	13.3	11,895	15.5
අනෙකුත් ශීර්ෂ(ශුද්ධ)	(163,867)	(168,544)	(181,111)	(4,677)	(2.9)	(12,567)	(7.5)
දේශීය බැංකු ඒකක	(79,270)	(74,194)	(87,144)	5,076	6.4	(12,950)	(17.5)
විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක	(84,597)	(94,350)	(93,967)	(9,753)	(11.5)	383	0.4

(අ) සලකුණු වලින් ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M_{2b}) කෙරෙහි වූ බලපෑම් දක්වේ. මූල්‍ය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

10.4 මූල්‍ය සමීක්ෂණය

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවලට අමතරව බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සහ මූල්‍ය සමාගම්හි ක්‍රියාකාරීත්වය ද ආවරණය වන මූල්‍ය සමීක්ෂණයෙහි එනම් M₄ ට අනුව ගණනය කළ මූල්‍ය වර්ධනය, M_{2b} හි වර්ධනයට වඩා තරමක ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. M₄ හි ඉහළ වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන්ම හේතුවූයේ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විසින් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්ති කරන ලද ආයෝජන වර්ධනය වීමයි. ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත, M₄ හි වර්ධනය 2002 වසරේදී සියයට 13-18 ක වඩාත් පුළුල් පරාසයක පැවැත්මට සංසන්දනාත්මකව 2003 වසරෙහිදී සාමාන්‍යයෙන් සියයට 13-15 ක් අතර පවු පරාසයක පැවැත්ණි. 2003 න් අවසන්වන දෙසැට් මාසය තුළදී M₄ හි සාමාන්‍ය වර්ධනය සියයට 14 ක් පමණ වූ අතර එම කාලපරිච්ඡේදය තුළදී M_{2b} වර්ධනය සියයට 13 ක් පමණ විය. නිරපේක්ෂ වශයෙන් 2003 වසරේදී පුළුල් මුදල් සැපයුම (M₄) රුපියල් බිලියන 131 කින් පමණ

වර්ධනය වී එය 2003 දෙසැම්බර් මස අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 928 ක් විය. 2003 වසරේදී බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු වලින් මූල්‍ය වර්ධනයට වූ සාපේක්ෂ දායකත්වයෙහි සුළු වර්ධනයක් පැවතුණි.

මූල්‍ය සමීක්ෂණයෙහි (M₄) ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්වල 2002 දී රුපියල් බිලියන 37 කින් වූ වර්ධනයට සංසන්දනාත්මකව 2003 දී රුපියල් බිලියන 57 කින් පමණ වර්ධනය විය. 2003 වසරේදී ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වර්ධනයට මුළුමනින්ම හේතුවූයේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙහි සහ වාණිජ බැංකුවල ශුද්ධ විදේශීය වත්කම්හි වර්ධනය වීමයි. මීට ප්‍රතිවිරුද්ධව බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විදේශ මුදල් සඳහා ශුද්ධ ගැනුම්කරුවන් වන අතර මීට ප්‍රධාන හේතුව වන්නේ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලට ඇතුළත් වන ජාතික සංවර්ධන බැංකුව සහ ඩීඑස්සීසී බැංකුව තම රුපියල් ණයදීම සඳහා ජාත්‍යන්තර ආයතන වෙතින් ණය ලබා ගැනීම වේ.

10.4 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය සමස්තයේ සංඛ්‍යා සාරාංශය (M₁)

ශීර්ෂය	2002		2003		2002		2003	
	අවසානයට රු.බිලියන	අවසානයට රු.බිලියන	ප්‍රමාණය රු.බිලියන	%	ප්‍රමාණය රු.බිලියන	%	ප්‍රමාණය රු.බිලියන	%
මූල්‍ය සමස්තයන්								
පුළුල් මුදල් සැපයුම (M ₁)	510.4	580.7	59.7	13.2	70.4	13.8		
ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුම (M _{2a})	622.5	717.9	73.4	13.4	95.4	15.3		
පුළුල් මුදල් සැපයුම (M _{2b})	797.6	928.3	97.6	14.0	131.0	16.4		
කුඩු දුන් සාධක (අ)	100.5	157.7	37.3	58.9	57.1	56.8		
ශුද්ධ විදේශ වත්කම්	911.5	1,004.4	71.2	8.5	93.0	10.2		
දේශීය ණය	299.0	303.1	15.7	5.6	4.1	1.4		
රජයේ ශුද්ධ ණය ගැනීම	43.8	36.8	2.1	5.0	-7.0	-16.0		
රාජ්‍ය සංස්ථාවලට දුන් ණය	568.7	664.5	53.4	10.4	95.8	16.8		
පෞද්ගලික අංශයට දුන් ණය	-214.3	-233.8	-10.5	-5.2	-19.1	-8.9		
අනෙකුත් අයිතමයන් (ශුද්ධ)								
මුදල් ගුණකය (M ₁)	-214.3	-233.8	-10.9	-5.3	-19.1	-8.9		

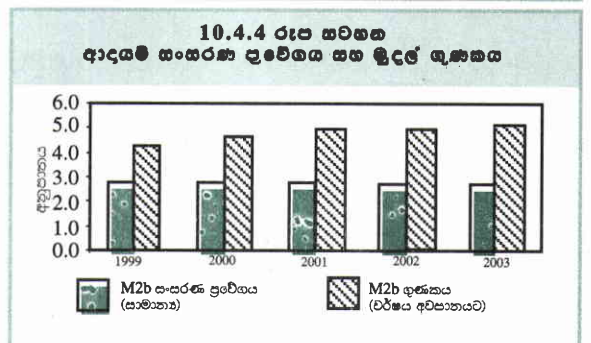
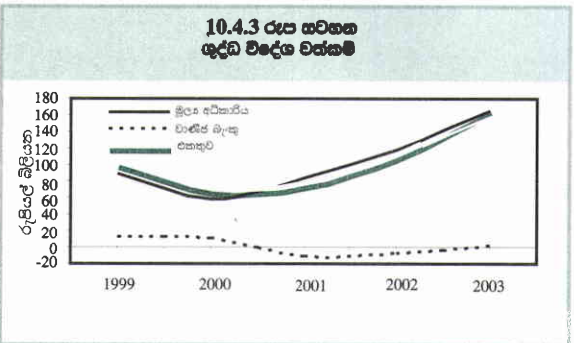
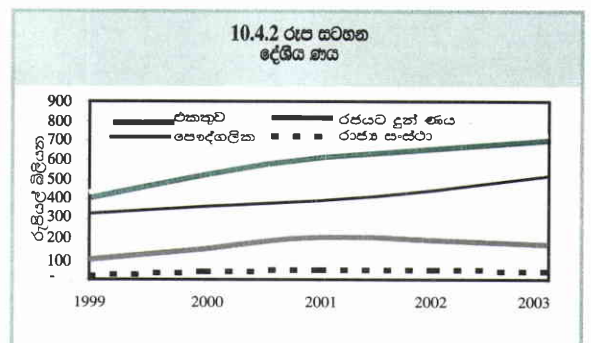
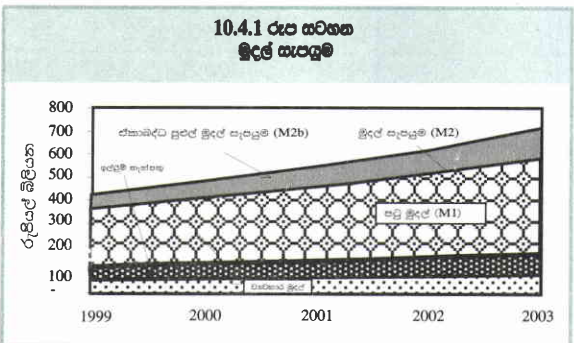
(අ) (M₁) වෙනස්වීම් කෙරේ කුඩුදුන් සාධක මෙහි දැක්වේ.

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

2003 වසරේ ඒකාබද්ධ පුළුල් මුදල් සැපයුමට (M_{2b}) අනුව රජයට දෙන ලද ශුද්ධ ණය රුපියල් බිලියන 17 කින් පහලයාමට ප්‍රතිවිරුද්ධව මූල්‍ය සමීක්ෂණයෙහි (M₁) තොරතුරු මත රජය සඳහා දෙන ලද ශුද්ධ ණය 2003 වසරේදී රුපියල් බිලියන 4 කින් පමණ ආන්තික වශයෙන් වර්ධනය වුණි. M₁ හි රජයට දෙන ලද ශුද්ධ ණයෙහි වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව විසින් රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල කරන ලද ආයෝජන සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වීමයි. 2003 වසරේදී බලපත්‍රලාභී

විශේෂිත බැංකු වෙතැති රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 26 කින් පමණ වර්ධනය විය. කෙසේ වුවද ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව හා අනෙකුත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සාමාන්‍යයෙන් බහුවිධ තැන්පතු සහ ණය මැවීමක් සිදු නොකර පෞද්ගලික අංශයේ ඉතිරිකිරීම් රාජ්‍ය අංශය වෙත යොමුකරනු ලබන ආයතන වන හෙයින් මෙම ප්‍රවණතාව මූල්‍ය ප්‍රසාරණයට කිසිදු අහිතකර බලපෑමක් ඇති නොකරයි.

10.4 රූප සටහන
මූල්‍ය සමස්තයන්, සංසරණ ප්‍රවේගය සහ මුදල් ගුණකය

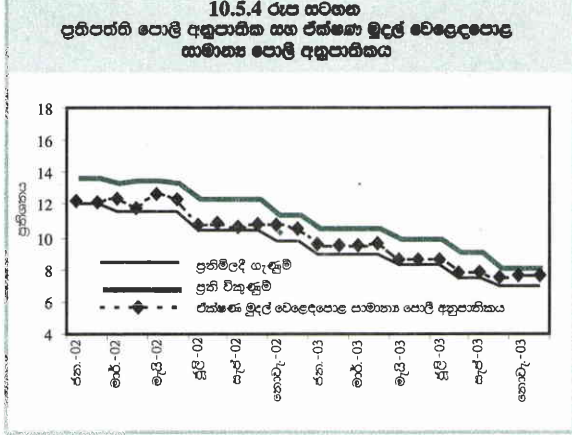
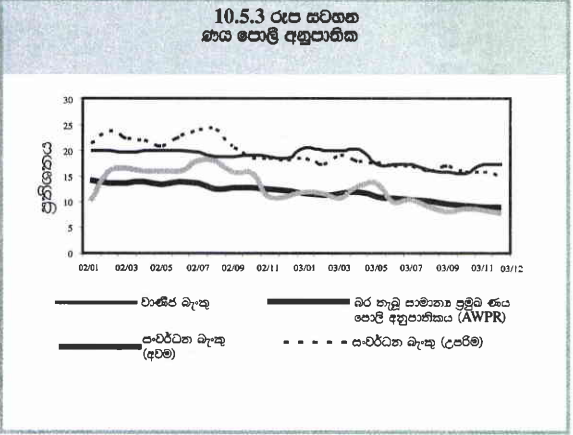
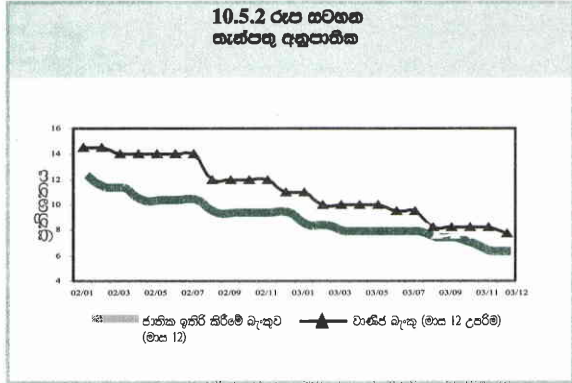
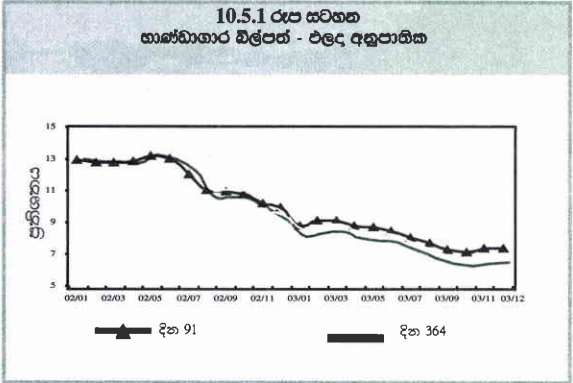
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සහ මූල්‍ය සමාගම් විසින් දෙන ලද ණය වර්ධනය වීමත් සමඟ 2003 වසරේදී පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණයෙහි ඉහළ වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු විසින් සපයන ලද ණය ප්‍රධාන වශයෙන් කෘෂිකර්මාන්තය, නිමැවුම් කර්මාන්තය, තොග සහ සිල්ලර වෙළෙඳුම සහ කොටස් ගනුදෙනු මූල්‍යකරණය පිණිස සහ ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන ව්‍යාපාර කටයුතු මූල්‍යකරණය සඳහා මූල්‍ය ආයතනයන් සඳහා දෙන ලද ණය වලින් යුක්ත විය. මේ අතර, මූල්‍ය සමාගම් විසින් 2003 දී ලබාදුන් ණය වලින් වැඩි කොටසක් කල්බදු පහසුකම් සඳහා විය. මූල්‍ය සමීක්ෂණයට අනුව (M_4) පෞද්ගලික අංශය සඳහා දෙන ලද ණය 2002 වසරේදී වූ රුපියල් බිලියන 53 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2003 වසරේදී රුපියල් බිලියන 96 කින් පමණ වර්ධනය විය. ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත M_4 හි පෞද්ගලික අංශය වෙත දෙන ලද ණය 2002 අවසානයේදී වාර්තා වූ සියයට 10.4 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2003 දෙසැම්බර් අවසානයේදී සියයට 16.8 කින් වර්ධනය විය. මීට සංසන්දනාත්මකව 2003 අවසානයේදී M_4 හි පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණයෙහි වර්ධනය සියයට 16.9 ක් විය.

10.5 පොලී අනුපාතික

ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකයන්ගේ පහළ යාම, වෙළෙඳපොළ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පැවතීම, උද්ධමන අපේක්ෂාවන්හි අඩුවීම සහ රජයේ දේශීය ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතාව අඩුවීම ද පිළිබිඹු කරමින් පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීම 2003 වර්ෂයේදී ද තවදුරටත් සිදුවිය. මහ බැංකුව විසින් වඩාත් සක්‍රීය වීච්ච වෙළෙඳ කටයුතු ආරම්භ කිරීමත් සමඟ පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයේ ඇති වූ වැදගත් වෙනසක් වූයේ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය පහළ සහ ඉහළ සීමාවන් වශයෙන් පවතින පොලී අනුපාතික කොර්ඩෝවක් පිහිටුවීමයි. එහි වෙනස්වීම් මගින් මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ දිශාව දක්වන අතර, කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතිකයන්ට මග පෙන්වනු ලබයි.

කලින් සඳහන් කළ පරිදි, මෙම වර්ෂය තුළදී, ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකයන් සිටුව වරක් අඩු කරනු ලැබිණි. අනෙකුත් පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීම් සැලකිල්ලට ගනිමින් බැංකු පොලී අනුපාතිකය ද 2003 වසරේදී පහත නෙළනු ලැබිණි. මෙලෙස ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීම මෙන්ම වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව

10.5 රූප සටහන පොලී අනුපාතික

ඉහළයාම ද, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්ගේ පහත බැසීමට හේතුවිය. ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ අනුපාතික සහ ප්‍රමුඛ ණය දෙන අනුපාතික වැනි කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතික, ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීමට ඉක්මන් ප්‍රතිචාර දැක්විය. මෙම සිදුවීම් ද, රජය විසින් ණය ගැනීම් අඩු කිරීම සහ උද්ධමන අපේක්ෂා පහත බැසීම ද හේතුවෙන් වෙළෙඳපොළ මගින් තීරණය වන රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ඵලද අනුපාතික අඩුවිය. 2003 අවසානය වනවිට රජයේ සුරැකුම් සඳහා වූ ඵලද වක්‍රය තවදුරටත් පැතලි ස්වරූපයක් ගත් අතර එය 2002 ඵලද වක්‍රයට පහළින් පිහිටා තිබුණේ මැදිකාලීන වශයෙන් උද්ධමනය පහත මට්ටමක පවතිනු ඇති බවට පවතින වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂා පෙන්නුම් කරමිනි. උද්ධමනය වසර පුරා ක්‍රමිකව පහත බැසීම නිසා, නාමික පොලී අනුපාතිකයන් අඩුවීමේ තත්ත්වයක් යටතේ වුව ද, මූර්ත පොලී අනුපාතික ධන අගයක් පෙන්වීය. ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික ද, විශේෂයෙන් 2003 වසරේ මුල් භාගයේදී අඩු වූ අතර, එමනිසා විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු සහ ණය පොලී අනුපාතික ද අඩු විය. 2003 වසර අවසානය වනවිට ඇති වූ වෙළෙඳපොළ අවිනිශ්චිතතාවය නිසා එතෙක් අඩුවෙමින් පැවති කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතිකයන්ගේ දිශාව වෙනස් විය. මෙම බලපෑමට ලක්වූ පොලී අනුපාතිකයන් අතර, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ඵලද අනුපාතික මෙන්ම ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ අනුපාතික ද ප්‍රධාන තැනක් ගනියි.

2003 දී, බොහොමයක් ණය පොලී අනුපාතික, තැන්පතු සඳහා පොලී අනුපාතිකයන්ට වඩා වැඩි වේගයකින් අඩු වුවද, පොලී අන්තරයන් තවදුරටත් ඉහළ මට්ටමක පවතී. මෙවැනි ඉහළ පොලී අන්තර පැවතීම, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි ඇති අප්‍රමාණවත් තරඟකාරීත්වයේ ද, මූල්‍ය සේවා නවීකරණය කිරීමේදී දරිය යුතු පිරිවැයේ සහ ඉහළ මෙහෙයුම් පිරිවැයේ ද ලක්ෂණයකි. එසේම, ඇතැම් වාණිජ බැංකුවල අනියම් ණය කළමනාකරණ පිළිවෙත් නිසා අක්‍රීය ණය ඉහළ මට්ටමක පැවතීම ද, ණය පැහැර හරින්නන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීමේදී ඇතිවන ප්‍රමාදයන් ද, මෙලෙස තැන්පතු පොලී අනුපාතික සහ ණය පොලී අනුපාතික අතර ඉහළ අන්තරයක් පැවතීමට හේතු වෙයි.

මෑත කාලයේදී, මූල්‍ය අංශය මත බදු අයකිරීම වෙනස්කම් ගණනාවකට භාජනය වී ඇති අතර, ඇතැම්විට පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයට එමගින් බාධාකාරී බලපෑම් ඇති කරයි. 2002 වසරේ සිට විවිධ අවස්ථාවලදී, හර බද්ද සහ එකතු කළ අගය මත බද්ද (VAT) වැනි බදු හඳුන්වා දී ඇති අතර, මුද්දර ගාස්තු, පිරිවැයුම් බදු හා ජාතික ආරක්ෂක බද්ද ඉවත් කර ඇත. 2002 මාර්තු මත සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි රාජ්‍ය සුරැකුම් ඵලදව මතද, සියයට 10 ක රඳවා ගැනීමේ බද්දක් ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනුවලදී පනවනු ලැබිණි. ඉන්පසුව රාජ්‍ය සුරැකුම් සඳහා නාමික බදු ආපසු බැර

කිරීමක් ලබාදුන් අතර, එමගින් මුදල් වෙළෙඳපොළේ යම් බාධාකාරී තත්ත්වයක් ඇතිවිය. 2004 සඳහා වූ අයවැයේදී, පොලී ඉපයුම් මත බදු පැනවීමේ ක්‍රමය වෙනස් කරන බව ප්‍රකාශ කෙරිණි. ඒ අනුව, දැනට එක් තැන්පතුවක් මත ලැබෙන පොලී ඉපයුම් සඳහා පවතින බදු නිදහස් සීමාව වන මාසිකව රුපියල් 9,000 හෝ වාර්ෂිකව රුපියල් 108,000, පුද්ගලයකු හෝ ආයතනයක් විසින් එක් බැංකුවක හෝ මූල්‍යායතනයක පවත්වාගෙන යන සියළු තැන්පතු මත ලැබෙන මුළු පොලී ඉපයුම් මත පැනවෙන පරිදි, රඳවා ගැනීමේ බද්ද පනවන ලදී. තවත් වැදගත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාමාර්ගයක් වූයේ වාණිජ බැංකුවල ඉල්ලුම් තැන්පතු සහ තැන්පතු සහතික මත හර බද්දක් පැනවීමයි. 2003 සඳහා වූ අයවැයේදී, හර බද්ද, බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල ඉතුරුම් තැන්පතු වෙත ද ව්‍යාජත කරනු ලැබූ අතර, එමගින් එම තැන්පතු වෙනුවෙන් මහජනයා ලද සඵල පොලී අනුපාතික අඩුවිය. එසේම, රජය විසින් මූල්‍ය අංශය මත වැට් බද්දක් පැනවූ අතර, එය වාණිජ බැංකු සහ මූල්‍ය අංශයේ ආයතනවල මුළු ශුද්ධ ලාභ සහ ඒවායේ සියළු සේවකයන්ට ගෙවන වේතන වලින් සියයට 10 ක් වන ලෙස ගණනය කරනු ලැබූ අතර, එයද පොලී අන්තරයන්හි පහත වැටීමට සාමාන්‍යමය ලෙස බලපෑවේය.

මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික

මහ බැංකුවේ මූලික මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති අනුපාතික වන්නේ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය, ප්‍රති විකුණුම් අනුපාතිකය සහ බැංකු පොලී අනුපාතිකයයි. මුලින් සඳහන් වූ පොලී අනුපාතික දෙක වෙළෙඳපොළ පවත්නා පොලී අනුපාතිකයන්ට සමීපව සම්බන්ධිත අතර, බැංකු පොලී අනුපාතිකය වෙළෙඳපොළ දිශාව පෙන්වන අනුපාතිකයකි. ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය යනු වාණිජ බැංකු සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ට තම අතිරික්ත අරමුදල් මහ බැංකුව සතු භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්හි ආයෝජනය කර ලබාගත හැකි පොලී අනුපාතිකය වන අතර, ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය යනු වාණිජ බැංකු සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ඇපයට තබා මහ බැංකුවෙන් අරමුදල් ලබා ගැනීමේදී අය කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකයයි.

විවිධ වෙළෙඳ කටයුතුවලදී වෙළෙඳපොළෙහි පොලී අනුපාතිකවල අපේක්ෂිත දිශාව පෙන්නුම් කිරීම සඳහා මහ බැංකුව ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතික කලින් කල වෙනස් කරයි. එයට අමතරව, 2003 මාර්තු මාසයේදී වඩාත් සක්‍රීය විවිධ වෙළෙඳපොළ කටයුතු හඳුන්වා දුන් පසුව මෙම අනුපාතික දෙක මගින් එක් දින වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා වන පොලී අනුපාතික කොර්ඩෝවේ පහළ සහ ඉහළ සීමාවන් තීරණය කරන අතර, වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයේ ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතා අනුව ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය මත හෝ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය මත නිත්‍ය පහසුකම් ද ලබාගත හැකිය.

උද්ධමන ප්‍රවණතා, රජය ණය ගැනීම අඩුවීම, මුදල් සහ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ පවතින ස්ථාවරත්වය සහ ජාත්‍යන්තර පොලී අනුපාතික පහත වැටීම සැලකිල්ලට ගනිමින් 2003 වසරේදී ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකය පදනම් අංක 275 කින්ද, ප්‍රති විකුණුම් අනුපාතිකය පදනම් අංක 325 කින්ද පහත හෙලන ලදී. 2002 වසර අවසානයේදී පිළිවෙලින් සියයට 9.75 ක් සහ සියයට 11.75 ක් වූ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රති විකුණුම් අනුපාතික, 2003 ජනවාරි 07 වැනි දින පිළිවෙලින් සියයට 9.00 සහ සියයට 11.00 දක්වා පදනම් අංක 75 කින් අඩු කරන ලදී. 2003 මැයි 09 වැනි දින, එම අනුපාතිකයන් තවත් පදනම් අංක 75 කින් අඩු කරනු ලැබිණි. වර්ෂයේ දෙවැනි භාගයේදී පාරිභෝගික මිල උද්ධමනය තවදුරටත් පහත වැටුණු අතර, එමගින් තවදුරටත් ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික පහත දැමීමට මහ බැංකුවට අවකාශ සැලසිණි. 2003 අගෝස්තු 15 වැනි දින, නැවතත් එම අනුපාතික පදනම් අංක 75 කින් අඩු කෙරිණි. 2003 ඔක්තෝබර් 16 වැනි දින, ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකය පදනම් අංක 50 කින් සියයට 7.00 දක්වාද, ප්‍රති විකුණුම් අනුපාතිකය පදනම් අංක 100 කින් සියයට 8.50 දක්වා ද පහත දමමින්, මහ බැංකුව විසින් පොලී අනුපාතික කොර්ඩෝව තවදුරටත් පටු කරන ලදී.

10.5 සංඛ්‍යා සටහන
ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකයන්හි වෙනස්වීම්

දිනය	ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අනුපාතිකය	ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතිකය	බැංකු අනුපාතිකය	වාර්ෂිකව %
2002 නොවැම්බර් 22	9.75	11.75	18.00	
2003 ජනවාරි 07	9.00	11.00	18.00	
2003 මැයි 09	8.25	10.25	18.00	
2003 අගෝස්තු 15	7.50	9.50	15.00	
2003 ඔක්තෝබර් 16	7.00	8.50	15.00	

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

එමෙන්ම, 2001 දෙසැම්බර් මස සිට සියයට 18 ක් වශයෙන් නොවෙනස්ව පැවතුණු බැංකු පොලී අනුපාතිකය, එනම්, වාණිජ බැංකුවල තාවකාලික ද්‍රවශීල අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට මහ බැංකුව විසින් සපයනු ලබන අන්තිකාරම් සඳහා අයකරන පොලී අනුපාතිකය, වෙනත් පොලී අනුපාතිකයන්ගේ වෙනස්වීම් සලකා බලා, 2003 අගෝස්තු 15 වැනි දින සියයට 15 දක්වා අඩු කරන ලදී.

2002 වසර අවසානය වන විටත් පහළ මට්ටමක පැවතුණු ජාත්‍යන්තර පොලී අනුපාතික බොහොමයක් 2003 වසරේදී තවදුරටත් ආන්තික වශයෙන් අඩුවිය. උද්භරණ වශයෙන්, වර්ෂය ආරම්භයේදී සියයට 1.25 ක්ව පැවතුණු එක්සත් ජනපද මහ බැංකු මුදල් අනුපාතිකය (US Federal Funds rate) 2003 ජූලි මසදී සියයට 1.00 දක්වා අඩු විය. යුරෝපීය මහ බැංකුව විසින් ද සිය ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික 2003 මාර්තු මසදී පදනම් අංක 50 කින් ද, ජූනි මසදී පදනම් අංක 25 කින් ද අඩු කරනු ලැබීය. ඒ අනුව,

වසර ආරම්භයේදී සියයට 2.75 ක්ව පැවතුණු යුරෝපීය මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන ප්‍රතිමූල්‍යන පහසුකම සඳහා වූ පොලී අනුපාතිකය 2003 අගදී සියයට 2.00 ක් විය. එංගලන්ත මහ බැංකුව 2003 පෙබරවාරි මසදී සිය ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකය සියයට 4.00 සිට සියයට 3.75 දක්වා ද, ජූලි මසදී තවදුරටත් සියයට 3.50 දක්වා ද අඩු කළ නමුත්, ඇතිවිය හැකි උද්ධමනකාරී බලපෑම් වැළැක්වීම පිණිස, 2003 නොවැම්බර් මසදී එම අනුපාතිකය සියයට 3.75 දක්වා ඉහළ දමන ලදී.

මුදල් වෙළෙඳපොළ අනුපාතික

කලින් සඳහන් කළ පරිදි, 2003 වසරේදී මුදල් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලව පැවතිණි. වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්ව එම අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව මහ බැංකුවේ ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් පහසුකමේ ආයෝජනය කළහ. එමනිසා, ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික වර්ෂය පුරාම මහ බැංකුවේ ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකයට සමීපව පැවතිණි. ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්හි ඉහළ මට්ටමක ස්ථායීතාවයක් දක්නට ලැබිණි. ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල විචලතාවය එහි සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකයෙහි සම්මත අපගමනයට අනුව, 2001 දී සියයට 4.2 සිට 2002 වන විට සියයට 0.8 දක්වා අඩුවූ අතර, 2003 දී ද සියයට 0.8 මට්ටමේම පැවතිණි. 2002 වසර අවසානයේ සියයට 10.00 - 11.25 අතර පරාසයක පැවතුණු ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික, 2003 ඔක්තෝබර් දක්වා අඛණ්ඩව අඩු විය. ඔක්තෝබර් මස අවසානය වන විට ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික සියයට 7.25 සහ සියයට 8.50 අතර පැවතුණු අතර, අඩුම සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය වූ සියයට 7.46 ඔක්තෝබර් මස 21 වැනි දින වාර්තා විය. දේශපාලන වශයෙන් ඇතිවූ බාධාකාරී තත්ත්වයන් සහ උත්සව සමයේ ඉහළ යන ඉල්ලුමක් සමග ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්හි විචලතාවය වැඩිවී, 2003 නොවැම්බර් හා දෙසැම්බර් මාසයන්හිදී ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් ආන්තික වශයෙන් වැඩි විය. වර්ෂාවසානය වන විට, ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික සියයට 7.38-8.50 අතර පරාසයක පැවතුණු අතර, සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය සියයට 7.59 ක් විය.

10.6 සංඛ්‍යා සටහන
මුදල් වෙළෙඳපොළ අනුපාතික

	මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ අනුපාතිකය	ප්‍රතිමිලදී ගැනීමේ වෙනදෙසි අනුපාතිකය	බර්තමාන රාජ්‍ය ඒක්ෂණ මුදල් අනුපාතිකය	ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු අර්පණ අනුපාතිකය (එන් දින)	වාර්ෂිකව %
දෙසැ 02	9.75	-	10.39		10.67
මාර්තු 03	9.00	9.13	9.42		9.61
ජූනි 03	8.25	8.30	8.63		8.65
සැප්. 03	7.50	7.58	7.83		7.92
දෙසැ 03	7.00	7.04	7.59		7.73

(අ) මාසය අවසානයේදී අනුපාතික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

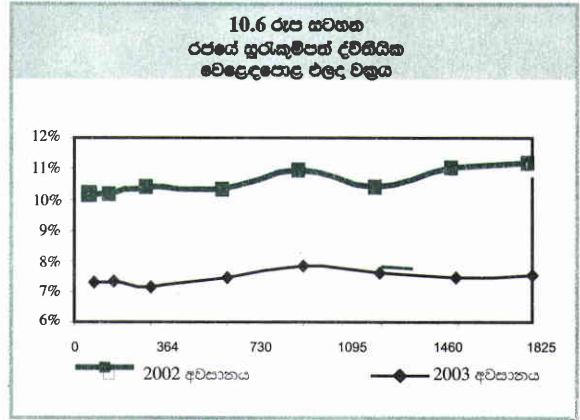
වෙළෙඳපොළේ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවක් පැවති නිසා වර්ෂය පුරාම මහ බැංකුව විසින් ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් වෙන්දේසි පවත්වන ලදී. දෛනික ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් වෙන්දේසිවල බරතැබූ සාමාන්‍ය පොලී අනුපාතිකය මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකයට බෙහෙවින් සමීප විය. 2003 මාර්තු 03 වැනි දින 9.26 ක් වූ එම අනුපාතිකය මාර්තු මස අවසානය වන විට සියයට 9.13 දක්වා අඩුවූ අතර, ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකයන්ගේ පහළ දම්මන් සමග ජුනි මාසයේදී සියයට 8.30 දක්වා ද, සැප්තැම්බර් මාසයේදී සියයට 7.58 දක්වාද, දෙසැම්බර් මාසයේදී සියයට 7.04 දක්වා ද අඩු විය. වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත් ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් නිත්‍ය පහසුකම් අඛණ්ඩව ලබාගත් අතර, වෙළෙඳපොළේ යම් ආයතනික සීමාවන් ඇති බව පිළිබිඹු කරමින් ප්‍රති විකුණුම් ගණුදෙනු ද කිහිපයක් සිදුවිය.

මහ බැංකුවේ වට්ටම් සහ ප්‍රතිවට්ටම් අනුපාතික ද, එනම් වාණිජ බැංකු සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් විසින් මහ බැංකුවේ ද්විතියික වෙළෙඳ කටුවෙන් ස්ථිර පදනමක් මත භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලදී ගැනීමේදී සහ විකිණීමේදී අදාළ වන පොලී අනුපාතිකයන් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් සමග පහත වැටීණි. ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළේ ඵලද අනුපාතිකය සහ මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකය අතර වට්ටම් ආන්තිකය, 2003 ජනවාරි 28 වැනි දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි පදනම් අංක 125 සිට පදනම් අංක 25 දක්වා අඩු කරනු ලැබූ අතර, එය පෙබරවාරි මස 11 වැනි දින පදනම් අංක 5 ක් දක්වා තවදුරටත් පහත හෙලනු ලැබිණි. කෙසේ වුවද, 2003 මාර්තු මස ආරම්භ වූ සක්‍රීය විවට වෙළෙඳ කටයුතු ද සමග, මෙම අනුපාතිකයන් තවදුරටත් අදාළ නොවේ.

වාණිජ බැංකු 12 ක් විසින් අත්තර් බැංකු රුපියල් ගණුදෙනු සඳහා පිරිනමනු ලබන පොලී අනුපාතිකයන් පදනම් කරගෙන ගණනය කරනු ලබන ශ්‍රී ලංකා අත්තර් බැංකු අර්පණ අනුපාතිකය ද (SLIBOR) ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකයේ අඩුවීම් සමග, ඒක්ෂණ වෙළෙඳපොළ ණය අනුපාතිකයන් මෙන්ම පහත වැටිණි. 2002 වර්ෂය අවසානය වනවිට සියයට 10.67 ක් වූ එක්දින අනුපාතිකය, 2003 ඔක්තෝබර් 17 දින වනවිට එහි අඩුම මට්ටම වූ සියයට 7.55 දක්වා අඩුවූ අතර, වර්ෂාවසානය වනවිට සියයට 7.73 ක් විය. වර්ෂයක් සඳහා වූ අනුපාතිකය, 2002 දෙසැම්බර් මසදී සියයට 11.33 සිට 2003 දෙසැම්බර් මාසය වනවිට සියයට 7.84 දක්වා අඩුවිය.

2003 වසර අවසානය වනවිට ද්විතියික වෙළෙඳපොළෙහි රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ඵලද වක්‍රය තිරස් ස්වරූපයක් ගත් අතර, 2002 වසර අගදී පැවති ඵලද වක්‍රයට වඩා පහළින් පැවතුනේ මැදිකාලීන උද්ධමනය අඩු මට්ටමක පවතිනු ඇතැයි පැවති වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂාවන් පිළිබිඹු කරමිනි. ඵලද අනුපාතිකවල අඩු වීමට 2003 වසරෙහි රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතුවල ප්‍රගතියන් සමග රජයේ සුරැකුම්පත් සැපයුම අඩුවීම, දිගුකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත් කෙරෙහි

වෙළෙඳපොළෙහි කැමැත්තක් පැවතීම සහ ඵලද අනුපාතික තවදුරටත් පහත වැටෙනු ඇතැයි පැවති වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂාවන් ද හේතු විය. මේ අතර, වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්‍ර මිණුම් දණ්ඩක් ලෙස භාවිතා කරන ඵලද වක්‍රය තවදුරටත් වර්ධනය කරමින් රජය විසින් වසර 10, වසර 15 සහ වසර 20 ක් සඳහා වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර 2003 වර්ෂය තුළදී නිකුත් කරන ලදී.

ණය පොලී සහ තැන්පතු පොලී අනුපාතික

මහ බැංකුවේ පොලී අනුපාතිකයන්ගේ මෙන්ම වෙළෙඳපොළ අනෙකුත් පොලී අනුපාතිකයන්ගේ ද සිදුවූ වෙනස්වීම් සමග වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු සහ ණය පොලී අනුපාතික ද අඩුවිය. විශේෂයෙන් ප්‍රමුඛ පෙලේ ණය ගන්නවුන් සඳහා වූ පොලී අනුපාතිකය වැනි සමහර ණය පොලී අනුපාතිකයන්, තැන්පතු පොලී අනුපාතිකයන්ට වඩා වැඩි වේගයකින් අඩු වුවත්, සමස්තයක් වශයෙන් ගත්විට ණය පොලී අනුපාතිකයන් අපේක්ෂා කළ පමණින් අඩු වූයේ නැත. සාගමික ආශය සඳහා සහ පුද්ගලයන් සඳහා වූ අයිරා පහසුකම් මත පොලී අනුපාතික නියුණු ලෙස අඩු වූ අතර, අපනයන සහ ආනයන මූල්‍යන පහසුකම් සඳහා වූ පොලී අනුපාතිකද අඩු විය. බරතැබූ සාමාන්‍ය ප්‍රමුඛ ණය දෙන අනුපාතිකය (AWPR) එනම්, වාණිජ බැංකු මවුන්ගේ ප්‍රධාන ණය ගන්නන් සඳහා විශේෂයෙන් කෙටිකාලීනව ණය දීමේදී අය කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකයන්ගේ බරතැබූ සාමාන්‍ය අනුපාතිකය, 2002 අවසානය වන විට සියයට 12.24 ක් වූ අතර, 2003 දෙසැම්බර් මාසය මැද වනවිට සියයට 8.80 ක් දක්වා අඩු වුවද, අනෙකුත් වසර වලදී මෙන්ම තත්කල් සමයේදී ඉහළ ගියේය. 2003 අවසානය වනවිට මෙම අනුපාතිකය සියයට 9.26 ක් විය.

ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු සහ ස්ථාවර තැන්පතු සඳහා වූ පොලී අනුපාතික ද මෙම වසර තුළදී අඩු විය. වාණිජ බැංකුවල පොලී උපයන සියළු තැන්පතු මත පදනම් වූ සාමාන්‍ය බරතැබූ තැන්පතු අනුපාතිකය (AWDR) 2002 දෙසැම්බර් මස සියයට 7.47 සිට, 2003 ජුනි මස වනවිට සියයට 6.00 දක්වා ද, දෙසැම්බර් මස වනවිට සියයට 5.27 දක්වා ද අඩුවිය. ඒ හා සමාන වෙනස්වීම් බරතැබූ සාමාන්‍ය ස්ථාවර තැන්පතු අනුපාතිකයේ ද (AWFDR) දක්නට

විශේෂ සටහන 19

බැංකු අංශයෙහි පොලී අනුපාතික අන්තරයන්
(Interest Rate Spread)

මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික, එනම් ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් අනුපාතික 2001 මුල් කාලයේ සිට අවස්ථා කිහිපයකදී පහත දමනු ලැබීය. එම අනුපාතික, 2001 දී පදනම් අංක 800-900 කින්ද, 2002 දී පදනම් අංක 225 කින්ද, 2003 දී පදනම් අංක 275-325 කින්ද අඩු කරන ලදී. මෙම වෙනස්වීම් අනුව යමින් බැංකු අංශයෙහි ණය සහ තැන්පතු පොලී අනුපාතික යන දෙකටම අඩුවීමක් පැවතුන ද, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල වෙනස්වීමේ ප්‍රමාණය සහ වෙනස්වීමේ වේගය එක සමානව සිදු නොවීය. සාමාන්‍යයෙන් තැන්පතු පොලී අනුපාතික අඩුවීම ණය පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීමට වඩා වැඩියෙන් සිදුවූ බැවින් පොලී අන්තරය වැඩිවී ඇත. මෙය ද එක් හේතුවක් වෙමින් පසුගිය වර්ෂ දෙක තුළදී ශුද්ධ පොලී ආදායම වැඩිවීමත් සමඟ බැංකු රාශියකම ඉහළ ලාභ වාර්තා විය. එබැවින් බැංකු අංශයෙහි පවතින ඉහළ පොලී අන්තර පිළිබඳ ප්‍රශ්නයට මෑත අතීතයේ විවිධ සම්මේලනවලදී ඉහළ අවධානයක් යොමුවී ඇත.

පොලී අන්තරයන් මැණීම

පොලී අන්තරය යනු මූල්‍ය අතරමැදිකරණයේ පිරිවැය වන අතර, එය සාමාන්‍යයෙන් තැන්පතු සහ ණය අනුපාතිකවල වෙනස ලෙස සලකනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, මූල්‍ය අතරමැදිකරණ පිරිවැය හෝ පොලී අනුපාතික අන්තරය පිළිබඳ තනි සෘජු මිණුමක් ලබාගැනීම පහසු නොවේ. බැංකු විසින් විවිධ වර්ගයේ තැන්පතු විවිධ පොලී අනුපාතිකවලට සපයනු ලැබේ. තවද, තැන්පතු භාර ගැනීමට අමතරව, ණයගැනීම්, ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් වැනි පොලී ගෙවියයුතු අනෙකුත් මාර්ගවලින් ද බැංකු අරමුදල් ලබාගනී. එමෙන්ම, ණය සැපයීමට අමතරව, පොලී ආදායමක් ලබාගත හැකි ණය උපකරණයන්හි ආයෝජනය කිරීම ද බැංකුවලට කළ හැකිය. එමනිසා පොලී අන්තරයෙහි වෙනස්වීම් පරීක්ෂා කිරීම සඳහා පොලී අන්තරය මැනීමේ විකල්ප මිණුම් දෙකක් සැලකිල්ලට ගෙන ඇත.¹ පළමුව, වඩාත් පුළුල් මිණුමක් වන්නේ ආදායම් උපයන වත්කම් මත සාමාන්‍ය ඵලදාව සහ පොලී ගෙවියයුතු වගකීම් මත

සාමාන්‍ය පිරිවැය අතර වෙනසයි. දෙවනුව, වඩාත් පටු මිණුමක් වන්නේ ණයමත ලැබූ පොලිය සහ තැන්පතු මත ගෙවූ පොලිය අතර වෙනසයි (එම ක්‍රම දෙක පහත දැක්වේ).

ඉහළ පොලී අන්තරයන්හි බලපෑම

ඉහළ අතරමැදිකරණ පිරිවැය හෙවත් ඉහළ පොලී අන්තරයන්ගෙන් ආර්ථිකයට අහිතකර ප්‍රතිඵලයක් ගණනාවක් ඇතිවිය හැකිය. ලංකාව වැනි ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ දියුණු නොවූ ආර්ථිකයන්හි ප්‍රධාන මූල්‍ය අතරමැදියන් වන්නේ නව ආයෝජනයන් සඳහා අරමුදල් බෙදහරින හෝ ව්‍යාපාරික කටයුතු පුළුල් කිරීම සඳහා බාහිර වශයෙන් අරමුදල් සපයනු ලබන බැංකුය.² අළුත් ආයෝජන ආරම්භ කිරීම සඳහා හෝ පවතින ව්‍යාපාර පුළුල් කිරීම සඳහා ණයගැනීම වැළැක්වීමට ඉහළ පොලී අන්තර නිසා ඇතිවන ඉහළ මූල්‍යකරණ පිරිවැය හේතුවන අතර, ඒ අනුව, ආර්ථිකයේ අනාගත වර්ධන අවස්ථාවන් අඩුවේ. අරමුදල් අතිරික්ත ඒකකයන්ගෙන් අරමුදල් හිඟ ඒකකයන්ට සම්පත් බෙදහරීම බැංකු අංශය තුළින් ඵලදායී ලෙස සිදු නොවුවහොත්, ඒ අනුව මූල්‍ය අතරමැදිකරණ කාර්යය අසාර්ථකවීමත් ආර්ථිකයෙහි මූල්‍ය ගැඹුරුතාවය අඩුවීමත් සිදුවිය හැකිය. එමෙන්ම ඉහළ පොලී අන්තර බැංකුවලට ද අහිතකර ලෙස බලපාන්නේ ඉහළ පොලී අනුපාතිකවලට ණය ගැනීමට කැමැත්තක් ඇති අවදනම් සහිත ණය ගැණුම්කරුවන්හට ණයදීම හෙවත් අහිතකර තෝරාගැනීමේ ගැටළුව (adverse selection) තුළින් බැංකුවල ණය අවදනම වැඩිවන බැවිනි. මෙමගින්, අක්‍රීය ණය මට්ටම වැඩිවීම තුළින් බැංකුවල ශක්‍යතාවය කෙරෙහි අහිතකර බලපෑමක් ඇතිවිය හැකි අතර, මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවයට ද එය බලපානු ඇත. අවසාන වශයෙන්, පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයෙහි සතුවූදායක වෙනස්වීම් ඇති නොකර, ප්‍රතිපත්ති වෙනස්කිරීම් ඉහළ පොලී අන්තර තුළ අවශෝෂණය කරගැනීම නිසා මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය වෙනස් කිරීම් ආර්ථිකයට කායෂ්කෂම ලෙස ලොවීම සිදු නොවනු ඇත.

පොලී අන්තරය (පළමු ක්‍රමය)
= (පොලී ලැබීම්/පොලී උපයන සියළුම වත්කම්) - (පොලී ගෙවීම්/පොලී ගෙවිය යුතු සියළුම වගකීම්)

පොලී අන්තරය (දෙවැනි ක්‍රමය)
= (ණය සහ අත්තිකාරම් මත ලැබුණ පොලී/ණය සහ අත්තිකාරම්) - (තැන්පතු මත ගෙවූ පොලිය/තැන්පතු)

1 පොලී අනුපාතික තීරණය කිරීමේදී සියළුම බැංකු එකම ක්‍රමයක් අනුගමනය කිරීම අවශ්‍යයෙන්ම සිදු නොවේ. බැංකු, අමතර දීමනා සහිත විවිධ වර්ගයේ තැන්පතු ඉදිරිපත් කරනු ඇති අතර, විවිධ ණය සඳහා විවිධ ගාස්තු සහ කොමිස් අයකරනු ඇත. එමනිසා ඒවා වෙන් වෙන්ව ගණනය කරන මිණුම් සලකා බැලිය හැකි වුවද, දත්ත නොමැති බැවින් ඒ සඳහා මෙහිදී උත්සාහ කර නොමැත.

2 2003 අවසානයේදී බැංකු අංශයෙහි මුළු වත්කම් මූල්‍ය ක්‍රමයෙහි මුළු වත්කම් වලින් සියයට 60 ක් පමණ විය.

ඉහළ පොලී අත්තරයන්ට හේතු

බැංකුවක මූලික ව්‍යාපාරික කටයුත්ත වන්නේ ඉතිරිකරන්නන් සහ ණය ගැණුම්කරුවන් යන දෙපාර්ශවයටම අතරමැදි සේවාවක් සැපයීමයි. මෙම මූල්‍ය අතරමැදිකරණ සේවාවෙහි යෙදීමේදී බැංකුවලට පිරිවැයක් ඇතිවේ. මෙම පිරිවැයෙන් කොටසක් බැංකු විසින් මුහුණ දෙන ණය අවදනම, වෙළෙඳපොළ අවදනම, ද්‍රවශීලතා අවදනම සහ මෙහෙයුම් අවදනම වැනි විවිධ අවදනම් ආවරණය කරගැනීම සඳහා පොලී අනුපාතිකවලට අවදනම් වෙනුවෙන් එකතු කරන කොටසෙන් පිළිබිඹු වෙයි. එයට අමතරව, බැංකුවල පොලී අනුපාතික තීරණයවීම සහ ඒ අනුව පොලී අත්තරයන් තීරණයවීම කෙරෙහි බැංකුවලට විශේෂිත වූ සමහර සාධක මෙන්ම ව්‍යුහාත්මක සහ සාර්ව ආර්ථික සාධකයන් සමූහයක් බලපානු ලබයි.

ප්‍රධාන සාධකයන්ගෙන් කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ:

• ඉහළ මෙහෙයුම් වියදම්

බොහොමයක් බැංකුවල මෙහෙයුම් වියදම් ඉහළ මට්ටමක පවතී. තොරතුරු තාක්ෂණය සඳහා විශාල වශයෙන් ආයෝජනය කිරීම, වැටුප් සහ වේතන සඳහා සහ ආරක්ෂාව සැපයීම සඳහා ඉහළ වියදමක් දැරීමට සිදුවීම මෙන්ම පාඩු සහිත ශාඛාවන් නිසා මෙහෙයුම් වියදම් ඉහළ යයි. බැංකු සිය අවධානය යොමු කරන වෙළෙඳපොළ කොටස අනුවද, මෙහෙයුම් වියදම් ඉහළ යයි. උද්‍යමයයන් වශයෙන්, බැංකු කුඩා පරිමාණ ගනුදෙනුකරුවන් මත විශාල වශයෙන් රැඳී සිටින විට ශාඛාවල් විශාල ප්‍රමාණයක් සහ සේවකයින් සහ උපකරණ විශාල ප්‍රමාණයක් අවශ්‍යවන බැවින් මෙහෙයුම් වියදම් ඉහළ යයි.

• අක්‍රීය ණය

ප්‍රතිපාදන ඉහළ මට්ටමක පවත්වා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතිකරමින් ඉපයීමක් නොමැති වත්කම් වන අක්‍රීය ණය, බොහොමයක් බැංකුවල ඉහළ මට්ටමක පවතී.

• ස්ථාවර පොලී අනුපාතික යටතේ දිගුකාලීන තැන්පතු රැස්කිරීම :

සාමාන්‍යයෙන් බැංකු ස්ථාවර පොලී අනුපාතික සහිත කාලීන තැන්පතු පවත්වා ගනී. ණය පොලී අනුපාතික අඩු කිරීමේ තමාගිලි බව අවහිර කරන ඉහළ පොලී අනුපාතික සහිත ගිවිසුම්ගත දිගුකාලීන තැන්පතු සමහර බැංකුවල ඇත.

• ප්‍රධාන ආදායම් ප්‍රභවයක් ලෙස පොලී ආදායම් උපයන කටයුතු මත දැඩිලෙස රඳා පැවතීම.

වර්තමානයේ ලංකාවේ වාණිජ බැංකු ඔවුන්ගේ ආදායමින් වැඩි කොටසක් අරමුදල් මත පදනම් වූ කටයුතු වලින් උපයා ගනී.³ සුදුසුම වෙළෙඳපොළ කටයුතු, මූල්‍ය උපකරණද, වෙළෙඳම සහ සුදුසුකම්කරණ ක්‍රියාවලීන් වැනි අනෙකුත් ආදායම් මාර්ග එතරම් ප්‍රචලිත නැත.

• වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහය

බැංකු අංශයෙහි වත්කම්වලින් විශාල කොටසක් බැංකු සුළු සංඛ්‍යාවක් සතුව පවතී. බැංකු අංශය ප්‍රමාණවත් පරිදි තරඟකාරී නොවන බවත් එබැවින් මිල තීරණය කිරීම කායභීක්ෂමව සිදු නොවන බවත් එයින් පෙන්නුම් කරයි. වෙළෙඳපොළ ව්‍යුහය තරඟකාරීව පවත්නා තත්ත්වයක් යටතේ වුවත්, තොරතුරු හිඟතාවය නිසා ගනුදෙනුකරුවට එක් බැංකුවකින් තවත් බැංකුවකට මාරුවීමේ පිරිවැයක් පවතී. එමෙන්ම, ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළෙහි පවතින නොදියුණුභාවය නිසා ව්‍යාපාරික ආයතන සඳහා බාහිර මූල්‍ය පහසුකම් සපයන එකම ප්‍රභවය බැංකුය. බැංකුවල පොලී අත්තරය අඩුකිරීම සඳහා බලපෑම් කළහැකි තරඟකාරී බව අඩු මට්ටමක පවතී.

• නෛතික ගහ අනෙකුත් ක්‍රමවේදන්මක අවහිරතා.

ණය ආපසු අයකර ගැනීම සඳහා දීර්ඝ ප්‍රමාදයන් ඇතිකරන නෛතික සහ ක්‍රමවේදන්මක අවහිරතාවයන් ඇත.

සංඛ්‍යා සටහන 1^(අ)
බලපත්‍ර ලාභී වාණිජ බැංකුවල පොලී අත්තරය ගත පොලී ආන්තිකයන් - සියළුම බැංකු

	2002				2003			
	1 කා.	2 කා.	3 කා.	4 කා.	1 කා.	2 කා.	3 කා.	4 කා.
සමස්ත පොලී අත්තරය (1 ක්‍රමය)	3.2	3.9	4.2	4.6	4.4	4.5	4.5	4.0
පොලී අත්තරය (2 ක්‍රමය)	5.2	6.5	6.7	7.3	6.5	6.6	7.0	6.8

(අ) වාණිජ බැංකු විසින් එවන ලද දත්ත ආශ්‍රයෙන් බැංකු අධිකරණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සකස් කරන ලදී.

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

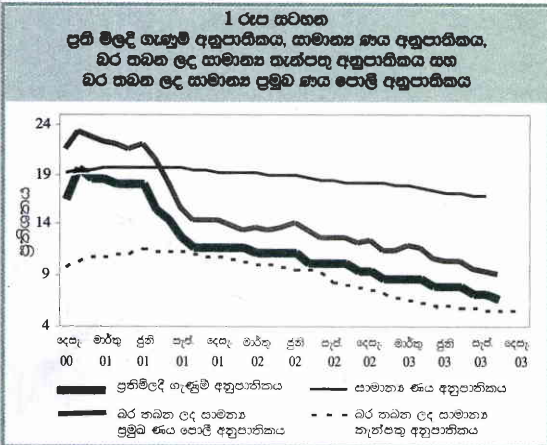
3 වර්ෂ 2003 දී මුළු ආදායමින් සියයට 20 කට ගාස්තු මත ලැබුණ ආදායම් දයක විය. 2002 දී මෙම දයකත්වය සියයට 17 ක් විය.

• වෙළෙඳපොළේ ස්ථායීතාවය :

පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයට අවදානම් අධිමිලක් එකතු කරන සාර්ව ආර්ථික වාතාවරණයෙහි අවිනිශ්චිතතාවය තවත් සාධකයකි.

• බදු ගත අනෙකුත් පිරව්‍යය :

මූල්‍ය උපකරණයන් සහ බැංකු ආයතනවල කටයුතු මත බදු අයකිරීම සහ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය ද ඉහළ පොලී අන්තර සඳහා දායක වෙයි.

පොලී අනුපාතික ගත පොලී අන්තරයන්හි ප්‍රවණතා

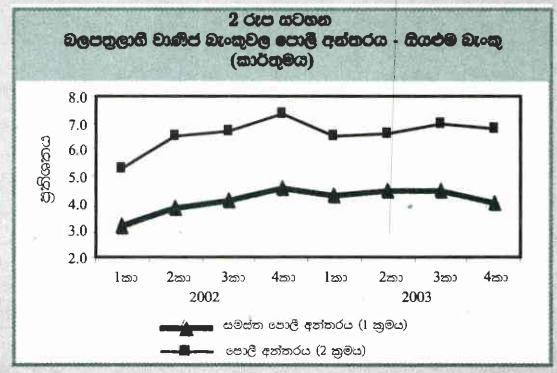
රුපසටහන් අංක 1 න් පෙන්වුම් කරන පරිදි ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් අනුව යමින් තැන්පතු සහ ණය පොලී අනුපාතික පහත බැස ඇත. 2001 පෙබරවාරි සිට 2003 දෙසැම්බර් දක්වා කාලය තුළ මහ බැංකුවේ ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් අනුපාතිකය ප්‍රතිශතය 13 කින් අඩුකර ඇත. සාමාන්‍ය බරතැබූ තැන්පතු අනුපාතිකය ප්‍රතිශතය 14 කින් අඩුවී ඇත. වාණිජ බැංකුවල ප්‍රමුඛ පෙලේ ගණුදෙනුකරුවන් සඳහා ණයදීම් මත පදනම් වන සාමාන්‍ය බරතැබූ ප්‍රමුඛ ණය අනුපාතිකය ද ප්‍රතිශතය 14 කින් අඩුවී ඇත. කෙසේ වුවද, වාණිජ බැංකුවල සියළුම ණයදීම් මත පදනම්වන සාමාන්‍ය බරතැබූ ණය අනුපාතිකය අඩුවී ඇත්තේ ප්‍රතිශතය 3.2 කින් (2003 තුන්වන කාර්තුව දක්වා) පමණක් වූ අතර එමගින් සාමාන්‍ය ණයදීමේ අනුපාතික පහත බැසීම සාපේක්ෂ වශයෙන් මන්දගාමීව සිදුවන බව පෙන්වුම් කරයි. කෙසේ වුවද, 2003 දී 2002 ට වඩා වැඩියෙන් ණය පොලී අනුපාතික පහත බැසීම සිදුවිය. ඉහත විස්තර කරන ලද පොලී අන්තරයන් ගණනය කිරීමේ විකල්ප ක්‍රම 2002 ජනවාරි සිට 2003 දෙසැම්බර් දක්වා වූ කාලපරිච්ඡේදය සඳහා සංඛ්‍යා සටහන් අංක 1 හි සහ රුපසටහන් අංක 2 හි දක්වා ඇත. එම මිණුම් දෙකින්ම දක්වන පරිදි 2002 ආරම්භයේදී පැවති මට්ටම හා

සැසඳීමේදී පොලී අන්තරයන් වැඩිවී ඇත. දෙවැනි ක්‍රමයට අනුව එනම් ණය සහ තැන්පතු පමණක් සැලකිල්ලට ගත්විට පොලී අන්තරය සමස්ත පොලී අන්තරයට වඩා වැඩි බව පෙනී යයි. මෙම වෙනසට ප්‍රධාන හේතුව පොලී වියදම අඩුවීමේ වේගය පොලී ආදායම අඩුවීමේ වේගයට වඩා වැඩිවීමයි.

අවධානයට ලක්විය යුතු කරුණක් වන්නේ 2003 හතරවැනි කාර්තුවේදී පොලී අන්තරය අඩුවීමයි. කෙසේ වුවද, යොදා ගන්නා නිර්වචනය මත පදනම්ව පොලී අන්තරය තවමත් විශාල වශයෙන් වෙනස්වෙයි. විවිධ බැංකුවල පළමු ක්‍රමය අනුව පොලී අන්තරය සියයට 2-6 අතර ප්‍රමාණයකින් වෙනස්වන අතර, දෙවැනි ක්‍රමය අනුව පොලී අන්තරය සියයට 2-10 අතර ප්‍රමාණයකින් වෙනස් වේ. පොලී අන්තරයට බලපාන සාධක සම්බන්ධව, සමස්ත බැංකු ක්‍රමයම සැලකිල්ලට ගත්විට, පොලී අන්තරයෙන් අක්‍රීය ණය වෙනුවෙන් ප්‍රතිශතය 1.1 ක් ද, ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතාවය වෙනුවෙන් ප්‍රතිශතය 0.5-0.6 ක් ද, බදු වෙනුවෙන් ප්‍රතිශතය 0.2-0.3 ක් ද වෙමින් එකතුව සියයට 2 ක් වේ. එයට අමතරව, පොලී අන්තරය මගින් මෙහෙයුම් වියදම් සහ නොසියවූ ණය ප්‍රතිපාදන සඳහා වූ පිරිවැය මෙන්ම ලාභ ආන්තිකය ද ආවරණය කෙරේ.

කලාපයේ රටවල් රාශියකම පොලී අන්තර හා සැසඳීමේදී ලංකාවේ බැංකු ක්‍රමය තුළ පොලී අන්තරය ඉහළ මට්ටමක පවතී. උදහරණයක් වශයෙන්, ඉන්දියාව, පකිස්ථානය සහ මැලේසියාවේ පොලී අන්තරයන් සියයට 3-4 අතර පවතී. එමනිසා ලංකාවේ බැංකුවල පොලී අන්තරය තවදුරටත් අඩු කිරීමට ඉඩකඩ තිබේ.

ජාත්‍යන්තරව පොලී අන්තරයන්හි වෙනස්වීම්, තැන්පතු අනුපාතිකවලට වඩා ණය අනුපාතික සමග වඩා කිට්ටු සහසම්බන්ධතාවයකින් යුක්තය.⁴ සාමාන්‍යයෙන් ණය පොලී අනුපාතික පහත බැසීමේ පසුගාමී බව තහවුරු

4 උදා : Brock and Suarez, Understanding the Behaviour of Bank Spreads in Latin America , JDE Vol.63 (2000) PP113 - 134

කරමින් පොලී ආදායම අඩුවීමට වඩා පොලී වියදම අඩුවීම ඉහළ මට්ටමක පවතී. ප්‍රතිඵලයක් ලෙසින් ගැනුම් අනුපාතික, ප්‍රමුඛ ණයදීමේ පොලී අනුපාතික සහ සාමාන්‍ය බරතැනු ණය අනුපාතික වලින් පෙන්නුම් කරන ආකාරයට ප්‍රතිපත්ති අනුපාතික වෙනස්වීම් වට ඒ අනුව මුදල් වෙළෙඳපොළේ අනුපාතික වෙනස්වීමේ ප්‍රවණතාවය ඉහළ මට්ටමක පවතී. එහෙත් කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම දිගුකාලීන පොලී අනුපාතික වෙනස්වීමට කරන බලපෑම ඉතා අඩු මට්ටමක පවතී.

වැදගත් ප්‍රශ්නයක් වනුයේ විවිධ පොලී අනුපාතිකවලට දී ඇති ණය අත්තිකාරම්වල කොටස කාලයත් සමග ක්‍රමයෙන් අඩුවෙමින් පවතී ද යන්නයි. බැංකුවල තැන්පතු සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ කාර්යක්ෂම සමීක්ෂණයෙහි වාර්තා වී ඇති විවිධ පොලී අනුපාතික මට්ටම් යටතේ දී නිබන්ත නොපියවූ ණය ප්‍රමාණයන්ගෙන් පෙන්නුම් කරන අන්දමට, ඉහළ පොලී අනුපාතික මට්ටම් යටතේ දී නිබන්ත ණයවල යම්කිසි අඩුවීමක් ඇත. වාණිජ බැංකුවල ශුද්ධ පොලී ආදායම මගින් ද මෙම තත්ත්වය පෙන්නුම් කරයි. ණය ප්‍රමාණයෙහි වැඩිවීමක් පැවතිය ද, ශුද්ධ පොලී ආදායමෙහි වර්ධනය 2002 දී පැවති සියයට 23 සමග සැසඳීමේදී 2003 දී සියයට 19 ක් දක්වා අඩුවීමක් වාර්තා වෙයි. නොපියවූ ණය වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් තවමත් ඉහළ පොලී අනුපාතිකයන් යටතේ දුන් ණයවලින් සමන්විතය.

පොලී අත්තර අඩුකිරීමට ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ග

පොලී අත්තර ඉහළ මට්ටමක පැවතුන ද, 2003 හතරවැනි කාර්තුවේදී අඩුවීමක් පැවතුණි. මෙය, ඉහළ පොලී අනුපාතික යටතේ දී තිබූ ණය කල්පිරීම සහ පොලී අනුපාතික පිළිබඳ දැනුවත්බව වැඩිවීම් තුළින් තරඟකාරීත්වය වැඩිවීමෙන් සිදුවූවා විය හැකිය. තවදුරටත් පොලී අත්තර අඩුකිරීම සඳහා බැංකු, බලධාරීන් සහ මූල්‍ය ක්‍රමය හසුරුවන්නන්ගේ සාමූහික ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය වනු ඇත. මහ බැංකුව දනටමත් මේ සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග

කිහිපයක් ගෙන ඇත. මේ අතර, ප්‍රතිඵලයක් ලෙසින් ගැනුම් සහ ප්‍රතිචක්‍රණයේ අනුපාතිකයන් අතර ආන්තිකය අඩුකිරීම, සාමාන්‍ය ජනතාවගේ දනගැනීම සඳහා බැංකුවල පොලී අනුපාතික ප්‍රසිද්ධ කිරීම, ප්‍රධාන සාර්ව ආර්ථික දත්ත පිළිබඳ තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්ව සමග සාකච්ඡා කිරීම ප්‍රධාන ක්‍රියාමාර්ගයන් වේ. ගෙවීම් ක්‍රමය තවදුරටත් වර්ධනය කිරීමට ද මහ බැංකුව අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. එමගින් ගෙවීම් සහ පියවීම්වල අවදනම අඩුකරනු ඇති අතර, වෙළෙඳපොළ කායනීක්ෂමතාවය සහ ඒකාබද්ධතාවය වැඩිදියුණු වනු ඇත. මෙයට අමතරව, ගනුදෙනුකරුවන්ට ණය වෙනුවෙන් දරිය යුතු පිරිවැය පිළිබඳව වඩාත් හොඳ අවබෝධයක් ලබාගත හැකිවනු පිණිස බැංකු විසින් අයකරන පොලී අනුපාතික සහ විවිධ සේවා සඳහා අයකරනු ලබන ගාස්තු ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාරික ස්ථානවල ප්‍රදර්ශනය කරන ලෙස බැංකුවලට දැනුම් දී ඇත. තවදුරටත් මූල්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණවල වර්ධනයක් ඇතිවීම සහ තරඟකාරීත්වය වර්ධනයවීම, පොලී අත්තර අඩුවීමට උපකාරී වනු ඇත. සාංගමික බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළ වර්ධනය කිරීමට පියවර ගැනීම සහ වත්කම් කළමනාකරණ සමාගම් පිහිටුවීමද මෙම ක්‍රියාවලියට උපකාරීවනු ඇත. බැංකු විසින් ද ඔවුන්ගේ ණය නිරීක්ෂණ කටයුතු වර්ධනය කිරීම, මෙහෙයුම් පිරිවැය අඩුකිරීමට ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම, ව්‍යාපෘති පදනම් කරගත් ණයදීම් සිදු කිරීම සහ නිසි පරිදි අවදනම් නිරීක්ෂණය කිරීම යනාදිය සිදුකළ හැකිය. එයට අමතරව, තැන්පතු සහ ණය සඳහා විවලා පොලී අනුපාතික ඉදිරිපත් කිරීම බැංකුවට කළහැකිය. ණයවල මිල තීරණය කිරීමේදී අවදනම සඳහා වන කොටස අඩුකිරීමට හේතුවන පරිදි එකිනෙකට ගැලපෙන ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති පැවතීමත් සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාවය වර්ධනය කරන ප්‍රතිපත්ති වාතාවරණයක් පවත්වා ගැනීමත් තවත් වැදගත් සාධකයක් ලෙස සැලකිය හැකිය.

ලැබුණු අතර, එය 2002 දී සියයට 10.17 සිට 2003 දෙසැම්බර් මාසය වනවිට සියයට 7.11 දක්වා අඩු වී තිබිණි.

වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීම හේතුවෙන්, ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව ද එහි ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු සඳහා පොලී අනුපාතික තෙවරක් වෙනස් කරන ලදී. 2002 දෙසැම්බර් මාසයේදී සියයට 6.00 ක් වූ ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු පොලී අනුපාතික, 2003 අගෝස්තු මාසයේදී සියයට 6.50 දක්වා වැඩි කළත්, ඔක්තෝබර් මාසයේදී එය සියයට 6.00 දක්වා ද, නොවැම්බර් මාසයේදී සියයට 5.00 දක්වා ද අඩු කෙරිණි. 2002 දෙසැම්බර් මාසයේදී සියයට 9.00 ක් ව පැවති වර්ෂයක් සඳහා වූ ස්ථාවර තැන්පතු මත පොලී අනුපාතිකය, 2003 අවසානය වන විට ක්‍රමයෙන් අවස්ථා හතරකින් සියයට

7.00 දක්වා පහත දමා තිබිණි. කෙසේ වුවද, තැන්පතු පොලී අනුපාතිකයන්හි අඩුවීම් පළකා බලා, ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව මෙන්ම රජයේ වාණිජ බැංකු දෙක ද, ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන් සහ විශ්‍රාමිකයන් සඳහා, ඉහළ පොලී අනුපාතික සහිත විශේෂ තැන්පතු ක්‍රම හඳුන්වා දෙන ලදී.

2002 වසර අවසානයේ සියයට 21-33 අතර පැවතුණු, ණය කාඩ්පත් මගින් කළ ගනුදෙනුවල ශේෂයන් මත වාණිජ බැංකු විසින් අය කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකයන් 2003 අවසානය වනවිට එම පරාසය තුළම පැවතිණි. එහෙත්, බැංකු කිහිපයක් මෙම පොලී අනුපාතික 2003 වර්ෂයේදී පහත දමා තිබිණි. කෙසේ වුවද, මෙය ණය කාඩ්පත් දරන්නන්ට ලබාදී තිබෙන මාසයක පොලී රහිත කාලයෙන් පසුවත් සිය

ශේෂයන් නොපියවන අය වෙනුවෙන් අයකරන දඩ පොලියක් පමණක් වන නිසා එය අනෙකුත් පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයට වඩා වෙනස්ව පවතින පොලී අනුපාතිකයක් ලෙස නොසැලකිය යුතුය.

දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන, එනම්, ඩීඑල්සීසී බැංකුව, ජාතික සංවර්ධන බැංකුව, රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව සහ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව ද, ඔවුන්ගේ ණය පොලී අනුපාතික අඩුකර තිබේ. ඩීඑල්සීසී බැංකුවේ ණය පොලී අනුපාතික 2002 දෙසැම්බර් මස සියයට 11.50-19.00 සිට 2003 අවසානය වනවිට සියයට 9.50-16.00 දක්වා පහත වැටිණි. එම කාලය තුළ ජාතික සංවර්ධන බැංකුවේ ණය පොලී අනුපාතික සියයට 10.81-18.35 සිට සියයට 8.23-16.00 දක්වා අඩුවිය. 2002 අවසානයේදී පිළිවෙලින් සියයට 15.00 - 16.50 සහ 14.00 - 16.50 අතර වූ රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුවේ සහ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුවේ ණය පොලී අනුපාතික, 2003 අවසානය වනවිට පිළිවෙලින් සියයට 12.00 - 13.25 සහ සියයට 10.00 - 12.00 දක්වා අඩුවිය.

ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළේ පොලී අනුපාතිකයන්හි දක්නට ලැබුණු අඩුවීමේ ප්‍රවණතාවය හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ වාණිජ බැංකු ද, විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු සහ ණයදීම මත පොලී අනුපාතික පහත හෙලන ලදී. ඒ අනුව 2003 වර්ෂය අවසානය වනවිට එක්සත් ජනපද ඩොලර් ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු සඳහා ගෙවනු ලැබූ පොලී අනුපාතිකය සියයට 0.40 - 1.75 දක්වා වූ අතර ස්ටර්ලින් පවුම් ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු සඳහා ගෙවනු ලැබූ පොලී අනුපාතික සියයට 1.50- 4.00 දක්වා විය. එක්සත් ජනපද ඩොලර් ණය සඳහා අය කරනු ලබන පොලිය සියයට 2.20 - 8.00 දක්වා වූ අතර, ස්ටර්ලින් පවුම් ණය සඳහා සියයට 3.50 - 6.80 අතර පොලියක් අය කරන ලදී.

කෙටිකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත් මත පොලී අනුපාතික

පොලී අනුපාතිකයන්හි පහත වැටීමේ ප්‍රවණතාවය, සතිපතා පැවැත්වුණු භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙන්දේසි වලදී ද දක්නට ලැබිණි. ජනවාරි මාසය මුලදී පැවති වෙන්දේසිවල භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත බරතලු සාමාන්‍ය ඵලදාව (බදු රහිත), සියයට 9.75 ක් වූ මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකයටත් වඩා පහත වැටුණේ, මහ බැංකු පොලී අනුපාතික තවදුරටත් අඩුවනු ඇති බවට වෙළෙඳපොළේ පැවති අපේක්ෂා පිළිබිඹු කරමිනි. කෙසේ වුවද, පෙබරවාරි මාසය වනවිට වෙළෙඳපොළ විසින්ම එය නිවැරදි කරන ලද අතර, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත ඵලදාව ආන්තික වශයෙන් වැඩිවිය. දින 91, දින 182 සහ දින 364 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ඵලද අනුපාතික 2002 දෙසැම්බර් මස අවසානයේ දී පිළිවෙලින් සියයට 9.92, 9.89 සහ 9.91 සිට, 2003 නොවැම්බර් මස පළමු සතියේදී ඒවායේ අඩුම මට්ටම වූ සියයට 7.06, 7.03 සහ 6.98 දක්වා අඩුවිය. මෙම පහළ බැසීමට හේතු වූයේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික අඩුවීමත්, අයවැය හිඟය

අඩුවීමත්, වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව ඉහළ මට්ටමක පැවතීම මෙන්ම අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩු වීමත්ය. එනමෙන් දේශපාලන අංශයේ ඇතිවූ වෙනස්වීම් නිසා වෙළෙඳපොළ අපේක්ෂණ ද වෙනස් වූ අතර, ඒ අනුව දින 91, දින 182 සහ දින 364 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත ඵලදාව, වර්ෂය අවසානය වනවිට පිළිවෙලින් සියයට 7.35, 7.30 සහ 7.24 දක්වා ඉහළ ගොස් තිබිණි.

මැදි හා දිගුකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත් මත පොලී අනුපාතික

2003 දී අඩු පරිණත කාලයන් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කරනු ලැබුවේ මද වශයෙනි. එනමෙන්, අඩු පොලී අනුපාතිකයන්ගෙන් ප්‍රයෝජන ගනිමින් වර්ෂ 4,5 සහ 6 බැඳුම්කර නිරන්තරයෙන් නිකුත් කළ අතර, දිගුකාලීන අවදානම් රහිත ඵලද වක්‍රය තවදුරටත් දීර්ඝ කරමින් 2003 ජනවාරි මාසයේදී වර්ෂ 10 සහ 15 බැඳුම්කර ද, 2003 ඔක්තෝබර් මාසයේදී වර්ෂ 20 බැඳුම්කර ද නිකුත් කරනු ලැබිණි. මෙමගින් රජයේ ණය ආපසු ගෙවීම් රාශිකරණය අඩු කිරීම ද අපේක්ෂා කෙරෙයි.

ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකයන්ගේ අඩුවීම් ද, උද්ධමන අපේක්ෂා පහළ බැසීම ද හේතුවෙන් වර්ෂය පුරා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මත ඵලද අනුපාතිකයන් පහත වැටිණි. 2002 අවසානය වනවිට සියයට 11.00 ට සමීප වූ එම අනුපාතික, 2003 ජනවාරි අවසානය වනවිට, සියළු පරිණත කාලයන් සඳහා තනි අංකයක මට්ටමට අඩුවී තිබිණි. සැප්තැම්බර් මාසය අවසන් වන විට එම අනුපාතික සියයට 7.50 කට වඩා අඩු මට්ටමක පැවතුණු අතර, 2003 නොවැම්බර් මාසයේදී රාජ්‍ය ණය ගැණුම් වැඩසටහන අවසන් වනවිට තවදුරටත් පහත බැස තිබිණි.

රජයේ වියදම අඩුකර ගැනීමේ උපක්‍රමයක් ලෙස, ඉහළ ඵලද අනුපාතික සහිත සහ කැඳවීමේ හැකියාව තිබෙන (with call option) රුපියල් ණය, නැවත කැඳවන ලද අතර, 2003 නොවැම්බර් සහ දෙසැම්බර් මාසයන්හිදී පරිණත වූ එක්සත් ජනපද ඩොලර් දශලක්ෂ 158.5 ක අගයක් ගත් ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර ද ගෙවා නිදහස් කරන ලදී. 2003 වර්ෂයේදී, වසර 2-5 අතර පරිණත කාලයක් ඇති රුපියල් ණය නිකුත් කරන ලදී. පරිපාලනමය වශයෙන් තීරණය වන රුපියල් ණය පොලිය, වර්ෂය ආරම්භයේදී සියයට 13.00 සිට 2003 වර්ෂය අවසානය වනවිට සියයට 8.00 දක්වා අඩු විය.

සාංගමක ණය සුරැකුම්පත් මත පොලී අනුපාතික

කෙටිකාලීන ණය උපකරණයක් වූ වාණිජ පත්‍ර මත පොලී අනුපාතික, 2002 වර්ෂයේ දී සියයට 10.50-16.50 සිට 2003 වර්ෂයේ දී සියයට 7.25-13.00 ක පරාසයක් දක්වා පහත වැටිණි. සීමාසහිත සිලෝන් කොමර්ෂල් බැංකුව විසින් දෙවතාවක දී ලැයිස්තුගත ණයකර නිකුත් කරන ලද අතර, එක් නිකුතුවක් සඳහා සියයට 10 ක පොලී අනුපාතිකයක් ද, අනෙකට විචල්‍ය පොලී අනුපාතිකයක් ද ගෙවනු ලැබිණි.

තෛතික පොලී අනුපාතිකය සහ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය

ඉදිරි වර්ෂය සඳහා අදාළ වන තෛතික පොලී අනුපාතිකය සහ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය, මහ බැංකුව විසින් සෑම වර්ෂයකම අවසානයේ දී රජයේ ගැසට් පත්‍රයේ පළ කරනු ලැබේ. තෛතික පොලී අනුපාතිකය, 1990 අංක 06 දරණ සිවිල් නඩු විධාන (සංශෝධන) පනතේ නිර්වචනය කර ඇති අතර, එය මුදලක් අයකර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් වූ ඕනෑම තීරණය ක්‍රියාමාර්ගයක දී අදාළ වෙයි. වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය, 1990 අංක 2 දරණ ණය ආපසු අයකර ගැනීමේ (විශේෂ විධිවිධාන) පනතෙන් නිර්වචනය කර ඇත. ඒ අනුව ණය දෙන ආයතනයන් විසින් වාණිජමය ගනුදෙනුවක් සම්බන්ධයෙන් වූ රුපියල් 150,000 ට වඩා වැඩි වූ ණය අයකර ගැනීමේ දී ඒ සඳහා එකඟ වූ පොලී අනුපාතිකයක් නොමැති විටක, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය අදාළ වෙයි. මෙම අනුපාතිකයන් දෙකම, වර්ෂය තුළ වාණිජ බැංකුවල බරතැබූ සාමාන්‍ය තැන්පතු අනුපාතිකය පදනම් කරගෙන ගණනය කරනු ලබන පොලී අනුපාතිකයන්ය. ඒ අනුව 2004 වර්ෂය සඳහා තෛතික පොලී අනුපාතිකය සහ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය සියයට 6.30 ක් වූ අතර, එම අනුපාතික 2003 වර්ෂය සඳහා සියයට 9.58 ක් ද, 2002 වර්ෂය සඳහා සියයට 11.11 ක් ද විය.

10.6 වාණිජ බැංකු කටයුතු

ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීම පිළිබිඹු කරමින් 2003 වසර තුළදී වාණිජ බැංකු ආයය තවදුරටත් වර්ධනය විය. වර්ෂය තුළදී දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි මෙන්ම විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකයන්හි ද කටයුතුවල වර්ධනයක් සිදු වුවද, දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි කටයුතුවල වර්ධනය ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. වාණිජ බැංකු තැන්පතු සහ ණයවල 2002 වසර තුළ පැවති අඩු වර්ධනය හා සැසඳීමේදී 2003 වසර තුළ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පැවතුණි. විශේෂයෙන් වසර අවසාන කාලයෙහිදී පෞද්ගලික ආයය විසින් බැංකු ආයයෙහි සම්පත් ප්‍රයෝජනයට ගැනීම වැඩිවුන අතර, රාජ්‍ය ආයය බැංකු සම්පත් කෙරෙහි රඳ පැවතීම පහත වැටුණි. පෞද්ගලික ආයයේ ණය වර්ධනයට දයක වූ ප්‍රධාන සාධකයන් වූයේ සටන් විරාමය අඛණ්ඩව පැවතීම, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීම, ව්‍යාපාරික ප්‍රජාවගේ විශ්වාසනීයත්වය වර්ධනයවීම සහ විදේශීය වෙළෙඳ කටයුතුවල ඉහළ වර්ධනයක් පැවතීමත්ය. සංචාරක ඉපයීම, කොටස් වෙළෙඳපොළට වූ විදේශීය ආයෝජන, පෞද්ගලික සංක්‍රාම සහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් වූ තැන්පතු වැඩිවීම නිසා වාණිජ බැංකුවලට වූ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් ලැබීම් ද ඉහළ නැගුණි. ඒ අනුව, වාණිජ බැංකුවල විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් සම්පත් වර්ධනය වූ අතර, ඉන් කොටසක් මහ බැංකුවට විකිණීමට ඔවුනට හැකිවිය. එය සහ රජය වාණිජ බැංකු වෙතැති සිය විදේශීය වගකීම්වලින් කොටසක් පියවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වෙළෙඳපොළ රුපියල් ද්‍රවශීලතා

අතිරික්තය ඉහළ ගියේය. මුළු වසර පුරාම පාහේ රුපියල් බිලියන 8-10 ක පමණ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවයක් වෙළෙඳපොළෙහි පැවතුන අතර, මහ බැංකුව විසින් සිය විවට වෙළෙඳ කටයුතු තුළින් එම අතිරික්තය අවශෝෂණය කර ගන්නා ලදී.

රට තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවති මුළු වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව 2002 දෙසැම්බර් මස අගදී 23 ක සිට 2003 දෙසැම්බර් මස අගදී 22 ක් දක්වා අඩු වූ අතර එයට හේතුවූයේ එක් විදේශීය බැංකුවක ශාඛාවක් වෙනත් විදේශීය බැංකුවක් විසින් පවරා ගැනීමයි. ඒ අනුව 2003 දෙසැම්බර් මස අගදී විදේශීය බැංකු සංඛ්‍යාව 11 ක් දක්වා අඩුවූ අතර දේශීය බැංකු සංඛ්‍යාව ද 11 ක් වශයෙන් පැවතුණි.

වර්ෂය තුළදී වාණිජ බැංකුවල පොලී සහ පොලී නොවන ආදායම් වැඩිවීම් තවදුරටත් දක්නට ලැබුණි. ඉහත සඳහන් කළ පරිදි බැංකු කටයුතුවල වර්ධනය වීමට මෙය හේතු වූවා මෙන්ම ණයදීමේ පොලී අනුපාතික අඩුවීමට වඩා වැඩි වේගයකින් තැන්පතු පොලී අනුපාතික අඩුවීම නිසා පොලී අනුපාතික ආන්තික වැඩිවිය. ඒ අනුව, 2003 වසරෙහි වාණිජ බැංකුවල ලාභ සියයට 31 කින් වැඩි වූ අතර ඒ හා සැසඳීමේදී 2002 වසරෙහි ලාභ වැඩිවීම සියයට 60 ක් විය.

වාණිජ බැංකුවල දේශීය ඒකකයන්හි මුළු වත්කම්/වගකීම් 2002 වසරේදී සියයට 6.3 ක වැඩිවීම හා සැසඳීමේදී 2003 වසරේදී සියයට 12.3 කින් වැඩිවිය. වාණිජ බැංකුවල විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකයන්හි මුළු වත්කම්/වගකීම් 2002 වසරේදී එ.ජ.ඩොලර් අගය අනුව සියයට 7 කින් අඩුවීම හා සැසඳීමේදී 2003 වසරේදී සියයට 1 කින් වැඩිවිය. 2003 ජනවාරි මස සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි වාණිජ බැංකුවල අවදනම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය මුළු ප්‍රාග්ධනයෙහි අනුපාතයක් ලෙස සියයට 9 සිට සියයට 10 දක්වාත්, මූලික ප්‍රාග්ධනයෙහි අනුපාතයක් ලෙස සියයට 4.5 සිට සියයට 5 දක්වාත් වැඩි කළ බැවින්, මෙම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය පවත්වාගනු පිණිස සමහර වාණිජ බැංකු විසින් ණයකර නිකුත් කරන ලදී.

දේශීය බැංකු ඒකකවලට රජයේ වූ වගකීම් රුපියල් බිලියන 19 කින් වැඩි වූ අතර විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකවලට වගකීම් රුපියල් බිලියන 7 කින් අඩුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒකාබද්ධ පදනමක් මත රජයේ වගකීම්වල ශුද්ධ වැඩිවීම රුපියල් බිලියන 12 ක් විය. ඒ හා සැසඳීමේදී 2002 වසරෙහි වාණිජ බැංකුවලට වූ රජයේ වගකීම් රුපියල් බිලියන 5 කින් වැඩිවිය. 2003 වසරෙහි රජයේ වගකීම් වැඩිවීම සිදුවූයේ දේශීය බැංකු ඒකක සිය අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය මහ බැංකුව සමඟ ප්‍රතිමිලදී ගැණුම් ගණුදෙනු සඳහා යෙදවීම නිසා ඔවුන් සතු රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය වැඩිවීමෙහි සහ රජය විසින් දේශීය බැංකු ඒකක සහ වි.ව.මු.බැ. ඒකක වෙතැති එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 158.5 ක (රුපියල් බිලියන 15 ක් පමණ) අගයකින් යුත් ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර ගෙවා නිදහස් කිරීමෙහි ශුද්ධ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි.

මේ අතර, වාණිජ බැංකු වලින් රාජ්‍ය සංස්ථාවලට දුන් ණයවල නොපියවූ ණය ප්‍රමාණය අඩුවීම වසර මුලදී අපේක්ෂා කළ ප්‍රමාණයට වඩා අඩු වුවද, එම අඩුවීම රුපියල් බිලියන 6.8 ක් විය. මෙම අඩුවීම, දේශීය බැංකු ඒකකවල ණය රුපියල් බිලියන 0.9 කින් වැඩිවීමෙහි සහ වි.ව්‍ය.මු.බැ. ඒකකවල ණය රුපියල් බිලියන 7.7 කින් අඩුවීමෙහි ශුද්ධ ප්‍රතිඵලයක් විය. ණය අඩුවීම සිදුවූයේ ලංකා බැංකුකරුන් නීතිගත සංස්ථාව, සමුපකාර නොග වෙළෙඳ සංස්ථාව සහ ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය යන ප්‍රධාන රාජ්‍ය සංස්ථා තුනෙනි. 2003 වසර තුළදී බැංකුකරුන් නීතිගත සංස්ථාවෙහි ණයවලින් සැලකිය යුතු කොටසක් පෞද්ගලිකකරණ ලැබීමට පියවීමට හැකිවනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ලදී. කෙසේ වුවද, බැංකුකරුන් නීතිගත සංස්ථාවෙහි කටයුතුවල දෙවැනි ක්‍රියාකරුවෙක් (ලංකා ඉන්දියන් ඔයිල් කම්පනි ලිමිටඩ්) අපේක්ෂා කරන ලද පෞද්ගලිකකරණ ලැබීම් සම්පූර්ණයෙන්ම 2003 වසරෙහි නොලැබූ නිසා බැංකුකරුන් නීතිගත සංස්ථාවට පියවිය හැකි වූයේ රුපියල් බිලියන 1.3 ක් පමණි. ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ මුදල් තත්ත්වය වර්ධනය වූයේ ඉතා සුළු වශයෙන් නිසා එහි වගකීම්වලින් ආපසු ගෙවනු ලැබූවේ රුපියල් බිලියන 0.8 ක් පමණි. මේ අතර, සමුපකාර නොග වෙළෙඳ සංස්ථාවෙහි වගකීම් රුපියල් බිලියන 5 කින් පමණ අඩුවූ අතර, එයට මූලික වශයෙන් හේතුවූයේ එහි ණය වගකීම් වලින් කොටසක් වෙනුවට රජය රුපියල් බිලියන 4.4 ක අගයකින් යුත් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීමයි.

ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ ව්‍යාපාරික ප්‍රජාවගේ විශ්වසනීයත්වය වැඩිවීම පිළිබිඹු කරමින් වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු 2002 වසරේ පැවති වර්ධනය වූ සියයට 10.5 හා සැසඳීමේදී 2003 වසරේදී සියයට 13.6 ක ඉහළ අනුපාතිකයකින් වර්ධනය විය. මෙම වැඩිවීමෙන් සියයට 21 ක් පමණ විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් යුත් තැන්පතු වර්ධනය තුළින් ලැබුණි. සාපේක්ෂව අඩු පොලී අනුපාතික ව්‍යුහයක් පැවතීම සහ ඉල්ලුම් තැන්පතු සඳහා වූ හර බද්ද සහ තැන්පතුවල පොලී ආදායම මත වූ රඳවාගැනීමේ බද්ද වැනි රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රියාමාර්ග අඛණ්ඩව පැවති තත්ත්වයක් තුළ වුවද, තැන්පතුවල මෙවැනි ඉහළ වර්ධනයක් පැවතීමට හේතුවක් වූයේ දේශීය ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ හොඳින් සංවර්ධනය නොවී පැවතීම නිසා විකල්ප ආයෝජන මාර්ගවල හිඟකමක් පැවතීමයි.

වාණිජ බැංකුවලින් පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණය වසරේ දෙවන භාගය තුළදී මඳක් ඉහළ අනුපාතිකයකින් වර්ධනය වෙමින්, සමස්ත වර්ෂය සඳහා වූ ණය වර්ධනය මුලින් සකස් කරන ලද මූල්‍ය වැඩ සටහනෙහි අපේක්ෂිත ප්‍රමාණයට වඩා සුළු වශයෙන් වැඩි විය. මෙම ඉහළ ණය වර්ධනය පරිභෝජන වාණිජ සහ ආයෝජන අරමුණ සඳහා වූ ණය ඉල්ලුම වැඩිවීම තුළින් පිළිබිඹු විය. මේ අතර, වාණිජ බැංකුවල (දේශීය බැංකු ඒකක සහ වි.ව්‍ය.මු.බැ. ඒකක) මුළු

ණය සහ අන්තිකාරම්වලට දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය 2002 දී සියයට 14.2 සිට 2003 වසරෙහි සියයට 12.6 දක්වා අඩුවූ අතර, ශුද්ධ අක්‍රීය ණය සියයට 6.3 සිට සියයට 4.7 දක්වා අඩුවිය. වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි සමස්ත ණය වර්ධනය වූ සියයට 11.4 හා සසඳන විට තැන්පතු සියයට 13.4 ක තරමක් ඉහළ වේගයකින් වර්ධනය වීම නිසා ණය තැන්පතු අනුපාතිකය සුළු වශයෙන් අඩුවිය.

වාණිජ බැංකුවල වත්කම් සහ වගකීම් ව්‍යුහය

දේශීය බැංකු ඒකක

වාණිජ බැංකුවල මුළු වත්කම්වල 2002 වසරෙහි රුපියල් දශලක්ෂ 46,870 (සියයට 6.3) වර්ධනය හා සැසඳීමේදී 2003 වසරෙහි රුපියල් දශලක්ෂ 97,024 ක (සියයට 12.3) සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පැවතුණි. ආර්ථික වර්ධනය පිළිබිඹු කරමින් වත්කම්වල සංයුතියෙහි වෙනස්කම් දක්නට ලැබුණි. වත්කම් අංශයෙහි වර්ධනයෙන් සියයට 50 ක් පමණ වාර්තා වූයේ මුළු ණය සහ අන්තිකාරම් වැඩිවීම තුළින් වූ අතර, ඊට සාපේක්ෂව 2002 වසරෙහි එහි දායකත්වය සියයට 12 ක් පමණ විය. ආයෝජන සහ ස්ථාවර හා අනෙකුත් වත්කම් පිළිවෙලින් සියයට 42 කට සහ සියයට 17 කට දායක විය. මුළු ණය සහ අන්තිකාරම්වල ඇතුළත් අංශයන් වන ණය, අන්තිකාරම් සහ වාණිජ බිල්පත් මිලදී ගැනීම් වලින් ණය සහ අන්තිකාරම් පිළිවෙලින් සියයට 21 කින් සහ සියයට 7 කින් වර්ධනය වූ අතර, වාණිජ බිල්පතු සියයට 42 කින් අඩුවිය. දේශීය බිල්පත් සහ අපනයන බිල්පත් යන දෙවර්ගයම වැඩිවූ බැවින් වාණිජ බිල්පත්වල අඩුවීමට මුළුමනින්ම හේතුවූයේ මිලදීගත් සහ වට්ටම් කරන ලද ආනයන බිල්පතු අඩුවීමය. ආනයන බිල්පතුවල අඩුවීමට, විදේශීය භාණ්ඩ ආනයනකරුවන් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළ අඩු පොලී අනුපාතික යටතේ ණය සැපයීම හේතුවූවා විය හැකිය.

වාණිජ බැංකුවල ආයෝජන වර්ධනය 2002 වසරෙහි සියයට 69 සිට 2003 වසර තුළදී සියයට 40 දක්වා අඩුවිය. මෙය, පෞද්ගලික අංශයෙහි ණය සඳහා වූ ඉල්ලුම වැඩිවීමෙහිත්, රජය විසින් අරමුදල් භාවිතය සීමාවීමෙහිත් ප්‍රතිඵලයක් වන්නට ඇත.

වාණිජ බැංකුවල ද්‍රවශීල වත්කම් 2003 වසර තුළදී තවදුරටත් වර්ධනය වූ (සියයට 12.0) තමුත් එය 2002 වසරට වඩා (සියයට 17.8) අඩු මට්ටමක පැවතුණි. 2003 වසරෙහි දේශීය බැංකු ඒකකයන් වෙත පැවති රජයේ සුරැකුම්පත් සහ අතැති මුදල් වර්ධනය වූයේ තරමක් අඩු වේගයකින් වූ අතර, මහ බැංකුවෙන් ලැබිය යුතු ශේෂයන්, අතැති විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් සහ වාණිජ බිල්පතු පෙර වර්ෂයට වඩා අඩුවිය. 2002 වර්ෂයේදී මෙන්ම, මුළු වත්කම්වලට මුළු ද්‍රවශීල වත්කම් සියයට 31 ක් ලෙස පැවතුණි. වෙළෙඳපොළෙහි අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය 2002 වසර අගදී පැවති රුපියල් බිලියන 11 සමග සැසඳීමේදී 2003 වසර අගදී රුපියල් බිලියන 10 ක් පමණ විය.

10.7 සංඛ්‍යා සටහන
වාණිජ බැංකු වත්කම් සහ වගකීම්වල කෝරාගත් ශීර්ෂ (අ)

ශීර්ෂය	වෙනස			
	2002 දෙසැම්බර්/2001 දෙසැම්බර්		2003 දෙසැම්බර්/2002 දෙසැම්බර්	
	ප්‍රමාණය (රුපියල් දශලක්ෂ)	%	ප්‍රමාණය (රුපියල් දශලක්ෂ)	%
වත්කම් වර්ගීකරණය				
1. ද්‍රවශීල වත්කම්	36,336	17.8	28,930	12.0
අතැනි මුදල්	1,991	18.1	168	1.3
මහ බැංකුවෙන් අය වියයුතු ශේෂ	1,483	3.8	(2,319)	(5.8)
අතැනි විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල්	3,455	3.5	(3,231)	(3.1)
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	16,226	167.4	15,642	60.3
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර (අ)	13,805	72.2	29,103	88.4
වාණිජ බිල්පත්	(624)	(2.4)	(10,432)	(41.9)
2. ආයෝජන	41,792	69.5	40,630	39.9
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	16,226	167.4	15,642	60.3
රජයේ වෙනත් සුරැකුම්පත්	23,069	98.2	20,933	45.0
අනෙකුත් ආයෝජන	2,497	9.3	4,056	13.8
3. මුළු ණය සහ අත්තිකාරම්	5,690	1.5	48,757	12.7
ණය	34,281	16.1	51,217	20.7
අයිරා	(27,968)	(20.0)	7,972	7.1
වාණිජ බිල්පත්	(624)	(2.4)	(10,432)	(41.9)
4. ස්ථාවර හා අනෙකුත් වත්කම්	1,901	1.7	16,284	14.1
වගකීම් වර්ගීකරණය				
1. ප්‍රාග්ධන ගිණුම්	7,250	16.3	23,427	45.3
2. මුළු තැන්පතු	54,407	10.5	77,995	13.6
ඉල්ලුම් තැන්පතු	(3,997)	(4.7)	13,745	17.1
කාලීන හා ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු	58,404	13.4	64,250	13.0
3. ණය ගැනීම්	(18,986)	(30.3)	(2,580)	(5.9)
දේශීය ණය ගැනීම්	(16,896)	(29.2)	(4,737)	(11.6)
විදේශීය ණය ගැනීම්	(2,090)	(42.5)	2,157	76.3
4. අනෙකුත් වගකීම්	4,199	3.6	(1,818)	(1.5)
මුළු වත්කම්/වගකීම්	46,870	6.3	97,024	12.3

(අ) දේශීය බැංකු ඒකකවල කටයුතු පමණක් ඇතුළත්ය.

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(ආ) 1998 මැයි 18 සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර, ද්‍රවශීල වත්කම්වල කොටසක් ලෙස සැලකේ.

වගකීම් අංශයෙහි, තැන්පතු වගකීම්වල 2002 වර්ෂයෙහි පැවති සියයට 10.5 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේදී 2003 දී වර්ධනය සියයට 13.6 ක් විය. වර්ෂය තුළදී ඉල්ලුම් තැන්පතු සහ කාලීන හා ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු යන දෙකෙහිම වැඩිවීමක් පැවතුණි. ඉල්ලුම් තැන්පතු 2002 වසරෙහිදී සියයට 4.7 කින් අඩුවීමට ප්‍රතිවිරුද්ධව 2003 දී සියයට 17 කින් වැඩිවූ අතර, කාලීන හා ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතු 2002 වර්ෂයෙහි සියයට 13.4 කින් වැඩිවීම හා සැසඳීමේදී 2003 වර්ෂය තුළදී සියයට 13.0 කින් වැඩිවිය. විශේෂයෙන් දේශීය ණය ගැනීම් අඩුවීමේ හේතුවෙන් වර්ෂය තුළදී වාණිජ බැංකුවල මුළු ණය ගැනීම් අඩුවූ බැවින් මුළු වගකීම්වල වර්ධනය මුළු තැන්පතු වගකීම්වල වර්ධනයට වඩා අඩුවිය. මුළු වගකීම්වලට තැන්පතු වගකීම්වල අනුපාතය 2002 වසරෙහි සියයට 73 සිට 2003 දී සියයට 74 දක්වා සුළු වශයෙන් වැඩිවිය.

බැංකුවල අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය පිළිබිඹු කරමින් අන්තර් බැංකු ණයගැනීම්වල අඩුවීමේ ප්‍රවණතාවය තවදුරටත් පැවතුනද 2003 වසරෙහි අඩුවීම තරමක් සෙමින් සිදුවිය. එමෙන්ම සමහර වාණිජ බැංකු විදේශීය බැංකුවලින් ණයගත් නිසා, වාණිජ බැංකුවල විදේශීය මූල්‍ය මත වූ වගකීම් සුළු වශයෙන් වැඩිවිය.

2003 වර්ෂය තුළදී බැංකුවල ප්‍රාග්ධන ගිණුම් රුපියල් බිලියන 23 කින් (සියයට 45) වර්ධනය වූ අතර එයට සාපේක්ෂව 2002 වර්ෂයෙහි පැවති වර්ධනය රුපියල් බිලියන 7 ක් විය. මෙයට බලපෑ ප්‍රධාන හේතු 2 ක් වූයේ බැංකුවල ලාභ වැඩිවීම සහ වාණිජ බැංකු කිහිපයක් විසින් සිය ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාත නියමිත මට්ටමෙහි පවත්වා ගැනීම සඳහා සිය ප්‍රාග්ධනය වැඩිකිරීමට ණයකර නිකුත් කිරීමයි.

සටන් විරාමය අඛණ්ඩව පැවතීම සහ ආර්ථික කටයුතුවල වර්ධනය නිසා වසරේ වැඩි කාලයක් තුළ ව්‍යාපාරික ප්‍රජාවගේ විශ්වාසනීයත්වය පවත්වා ගැනීමට හැකිවූ අතර එයින් රටට විදේශ විනිමය ලැබීම් කෙරෙහි යහපත් බලපෑමක් ඇතිවිය. පෞද්ගලික සංක්‍රාම, සංචාරක ව්‍යාපාරය කොටස් වෙළෙඳපොළ සහ විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු යනාදියෙන් වූ ලැබීම් වැඩිවීම නිසා බැංකු අංශයට වූ විදේශ විනිමය ලැබීම් විශාල වශයෙන් වර්ධනය විය. වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකක විසින් ඔවුන්ගේ විදේශ විනිමය ලැබීම් වලින් කොටසක් වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකකවල කටයුතු සඳහා සපයන ලද අතර, එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 377 ක් පමණ මහ බැංකුවට විකුණන ලදී. දේශීය බැංකු ඒකක සම්බන්ධයෙන් සලකන විට ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය වූයේ 2003 වසර තුළදී ඔවුන්ගේ ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් රුපියල් බිලියන 19 කින් පමණ අඩුවීමකි. කෙසේවුවද, වර්ෂය තුළදී ඒකාබද්ධ බැංකු අංශය තුළ (දේශීය බැංකු ඒකක සහ වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකක යන දෙකොටසම ඇතුළත්) ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් රුපියල් බිලියන 9 කින් වර්ධනය විය. සමස්ත ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් ගණනය කිරීමේදී, අනේවාසික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්වල තැන්පතු වලින් සියයට 50 ක් විදේශීය වගකීම් ලෙස සලකනු වෙනුවට දේශීය වගකීම් ලෙස සැලකීම ද මෙම ශුද්ධ විදේශීය වත්කම් වැඩිවීම කෙරෙහි තරමක් දුරට බලපාන ලදී.

දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි විදේශ වගකීම්වලින් සියයට 95 කටත් වඩා සමන්විත වන්නේ අනේවාසික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්, නේවාසික විජාතික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්, නේවාසික විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම් සහ අපනයනකරුවන්ගේ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු ගිණුම් හි ඇති තැන්පතුවලිනි. විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ගිණුම්වල ශේෂයන්හි වර්ධනය 2002 වසරෙහි වූ සියයට 15 හා සැසඳීමේදී 2003 වසරෙහි සියයට 13 ක් විය.

විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකක

වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකක ඒකකවල මුළු වත්කම් සහ වගකීම්වල 2002 දී පැවති එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 129 ක (සියයට 7) අඩුවීමට ප්‍රතිවිරුද්ධව 2003 දී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 21 කින් වැඩිවී (සියයට 1) එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 1,795 ක් විය. 2003 වර්ෂයෙහි වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකකවල සම්පත් වලින් සියයට 34 ක් පමණ සමන්විත වූයේ දේශීය බැංකු ඒකක විසින් සිය විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු වලින් කරන ලද ආයෝජනයන් (එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 620) සහ ආයෝජන මණ්ඩල ව්‍යවසායයන්හි තැන්පතු (එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 458) වලිනි. දේශීය බැංකු ඒකක විසින් වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකකවල කරන ලද ආයෝජන සුළු වශයෙන් අඩුවූ අතර, ආයෝජන මණ්ඩල ව්‍යවසායයන්හි තැන්පතු සියයට 33 කින් පමණ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකින් වැඩිවිය. අනේවාසික ප්‍රභවයන්ගෙන් වූ ලැබීම් 2002 වසරේදී මුළු අරමුදල් ලැබීම් වලින් සියයට 19 (එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 330) හා සසඳන විට

2003 වසරේදී මුළු අරමුදල් ලැබීම්වලින් සියයට 15 ක් (එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 276 ක්) විය.

වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකක විසින් අරමුදල් යෙදවූ ප්‍රධාන අංශයන් වූයේ ආයෝජන මණ්ඩල ව්‍යවසායයන්ට දුන් ණය සහ අන්තිකාරම්, රජයට සහ රාජ්‍ය සංස්ථාවලට දුන් ණය සහ අනේවාසික ව්‍යවසායයන්හි කරන ලද ආයෝජනයන්ය. විදේශීය වෙළෙඳ කටයුතුවල යථා තත්ත්වයට පත්වීම පිළිබිඹු කරමින්, ආයෝජන මණ්ඩල ව්‍යවසායයන්ට දුන් ණය එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 770 සිට එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 870 දක්වා වැඩිවිය. ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවල වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකක විසින් ද ආයෝජනය කර තිබූ අතර, කල්පිරුණ මෙම බැඳුම්කර ගෙවා නිදහස් කළ බැවින්, රජය විසින් වි.ව්‍ය.මු.බැ.ඒකකවල අරමුදල් භාවිතය 2002 දී එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 416 සිට 2003 දී එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 343 දක්වා අඩුවිය. මේ අතර, බනිජතෙල් නීතිගත සංස්ථාව එහි ණය වගකීම්වලින් කොටසක් පියවීම නිසා රාජ්‍ය සංස්ථාවලට ලබාදුන් ණය එ.ජ.ඩොලර් දශලක්ෂ 80 කින් අඩුවිය.

වාණිජ බැංකුවල දේශීය ඒකකයන්හි අරමුදල් ප්‍රභවයන් සහ භාවිතය

අතිරික්ත අරමුදල් ඇති අංශයන්ගෙන් අරමුදල් ඒකරාශී කිරීමත් අරමුදල් හිඟ අංශවලට අරමුදල් සැපයීමත් තුළින් වාණිජ බැංකු රටේ මූල්‍ය ක්‍රමය තුළ ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටු කරයි. රජය, රාජ්‍ය සංස්ථා සහ සාමාන්‍ය මහජනතාව මෙන්ම විදේශීය අංශයන් ද වාණිජ බැංකු සමග ගනුදෙනු කරති. පවත්නා තත්ත්වයන් අනුව මෙම අංශයන් අරමුදල් ප්‍රභවයන් හෝ අරමුදල් භාවිතා කරන්නන් විය හැකිය. මෙම අංශයන් සමග වාණිජ බැංකුවල නිබන්ධන වත්කම් සහ වගකීම්වල වෙනස්වීම් සමස්තයක් ලෙස ගත්විට එය වාණිජ බැංකුවල නිබන්ධන ශුද්ධ අරමුදල් ප්‍රමාණය පෙන්වුම් කරයි.

2003 වර්ෂය තුළදී බැංකුවල මුළු වත්කම් සහ වගකීම්වල සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පැවති අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දළ පදනමක් මත සලකා බැලීමේදී සම්පත්වල සහ සම්පත් භාවිතයෙහි විශාල වර්ධනයක් පැවතුණි. කෙසේවුවද, අරමුදල් සඳහා එක් එක් අංශයන් අතර රඳ පැවැත්ම අඩුවීම පිළිබිඹු කරමින් ශුද්ධ පදනමක් මත සම්පත්වල ප්‍රභවයන් සහ භාවිතය 2002 ට වඩා අඩු මට්ටමක පැවතුණි. සමස්ත ශුද්ධ අරමුදල් ප්‍රභවයන්/භාවිතය 2002 අවසානයේදී රුපියල් දශලක්ෂ 26,787 හා සැසඳීමේදී 2003 දී රුපියල් දශලක්ෂ 24,970 ක් විය. ශුද්ධ පදනමක් මත, විදේශීය අංශය, මහ බැංකුව, ප්‍රාග්ධන හා සංචිත සහ දේශීය පෞද්ගලික අංශය වාණිජ බැංකුවල ප්‍රධාන අරමුදල් ප්‍රභවයන් වූ අතර, ශුද්ධ පදනමක් මත ප්‍රධාන අරමුදල් භාවිතා කළ අංශයන් වූයේ රජය, රාජ්‍ය සංස්ථා සහ අනෙකුත් බැංකුය.

2002 වසරේදී මෙන්ම 2003 දී ද, විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් තැන්පතු සහ විදේශීය මූල්‍යන්ගෙන් ණය ගැනීමිවල වැඩිවීම පිළිබිඹු කරමින් දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි ප්‍රධාන අරමුදල්

10.8 සංඛ්‍යා සටහන
වාණිජ බැංකුවල සම්පත් ප්‍රභවයන් සහ උපයෝජනය (අ)

අංශය සහ විස්තර විශ්ලේෂණය	රුපියල් දශ ලක්ෂ			
	වෙනස(අ)			
	2002		2003	
	ප්‍රභවය	භාවිතය	ප්‍රභවය	භාවිතය
1. රාජ්‍ය අංශය		5,169		19,058
රජයේ පුරුද්ධකම්පත් දැරීම		39,296		36,575
තැන්පතු		11,796	1,900	
ආනයන බිල්පත්		173	12,510	
කෙටිකාලීන ණය	11,623		1,381	
අයිතුවන්	34,472		1,726	
2. මහ බැංකුව		1,435		4,038
ණය ගැනීම්	48		1,719	
සංචිත		1,483	2,319	
මහබැංකු පුරුද්ධකම්පත්හි ආයෝජන				
3. රාජ්‍ය සංස්ථා		2,815		5,911
තැන්පතු	2,261		5,042	
අත්තිකාරම්		5,076	869	
4. සමුපකාර		675		68
තැන්පතු	447		84	
අත්තිකාරම්	228		16	
5. අනෙකුත් දේශීය පෞද්ගලික අංශය		7,234		228
තැන්පතු (අ)	47,195		64,828	
දේශීය බිල්පත්		79	58	
ආනයන බිල්පත්	521		348	
අයිතුවන්	4,393		9,577	
ණය මුදල්	34,390		49,239	
පුරුද්ධකම්පත් හා බැඳුම්කරවල ආයෝජන	497		4,056	
ණයකර	1,123		1,438	
6. අන්තර් බැංකු ගනුදෙනු		17,367		4,141
දේශීය බැංකුවල ඇති ශේෂයන්	1,576		890	
දේශීය බැංකුවල තැන්පතු හා ණයගැනීම්	15,791		5,030	
7. විදේශීය අංශය		11,333		19,449
ණය ගැනීම්	2,090		2,157	
තැන්පතු	16,284		16,069	
අපනයන බිල්පත් ද ඇතුළුව විදේශීය ශේෂයන්	2,860		1,223	
8. අනෙකුත් වත්කම් හා අනෙකුත් වගකීම්		7,545		5,328
ප්‍රාග්ධන හා සංචිත	7,250		23,427	
ස්ථාවර වත්කම්	1,192		4,651	
අනෙකුත් වත්කම්	709		11,633	
අනෙකුත් වගකීම්	4,187		1,648	
කට මුදල්	1,991		168	
මුළු ශුද්ධ සම්පත් ලැබීම්/භාවිතය	26,787	26,787	29,110	29,110

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

- (අ) දේශීය බැංකු ඒකකයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වයන් පමණක් ඇතුළත් වේ.
- (ආ) තද කළු අකුරින් දක්වා ඇති සංඛ්‍යාවන්ගෙන් එක් එක් අංශයෙහි ශුද්ධ සම්පත් ලැබීම් හෝ භාවිතය දක්වේ.
- (ඇ) විශේෂ ඉතිරිකිරීමේ යෝජනා ක්‍රමය යටතේ රාජ්‍ය අංශයේ බැංකු දෙක විසින් රාශිකරණය කරන දිගුකාලීන තැන්පතු ද ඇතුළත් වේ.

ප්‍රභවය වූයේ විදේශීය අංශයයි. බැංකුවල සමස්ත ශුද්ධ අරමුදල් ප්‍රභවයන්ට විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් සම්පත් වලින් වූ දායකත්වය 2002 වසරෙහි සියයට 42 හා සැසඳීමේදී 2003 දී සියයට 67 ක් විය. මහ බැංකුව දෙවැනි විශාලතම සම්පත් ප්‍රභවය වූ අතර, මෙය ප්‍රධාන වශයෙන් වසර අගදී මහ බැංකුව වෙතැති වාණිජ බැංකුවල සංචිත අඩුවීම නිසා සිදුවිය. කෙසේවුවද, 2003 වසර තුළදී වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු වර්ධනය වූ බැවින් 2002 වසර හා සැසඳීමේදී සාමාන්‍යයෙන් වර්ෂය තුළ සංචිත ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. බැංකු රාශියකම

ලාභ වැඩිවීමත්, සමහර වාණිජ බැංකු ණයකර නිකුත් කිරීමත් පිළිබිඹු කරමින් විශේෂයෙන් බැංකුවල ප්‍රාග්ධනය හා සංචිත වැඩිවීම හේතුවෙන් වාණිජ බැංකුවල අනෙකුත් වත්කම් සහ අනෙකුත් වගකීම් කාණ්ඩ ද අරමුදල් ප්‍රභවයන් විය. පෞද්ගලික අංශය විසින් බැංකු සම්පත් භාවිතයට ගැනීම බොහෝදුරට තැන්පතු වැඩිවීමේ වේගයට සමානවම සිදු වූ නිසා අරමුදල් ප්‍රභවයක් ලෙස පෞද්ගලික අංශයෙන් පැවති ශුද්ධ දායකත්වය අඩු මට්ටමක පැවතුණි. කෙසේවුවද, දළ පදනමක් මත එහි ඉහළ අගයක් පැවතුණි.

වාණිජ බැංකු ඔවුන්ගේ සම්පත් වලින් කොටසක් රජයේ පුරුද්ධකම්පත්වල ආයෝජනය කළ නිසා ශුද්ධ පදනමක් මත රජය වාණිජ බැංකුවල ප්‍රධාන අරමුදල් භාවිතා කරන්නෙකු විය. දෙවනුව, ශුද්ධ පදනමක් මත සලකන විට රජයේ සංස්ථා දේශීය බැංකුවල සම්පත් භාවිතා කරන්නන් වූ අතර එයට හේතුවූයේ පසුගිය වසර හා සසඳන විට සංස්ථාවල ණය ගැනීම් වැඩිවීමට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් තැන්පතු අඩුවීමයි. මේ අතර, වාණිජ බැංකු අරමුදල් සඳහා අන්තර් බැංකු මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ මත රඳු පැවැත්ම 2002 ට වඩා 2003 දී අඩුවිය.

10.9 සංඛ්‍යා සටහන
වාණිජ බැංකු ණය සහ අත්තිකාරම්හි ආංශික ව්‍යාප්තිය (අ)

	2002 සැප් අවසානයට රු.බිලියන	2003 සැප් අවසානයට රු.බිලියන	2003 සැප් අවසානයට එකතුවේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	වර්ධනය (%)	
				2002 සැප්	2003 සැප්
වාණිජ	140.1	152.2	37.0	3.6	8.7
අපනයන	35.8	39.1	9.5	8.2	9.2
ආනයන	46.3	50.0	12.1	9.8	7.8
මූල්‍ය	10.5	17.5	4.3	(9.1)	67.4
කෘෂිකාර්මික	16.5	19.9	4.8	6.7	20.2
කර්මාන්ත (අ)	37.0	41.5	10.1	11.1	12.2
සංචාරක	4.7	5.6	1.4	6.2	20.4
නිවාස	51.3	58.1	14.1	13.6	13.2
පරිභෝජන	43.8	59.6	14.5	15.7	36.0
සේවා	34.2	34.8	8.5	29.7	2.0
අනෙකුත්	20.1	22.1	5.4	(7.8)	9.9
එකතුව	358.1	411.4	100.0	8.1	14.9

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

- (අ) අත්තිකාරම්වලට, එකතුව වෙමින් පවත්නා මුදල් ශීර්ෂයන් හැර ණය, අයිතුව සහ වට්ටම් කළ බිල්පත් ඇතුළත්ය.
- (ආ) ඉංජිනේරු සහ ගොඩනැගිලි ව්‍යාපාර, කැණීම් සහ ධීවර කර්මාන්තය සඳහා දෙන ලද අත්තිකාරම් ඇතුළත් වේ.

වාණිජ බැංකු ණය සහ අත්තිකාරම් ²

වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු ඒකකයන්හි ණය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ කාර්තුමය සමීක්ෂණයට අනුව රාජ්‍ය සංස්ථා සහ පෞද්ගලික අංශය වෙත සපයන ලද ණයෙහි 2002 සැප්තැම්බර් අවසානයේදී වාර්තාගත සියයට 8.1 ක

² වාණිජ බැංකු ණය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳ 2003 සැප්තැම්බර් අවසානයට කාර්තුමය සමීක්ෂණ මත පදනම් වේ.

වර්ධනයට සංසන්දනාත්මකව 2003 සැප්තැම්බර් මාසයෙන් අවසන්වන මාස 12 කුළදී සියයට 14.9 ක වර්ධනයක් වාර්තා විය. ණය සපයන ලද අංශයන් සැලකීමේදී, මූල්‍ය අංශය වෙත දෙන ලද ණයෙහි ඉහළම වර්ධනයක් වාර්තා වූ අතර, පාරිභෝජනය සහ සංචාරක අංශයන් වෙත දෙන ලද ණය පිළිවෙලින් දෙවැනි සහ තෙවැනි වර්ධනයන් වාර්තා කෙරිණ. පෞද්ගලික අංශයට දෙන ලද ණයෙහි වර්ධනයට හේතු වූ ප්‍රධාන සාධක අතර, පොලී අනුපාතිකයන් අඩුවීම සහ ආයෝජක විශ්වාසනීයත්වය වර්ධනයවීම සමග ආර්ථිකයෙහි බොහෝ අංශයන් වර්ධනයවීම මෙන්ම ආර්ථික කටයුතු නැවත යථා තත්ත්වයට පත්වීම සහ අඛණ්ඩව සිදුවූ සටන් විරාමය හේතුවෙන් පාරිභෝජන වියදම්හි වර්ධනය වීම ද වේ.

නොපියවන ලද සමස්ත ණය ප්‍රමාණයට ඉහළම දයකත්වයක් ලබාදුන් වාණිජ අංශය (සියයට 37) 2003 සැප්තැම්බර් අගදී ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත මධ්‍යස්ථ වර්ධනයක් (සියයට 9) වාර්තා කළේය. ආනයන සහ අපනයනයන්හි සිදුවූ වර්ධනයන් සමග රෙදිපිළි සහ ඇඟළුම් අපනයනය, සැකසූ රබර්, මැණික්කල්, ආහාර සහ පාන වර්ග, පෞද්ගලික හා වාණිජ කටයුතු සඳහා වූ වාහන ආනයනය සඳහා සපයන ලද ණය වර්ධනය විය. එජ.ඩොලර් අගය අනුව වසරේ ප්‍රථම මාස 9 කුළදී අපනයන සියයට 11.2 කින් වර්ධනය වීමට සමගාමීව (රුපියල් වලින් සියයට 12.9 ක්) 2003 සැප්තැම්බර් මාසයෙන් අවසන් වන මාස 12 කුළදී අපනයන අංශයට සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 9.2 කින් වර්ධනය විය. වසරේ ප්‍රථම මාස 9 කුළදී ආනයන රුපියල් අගය අනුව සියයට 10.2 කින් වර්ධනය වූ අතර, ආනයන සඳහා සපයන ලද ණය සියයට 8 කින් පමණ වර්ධනය විය. ආනයන සඳහා සපයන ලද ණයෙහි සාපේක්ෂ වශයෙන් අඩු වර්ධනයට ජාත්‍යන්තර පොලී අනුපාතික ද පහළ මට්ටමක පැවැතීම නිසා දේශීය සැපයුම්කරුවන්ට විදේශීය ගැණුම්කරුවන් විසින් ණය ලබාදීම යම් පමණකට හේතුවන්නට ඇත.

10.10 සංඛ්‍යා සටහන
නොපියවූ ණය වහාප්තිය
(පොලී අනුපාතික මත පදනම්ව)

පොලී අනුපාතික	වර්ෂයකට %			
	2001	2002	2003 ජූනි	2003 සැප්
10-15	12.8	20.8	25.9	28.0
16-20	34.1	35.0	32.8	30.2
21-25	23.5	18.1	18.6	15.9
25 හා ඊට වැඩි	18.0	15.8	10.0	8.8

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

පාරිභෝජනය සහ නිවාස හා දේපළ සංවර්ධනය යන එක් එක් අංශයට දුන් ණය සමස්ත ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 14-15 පමණ ප්‍රමාණයක් වූ අතර වර්ෂය කුළදී එම ණය පිළිවෙලින් සියයට 36 කින් සහ සියයට 13 කින් වර්ධනය

විය. පෞද්ගලික නිවාස සහ කල්පවත්නා පාරිභෝගික භාණ්ඩ සඳහා වූ ඉල්ලුම ඉහළයාමත්, පොලී අනුපාතික අඩුවීම සහ ආර්ථික වර්ධනය වේගවත් වීමෙන් නිශ්චල දේපළ කටයුතුවල සිදුවූ යථා තත්ත්වයට පත්වීමත් මෙම අංශයන්හි ණය සඳහා වූ ඉල්ලුම වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවිය. පාරිභෝජන අංශයෙහි, ණය කාඩ්පත් භාවිතයෙහි වර්ධනය වීමත් පිළිබිඹු කරමින් ණය කාඩ්පත් මගින් සපයන ලද ණය ප්‍රසාරණයවීම සිදුවිය. නිකුත් කරන ලද මුළු ණය කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව 2003 වසරේදී සියයට 23 කින් වර්ධනය වූ අතර, එම කාඩ්පත්හි නොපියවන ලද ණය ශේෂය 2002 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 6.4 ක්වූ අතර, එය 2003 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 8.1 ක් දක්වා වර්ධනය විය.

කර්මාන්ත අංශයෙහි නොපියවන ලද ණයවල 2002 වසරේ සැප්තැම්බර් මාසයෙන් අවසන්වන මාස 12 කුළදී පැවති සියයට 11 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2003 සැප්තැම්බර් මාසයෙන් අවසන් වන මාස 12 කුළදී සියයට 12 කින් පමණ වර්ධනය විය. සකස්කළ තේ, රබර්, පොල් සහ අනෙකුත් කෘෂිකාර්මික අපනයනයන් සඳහා දුන් ණයෙහි මෙන්ම ඇඟළුම් සහ සම්භාණ්ඩ නිෂ්පාදිත වැනි අනෙකුත් කාර්මික නිමැවුම් අපනයනයන් සඳහා දුන් ණයෙහි ද වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි. මෙය 2003 වසරේදී කර්මාන්ත කටයුතුවල වාර්තා වූ ප්‍රසාරණය හා අනුරූපී වේ.

ලක්ෂ්‍යමය පදනම මත, සේවා අංශය සඳහා දුන් ණය සියයට 2 කින් වර්ධනය වූ අතර, එය 2002 සැප්තැම්බර්හිදී සිදුවූ වර්ධනයට වඩා අඩු වර්ධන අනුපාතිකයක් වේ. කෙසේ වුවද, ඉහළ වර්ධනයක් වාර්තා කළ සංචාරක සහ මූල්‍ය සේවා යන ප්‍රධාන අංශයන් දෙක ද ඇතුළත් කළවිට (ජාතික ගිණුම් කටයුතු පිළියෙල කිරීමේදී මෙම අංශයන් දෙක ද සේවා අංශයට ඇතුළත් වන ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇත.) සේවා අංශය සඳහා සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය 2003 සැප්තැම්බර් මස අවසානයේදී සියයට 18 කින් පමණ වර්ධනය වී ඇත. සැලකිල්ලට භාජනය වූ කාලසීමාව කුළදී සංචාරක අංශයට සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 20 කින් වර්ධනය වූයේ මෙම අංශය ඉහළ වර්ධනයක් කරා ගමන් කිරීම පිළිබිඹු කරමිනි. 2003 සැප්තැම්බර් අවසානයේදී මූල්‍ය අංශයට සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 67 කින් වර්ධනය විය. මෙම වර්ධනයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවූයේ ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත්වීමත් සමග කොටස් මූල්‍යනය සඳහා සහ කල්බදු පහසුකම් සැපයීම සඳහා මූල්‍ය ආයතනවලට සැපයූ ණය වැඩිවූ බැවිනි. කොටස් මූල්‍යනය සඳහා දුන් ණය වර්ධනය වීමට ප්‍රධාන වශයෙන් ආන්තික වෙළඳම් කටයුතු ද (Margin trading) ඇතුළත්වූ කොටස් වෙළඳපොළ කටයුතු වර්ධනයවීම හේතු වන්නට ඇත. මගී ප්‍රවාහන සහ භාණ්ඩ ප්‍රවාහන අංශයන්හි කල්බදු මූල්‍යන කටයුතු වර්ධනයවීමත් සමග කල්බදු සඳහා සපයන ලද ණයෙහි වර්ධනයක් දක්නට ලැබුණි.

විශේෂයෙන් තේ, පොල් සහ සුළු අපනයන බෝගවලට සපයන ලද ණය හේතුවෙන් 2003 සැප්තැම්බර් මාසයෙන් අවසන්වන මාස 12 ක කාලපරිච්ඡේදය තුළදී කෘෂිකාර්මික ආයයට සපයන ලද ණය සියයට 20 කින් වර්ධනය විය. කෘෂිකාර්මික ආයය සඳහා දෙන ලද සමස්ත ණයෙහි වර්ධනය, 2003 වසරේ ප්‍රථම කාර්තු තුන තුළදී රටෙහි පැවැති යහපත් කාලගුණික තත්ත්වය හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික ආයයෙහි කටයුතු වර්ධනයවීම තුළින් පිළිබිඹු විය.

සැලකිල්ලට භාජනය වූ කාලය තුළදී වාණිජ බැංකු විසින් උකස් කටයුතු සඳහා සපයන ලද ණයෙහි සැලකිය යුතු වර්ධනයක් විය. 2003 වසර අවසානයේදී, ප්‍රධාන වාණිජ බැංකු විසින් උකස් කටයුතු සඳහා සපයන ලද ණය රුපියල් බිලියන 14 කින් පමණ වර්ධනය වී ඇති අතර, එය මෙම වාණිජ බැංකුවල නොපියවා ඇති සමස්ත ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 11 ක් පමණ වේ. මේ අනුව, උකස් කටයුතු සඳහා දෙන ලද ණයෙහි 2002 අවසානයේදී වූ සියයට 38 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2003 අවසානයේදී සියයට 58 ක වර්ධනයක් පැවතුණි. මේ අතර, වාණිජ බැංකු විසින් උකස් කටයුතු මත අයකරනු ලබන පොලී අනුපාතික 2002 වසරේ සියයට 19.00 - 27.00 අතර පරාසයක සිට 2003 දී සියයට 15.00-18.00 අතර පරාසයක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස අඩුවී ඇත.

ණය සැපයීමේදී යොදාගත් විවිධ සුරැකුම් වර්ග පිළිබඳව සලකා බැලීමේදී ණයවලින් සියයට 50 කට වඩා සපයන ලද්දේ නිශ්චල දේපල, යන්ත්‍රසූත්‍ර, පෞද්ගලික ආප සහ ස්ථාවර ඉතිරිකිරීමේ ශේෂ පදනම් කරගෙනය. සාමාන්‍ය ණයදීමේ පොලී අනුපාතිකවල පහත බැසීම පිළිබිඹු කරමින්, සාමාන්‍ය බරතැබූ ණය පොලී අනුපාතිකය 2002 සැප්තැම්බර් අගදී සියයට 19.6 සිට 2002 දෙසැම්බර් මස අගදී සියයට 18.2 දක්වාත්, 2003 සැප්තැම්බර් මස අගදී සියයට 16.4 දක්වාත් අඩුවිය. සාමාන්‍ය බරතැබූ ණය පොලී අනුපාතිකය අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකවල අඩුවීමට වඩා අඩු වේගයකින් අඩු වුවද, 2003 වර්ෂය තුළදී එය 2002 වසරට වඩා වැඩි වේගයකින් අඩුවිය. 2002 වර්ෂය තුළදී සියයට 1.1 කින් අඩුවූන සාමාන්‍ය බර තැබූ ණය පොලී අනුපාතිකය, 2003 වසරෙහි පළමු කාර්තු තුන තුළදී තවදුරටත් සියයට 1.8 කින් අඩුවිය. පොලී අනුපාතික පිළිබඳව සාකච්ඡා කර තිබෙන මෙම පරිච්ඡේදයේ 10.5 කොටසෙහි පෙන්වාදී ඇති පරිදි 2003 වර්ෂයේ හතරවැනි කාර්තුවේදී ණය පොලී අනුපාතික තවදුරටත් අඩුවී ඇත.

වාණිජ බැංකු විසින් ඉහළ ණය පොලී අනුපාතික යටතේ සපයා ඇති ණයවල අඩුවීමක් වාර්තාවී ඇත. සංඛ්‍යා සටහන 10.10 හි පෙන්වාදී ඇති පරිදි 2001 වර්ෂයේ සිට 2003 වර්ෂයේ සැප්තැම්බර් දක්වා කාලය තුළ ණය පොලී අනුපාතික සෙමින් අඛණ්ඩව අඩුවී ඇත.

10.7 මහ බැංකු කටයුතු

2003 වර්ෂය තුළදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කටයුතු ප්‍රධාන වශයෙන් යොමු වූයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති අරමුණුවන ආර්ථික සහ මිල ස්ථායීතාවය සඳහා කර ගැනීම සඳහා වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය සුදුසු මට්ටමක පවත්වා ගැනීම කෙරෙහිය. මූල්‍ය කළමනාකරණයෙහි ප්‍රධාන උපකරණය වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වන වඩාත් සක්‍රීය විවට වෙළෙඳ කටයුතු, මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික උපයෝගී කරගනිමින් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය වඩාත් සුදුසු පරිදි පවත්වාගැනීම සඳහා උපකාරී විය. 2003 වර්ෂය තුළදී මහ බැංකුවට විදේශ විනිමය ලැබීම් සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වූ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මහ බැංකුවේ විදේශීය වත්කම්වල විශාල වැඩිවීමකුත්, ඒ අනුව, දේශීය වත්කම්වල අඩුවීමකුත් සහිතව ශේෂපත්‍රයේ සංයුතියෙහි වෙනස්වීමක් දක්නට ලැබුණි.

ගෙවුම් ශේෂයෙහි වර්ධනයෙන් පෙන්නුම් කළ පරිදි 2003 වර්ෂය තුළදී රටට විදේශ විනිමය ලැබීම්හි සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පැවතුණි. විදේශීය ණය වලින් රජයට ලැබුණ විදේශ විනිමය මහ බැංකුවට විකිණීම සහ මහ බැංකුව වාණිජ බැංකු වලින් විදේශ විනිමය සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් මිලදී ගැනීම නිසා වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය වර්ධනය විය. මෙම අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය මහ බැංකුවේ විවට වෙළෙඳ කටයුතු තුළින් අවශෝෂණය කළ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මහ බැංකුවේ රජයේ සුරැකුම්පත් දැරීම් වාණිජ බැංකු වෙත විතැන් විය. මහ බැංකුව වෙතැති භාණ්ඩාගාර බිල්පත් 2003 ආරම්භයේදී රුපියල් බිලියන 55 ක පමණ සිට 2003 තුන්වන කාර්තුව වනවිට රුපියල් බිලියන 16 ක් පමණ දක්වා අඩුවූන බැවින්, වෙළෙඳපොළ අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා සැප්තැම්බර් මාසයේදී රුපියල් බිලියන 5 ක අගයකින් යුත් මහ බැංකු සුරැකුම්පත් නිකුත් කරන ලදී. මෙම සුරැකුම්පත් මාස තුනකට වඩා අඩු කාලපරිච්ඡේදයන් සඳහා නිකුත් කරන ලද අතර, වසර අවසානය වනවිට ගෙවා නිදහස් කර තිබුණි.

මහ බැංකුවේ වත්කම් සහ වගකීම් ව්‍යුහය

මහ බැංකුවේ වත්කම් සහ වගකීම් 2003 වර්ෂය තුළදී සියයට 17 කින් පමණ වර්ධනය විය. වත්කම් ආයයෙහි වැඩිවීම මුළුමනින්ම විදේශීය වත්කම් වැඩිවීමෙන් සිදුවූ අතර, එමඟින් මහ බැංකුවේ දේශීය වත්කම්වල අඩුවීමට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් විදේශීය සංචිතයන්හි වැඩිවීම පිළිබිඹු විය. විදේශීය වත්කම් වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතුවූයේ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලින් දිළිඳුකම අඩුකිරීමේ වර්ධන පහසුකම (PRGF) යටතේ අරමුදල් ලැබීම, රජයට ලැබුණ විදේශ විනිමය මහ බැංකුවට විකිණීම සහ මහ බැංකුව වාණිජ බැංකු වලින් විදේශ විනිමය මිලට ගැනීමයි. මහ බැංකුවේ මුළු විදේශ වත්කම් සියයට 40 කින් (රුපියල් බිලියන

**10.11 ගංවින ගවගත
නව වාණිජ බැංකු පහසුකම් - 2003**

බැංකුව	තැන්පතු ක්‍රමය	ණය ක්‍රමය	හඳුන්වා දුන් අනෙකුත් සේවාවන්
ලංකා බැංකුව	<ol style="list-style-type: none"> 'එතෙර නිලිණ' ඉතිරි කිරීමේ ගිණුම් එතෙර රැකියා සඳහා යන පුද්ගලයන් සඳහා ආදාල ගිණුම් ක්‍රමයකි. සාමාන්‍ය ඉතිරි කිරීමේ පොලියට වඩා සියයට 0.5 ක් ගෙවනු ලැබේ. වැවිනිටි පුද්ගලයන් සඳහා වන ස්ථාවර තැන්පතු ක්‍රමයකි. වාර්ෂික ස්ථාවර තැන්පතු පොලියට වඩා සියයට 1 ක් ගෙවනු ලැබේ. 	<ol style="list-style-type: none"> 'රන් පුම්බුරු' සුළු පරිමාණ ව්‍යවසායන් සඳහා වූ විශේෂ ණය ක්‍රමයකි. 'දසුන' දකුණු පළාත් ප්‍රාදේශීය ආර්ථික වර්ධන ව්‍යාපෘතිය (SPREAP) අඩු සහ මධ්‍ය ආදායම්ලාභී පුද්ගලයන් සඳහා වූ ශ්‍රී ලංකා රජයේ නිවාස මූල්‍ය ගංවතුරිත්/නාය යාම්වලින් අනාථ වූ බැංකුවේ ගණුදෙනුකරුවන්ට මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම සඳහා වූ ණය ක්‍රමය 	ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 06ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
මහජන බැංකුව	<ol style="list-style-type: none"> 'යෙස් ගිණුම' 'විශ්‍රාම' පුටා (ඉතිරි කිරීමේ සහ ස්ථාවර තැන්පතු ගිණුම් ක්‍රමය) 	<ol style="list-style-type: none"> ජන ජය (අධ්‍යාපන) ජන ජය (පරිභෝජන) ජන ජය (නිවාස) ජන ජය (විශ්‍රාමිකයන්) 	ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 03ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
හැටන් තැනපල් බැංකුව		<ol style="list-style-type: none"> රජය අනුග්‍රහය සහිත නිවාස ණය යෝජනා ක්‍රමය 'දැනුම' අධ්‍යාපනික ණය යෝජනා ක්‍රමය වෘත්තීමය හා පශ්චාත් උපාධි අධ්‍යයනය කටයුතු සඳහා වූ ණය යෝජනා ක්‍රමයකි. 	<ol style="list-style-type: none"> ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 12ක් ස්ථාපිත කරන ලදී. 'නොට් ෂෝට්ස්' බැංකු ව්‍යවස්ථාපිත සඳහා වූ විශේෂිත ණය කාර්යක්ෂම ක්‍රමයකි. 'හැට්නා අයි' - අන්තර්ජාල බැංකු පහසුකම් 'හැට්නා එස්එම්එස්' කෙටි පණිවිඩ හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රමයකි.
කොමර්ෂල් බැංකුව			<ol style="list-style-type: none"> ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 20ක් ස්ථාපිත කරන ලදී. 'කොම් බැංකු' ඊ එක්ස්ප්ලෝරේෂන්' ඉක්මණින් මුදල් හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රමයකි. තැන්පත් කළ දිනයේදීම වෙස්පන් නිශ්කාභතය කිරීමේ ක්‍රමය. 'ඊ ඇක්සස් ක්‍රමය' - ස්වයං සේවා බැංකු ගණුදෙනු කිරීමේ ක්‍රමයකි.
සම්පත් බැංකුව		'සහන්‍යා' ණය යෝජනා ක්‍රමය	ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 12 ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
සෙලාන් බැංකුව		<ol style="list-style-type: none"> සේනා නායකයන් අරමුදලේ දායකයන් සඳහා වූ "වයන" නිවාස ණය ක්‍රමය අඩු සහ මධ්‍ය ආදායම්ලාභී පුද්ගලයන් සඳහා වූ නිවාස ණය යෝජනා ක්‍රමය 	ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 08ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
පුනිසන් බැංකුව		'අපර' ණය ක්‍රමය - විදේශ රැකියා නියුක්තියන් සඳහා වූ ණය ක්‍රමයකි.	
පැන් ඊෂියා බැංකුව	<ol style="list-style-type: none"> "එස් ඩී ෆෝවුන්" - ස්ථාවර තැන්පතු ක්‍රමයකි. "එස් ඩී ප්‍රමියම්" - ස්ථාවර තැන්පතු ක්‍රමයකි. 		ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 12ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
නේෂන්ස් ට්‍රස්ට් බැංකුව			ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 12ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
එන්ඩීබී බැංකුව	බැංකු ව්‍යවස්ථාපිත ඉතිරි කිරීමේ ගිණුම		ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 1ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
සීටී බැංකුව	"සීටී පුනිසන්" - බැංකු ව්‍යවස්ථාපිත විදේශ විනිමය ගිණුම් වර්ගයකි.		<ol style="list-style-type: none"> ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 1 ක් ස්ථාපිත කරන ලදී. ගෙට් රැස්කිරීම සඳහා වන මුදල් කළමනාකරණ සේවාවන්
ඩොයිෂ් බැංකුව			'ඩීබී ඊකන්' - අන්තර්ජාලයෙන් බැංකු ගණුදෙනු කරන ගණුදෙනුකරුවන් සඳහා වූ සේවාවකි.
හොංකොං බැංකුව		මෝටර් රථ ණය යෝජනා ක්‍රමය	ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 1ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.
ස්වෘත්ඛී වාට්ටි බැංකුව			ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 1ක් ස්ථාපිත කරන ලදී.

මූලාශ්‍රය : වාණිජ බැංකු

**10.12 සංඛ්‍යා සටහන
බැංකු ශාඛා ව්‍යාප්තිය**

කාණ්ඩය	2001	2002	2003
I. බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු			
1. මුළු වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව	25	23	22
දේශීය බැංකු	11	11	11
විදේශීය බැංකු	14	12	11
11. මුළු වාණිජ බැංකු ශාඛා සංඛ්‍යාව(අ)	1,130	1,274	1,319
දේශීය බැංකු ශාඛා	1,084	1,240	1,285
ප්‍රධාන ශාඛා	951	1,024	1,048
කෘෂිසේවා මධ්‍යස්ථාන ශාඛා	11	10	10
කර්මීය ශාඛා	23	23	23
ව්‍යාප්ති කාර්යාල/ගෙවීම් කාර්යාල/සේවා මධ්‍යස්ථාන	95	178	197
එතෙර ශාඛා	4	5	7
විදේශ බැංකු ශාඛා (අ)	46	34	34
උකස් මධ්‍යස්ථාන	188	188	188
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක	194	218	225
2. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (ආ)			
1. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව	14	13	15
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු	6	6	6
ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව	1	1	1
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන	2	2	2
නිවාස ණය ආයතන	2	2	3
පෙදෙසලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු	3	2	3
11. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ශාඛා සංඛ්‍යාව	328	332	370
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු	188	190	194
ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව	101	103	112
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන	22	23	23
නිවාස ණය ආයතන	5	5	26
පෙදෙසලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු	12	11	15

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) තාවකාලික

(ආ) ප්‍රධාන කාර්යාල ඇතුළත් වේ. උකස් මධ්‍යස්ථාන හා ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක ඇතුළත් නොවේ.

(ඇ) ව්‍යාප්ති කාර්යාල සහ උප ශාඛා ඇතුළත් වේ.

(ඈ) බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවක් ලෙස කටයුතු කිරීමට බැංකු පනත යටතේ බලපත්‍ර නිකුත් කරනු ලැබූ මූල්‍ය ආයතන ඇතුළත් වේ.

47) වැඩිවිය. ඒ හා සැසඳීමේදී 2002 වසරෙහි විදේශීය වත්කම් වැඩිවූයේ සියයට 39 (රුපියල් බිලියන 33) කිනි.

එයට ප්‍රතිචර්දධව, විශේෂයෙන් රජයේ සුරැකුම්පත් රුපියල් බිලියන 28 සිට 2003 දෙසැම්බර් අගදී රුපියල් බිලියන 11.5 දක්වා අඩුවීම නිසා මහ බැංකුවේ ශුද්ධ දේශීය වත්කම් රුපියල් බිලියන 32 කින් අඩුවිය. වක්‍රීය ණය පහසුකම් යටතේ රජයට දෙනු ලබන අත්තිකාරම් 2003 වසරේදී වැඩිවූයේ සුළු ප්‍රමාණයකිනි.

වගකීම් ආශයෙහි, බැංකුවෙහි මුළු ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කිරීම රුපියල් බිලියන 10 කින් (සියයට 11.9) වර්ධනය විය. එහි අඩංගු ව්‍යවහාර මුදල් නෝට්ටු නිකුත් කිරීම වල වැඩිවීම සියයට 12 ක් වූ අතර කාසි නිකුත් කිරීම වල වැඩිවීම සියයට

7 ක් විය. ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදලින් වූ ලැබීම් ද ඇතුළත් ජාත්‍යන්තර සංවිධානවල තැන්පතු ඉහළ යාමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මහ බැංකුවේ තැන්පතු වගකීම් සියයට 21 කින් වැඩිවිය. වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු වගකීම් ඉහළයාමත් ඒ මත වූ ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අවශ්‍යතා වැඩිවීමත් නිසා වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු සියයට 12 කින් වැඩිවිය.

10.8 බැංකු සංවර්ධනය

ස්වූත්ඛර්ථි වාර්ථඩ් ශ්‍රීතඩ්ලේඡේ බැංකුවේ ව්‍යාපාරික කටයුතු ස්වූත්ඛර්ථි වාර්ථඩ් බැංකුව විසින් අත්පත්කර ගැනීමත් සමගම, 2002 අවසානයේදී රට තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවැති මුළු වාණිජ බැංකු ශාඛා සංඛ්‍යාව, 23 ක සිට 2003 අවසානයේදී 22, (දේශීය බැංකු 11 ක් හා විදේශීය බැංකුවල ශාඛා 11 ක්) දක්වා අඩුවිය. මේ අතර, නිවාස සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථාව බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවක් වශයෙන් ලියාපදිංචි වීමත් සමග, වසර 2002 අවසානය වනවිට 13 ක්ව පැවැති මුළු අවසර ලත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව වසර 2003 අවසානයේදී 14 ක් බවට පත්විය. මීට අමතරව, අවසරලත් විශේෂිත බැංකුවක් වූ ප්‍රමුඛ ඉතිරිකිරීම් හා සංවර්ධන බැංකුව සම්බන්ධ ගැටළුව නීති ප්‍රකාරව, මහ බැංකුව විසින් විසඳීමට ලක් කෙරෙමින් පැවැතිණි.

ශාඛා ව්‍යාප්තිය

වසර 2002 අවසානයේදී 1,163 ක්ව පැවැති වාණිජ බැංකුවල මුළු ශාඛා පද්ධතිය වසර 2003 අවසානයේදී 1,191 දක්වා වැඩිවිය. දේශීය බැංකු විසින් ශාඛා 26 ක් විවෘත කිරීම මෙම වර්ධනයට මූලික වශයෙන් හේතුවිය. වසර 2002 අවසානයේදී 35 ක්ව පැවැති විදේශීය බැංකු ශාඛා සංඛ්‍යාව වසර 2003 අවසානයේදී 37 දක්වා වැඩිවිය. වසර 2001 තුළදී දක්නට ලැබුණු ප්‍රවණතාවය අනුව යමින් බැංකු සන්නත්වය, එනම් මිනිසුන් 10,000 ට තිබෙන වාණිජ බැංකු ශාඛා ප්‍රමාණය, වසර 2002 දී 0.61 සිට 2003 දී 0.69 දක්වා වර්ධනය විය. ප්‍රධාන වශයෙන්, ශාඛා 20 කින් සමන්විතව තිබූ ජාතික නිවාස සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථාව, අවසරලත් බැංකුවක් ලෙස ලියාපදිංචිවීමත් සමගම, අවසරලත් විශේෂිත බැංකුවල ශාඛා ජාලය, වසර 2003 අවසානයේදී, ශාඛා 41 කින් ඉහළ ගොස් 370 ක් විය. බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවල මුළු ශාඛා සංඛ්‍යාවෙන් සියයට 83 ක් සමන්විත වූයේ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුවේ සහ ග්‍රාමීය සංවර්ධන බැංකුවල ශාඛා වලිනි.

බැංකු පහසුකම්

සේවා මූලික කරගත් බැංකු ආශය තුළ මිල තරඟකාරීත්වය තුළින් පමණක් තරඟ කිරීම තරමක් දුෂ්කර හෙයින්, වාණිජ බැංකු තමන්ගේ තරඟකාරීත්වය පවත්වා ගැනීම සහ වර්ධනය කරගැනීම සඳහා සේවා නව්‍යකරණය හා සේවා විශේෂීකරණය යොදා ගැනීම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යනු ලැබීය. ණය කාඩ්පත්, හර කාඩ්පත්

10.13 සංඛ්‍යා සටහන
වාණිජ බැංකු විසින් නිකුත් කරනු ලැබූ ණය කාර්යයන්

කාණ්ඩය	2002(අ)	2003(ආ)	වෙනස%
නිකුත් කරනු ලැබූ මුළු ණය කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව	321,145	393,854	22.6
දේශීය	69,437	78,034	12.4
ජාත්‍යන්තර	251,708	315,820	25.5
වර්ෂය අවසානයට නොපියවා ඇති ණය (රු.ද.ල.)	6,390	8,125	27.2
දේශීය	618	693	12.1
ජාත්‍යන්තර	5,771	7,432	28.8
කල් ඉකුත් වූ (overdues)	10	10.3	-
(නොපියවන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස)			
කල් පසු වූ (pastdues)	9	7.8	-
(නොපියවන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස)			
වෙළෙඳුන්ගෙන් ලබාගන්නා ලද කොමිස් මුදල් (%)	0.25-3.5	0.25-3.5	-

(අ) සංශෝධිත මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික

විකුණුම් කේන්ද්‍ර විද්‍යුත් අරමුදල් හුවමාරු යන්ත්‍ර, අන්තර්ජාල බැංකුකරණය, දුරකථන බැංකුකරණය වැනි මුදල් පදනම් නොවූ ගෙවීම් මාධ්‍යවල ජනප්‍රියතාවය හා භාවිතය අදාල වර්ෂය තුළදී වර්ධනය විය. වසර 2002 අවසානයට 321,150 ක් වූ වාණිජ බැංකු විසින් නිකුත් කරන ලද ණය කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව, සියයට 23 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් වසර 2003 අවසානයේදී 393,850 ක් විය. මෙම ණය කාඩ්පත් වලින් බහුතරයක් (සියයට 80 ක්) දේශීය හා විදේශීය ගනුදෙනු දෙවර්ගය සඳහාම පිළිගනු ලබන්නා වූ ජාත්‍යන්තර ණය කාඩ්පත් විය. වාණිජ බැංකු විසින් රට තුළ ක්‍රියාත්මක කරන ලද ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව වසර 2002 අවසානයට 622 ක් වූ අතර, වසර 2003 අවසානයේදී එම සංඛ්‍යාව 705 දක්වා වර්ධනය විය. මෙම කාලය තුළදී, විකුණුම් කේන්ද්‍ර විද්‍යුත් අරමුදල් හුවමාරු යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව ද 4,256 සිට 4,732 දක්වා වැඩිවිය. වාණිජ බැංකු ක්‍ෂේත්‍රය තුළ දැකිය හැකිවූ තවත් ප්‍රවණතාවයක් වූයේ දුරකථන බැංකු සේවා, අන්තර්ජාල බැංකු සේවා, විද්‍යුත් අධ්‍යාපනය සහ විද්‍යුත් වෛද්‍ය සේවා ඇණවුම් කිරීම වැනි විද්‍යුත් බැංකු හා විද්‍යුත් ගෙවීම් සේවා භාවිතා කිරීම වැඩිවීමයි. 2003 වසර අවසානයේදී, අන්තර්ජාල බැංකු පහසුකම් සපයනු ලැබූ වාණිජ බැංකු 9 ක් පැවති අතර, එහි මුළු ගනුදෙනුකරුවන්ගේ සංඛ්‍යාව 214,650 ක් ද, ගනුදෙනුවල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 81 ක් ද විය.

10.9 ශ්‍රී ලංකා ණය තොරතුරු කාර්යාලය

1990 අංක 18 දරණ ශ්‍රී ලංකා ණය තොරතුරු කාර්යාල පනත (1995 අංක 8 දරණ පනතින් සංශෝධිත) යටතේ පිහිටුවනු ලැබූ ශ්‍රී ලංකා ණය තොරතුරු කාර්යාලයේ (CRIB) මූලික අරමුණ වන්නේ ණය ලබාගන්නා පුද්ගලයින්ගේ ණය පිළිබඳ තොරතුරු එක්රැස් කිරීම හා කාර්යාලයේ කොටස් හිමිකාරීත්වය දරණ ණය දෙන ආයතනවලට ණය තොරතුරු සැපයීමයි. දැනට, සියළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, ලියාපදිංචි මූල්‍ය සමාගම්,

ලියාපදිංචි කල්බදු ආයතන සහ මහ බැංකුව ද ඇතුළු ආයතන 82 ක්, කාර්යාලයේ කොටස් හිමිකාරීත්වය දරයි.

වර්තමානයේ කාර්යාලය විසින් රු.500,000 සහ ඊට වැඩි ක්‍රමවත් අත්තිකාරම් පිළිබඳවත්, රු.100,000 සහ ඊට වැඩි අක්‍රමවත් අත්තිකාරම් පිළිබඳවත් තොරතුරු රැස් කරයි. ආර්ථිකයේ ක්‍රියාකාරීත්වය ඉහළ යාමත්, ණය දෙන ආයතන විසින් අවදනම් කළමනාකරණ උපකරණයක් ලෙස වැඩි වශයෙන් ණය තොරතුරු භාවිතා කිරීමත් හේතුවෙන් කාර්යාලය විසින් නිකුත් කරන ලද ණය වාර්තා සංඛ්‍යාව 2002 වසරේ 285,269 සිට මෙම වර්ෂය තුළදී 389,171 දක්වා වැඩි විය. ණය තොරතුරු සඳහා ඉහළ යාමින් පවතින ඉල්ලුම නිසා කාර්යාලයේ ලාභය ද 2002 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 24.5 සිට 2003 වන විට රුපියල් දශ ලක්ෂ 32.9 දක්වා නියුණු ලෙස ඉහළ ගොස් තිබිණි.

2003 අවසානය වන විට ණය තොරතුරු කාර්යාලයේ දත්ත බැංකුවේ ඇති අත්තිකාරම් සංඛ්‍යාව, 2002 වසර හා සසඳන විට 139,500 සිට 159,500 දක්වා වැඩි වී ඇත. 2003 වසරේදී එම අත්තිකාරම් සංඛ්‍යාවෙන් 106,000 ක් ක්‍රමවත් අත්තිකාරම් වූ අතර, 53,500 ක් අක්‍රමවත් (එනම්, මාස හයකට වඩා වැඩි කාලයක් ගෙවීම් අතපසු කර ඇති) අත්තිකාරම් විය. මුළු අක්‍රමවත් අත්තිකාරම් අගය රුපියල් බිලියන 103 ක් වූ අතර, එය 2002 වසරේදී රුපියල් බිලියන 99 ක් විය. අක්‍රමවත් අත්තිකාරම් වලින් සියයට 74 ක් සාංගමික අංශය සඳහා වූ අතර, ඉතිරිය පුද්ගලයින්ගේ අත්තිකාරම් විය. අක්‍රමවත් අත්තිකාරම් වලින් සියයට 90 කටත් වැඩි ප්‍රමාණයක් රුපියල් දශ ලක්ෂයකට වැඩි අත්තිකාරම් විය.

10.10 ග්‍රාමීය බැංකු සහ ණය

සමස්ත උපහරිත් සහ වර්ධනයන්

2003 වර්ෂය තුළදී රට තුළ සුළු මූල්‍ය අංශයෙහි කටයුතු හා ක්‍රියාකාරීත්වය වැඩි දියුණු කිරීමට හා ශක්තිමත් කිරීමට පියවර රැසක් ගනු ලැබිණි. දිවයිනේ උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පැවති සාමකාමී පරිසරය මත බැංකු සහ අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන විසින් සිය ණය වැඩිසටහන් එම ප්‍රදේශවලට ද ව්‍යාප්ත කරන ලදී. නව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ මෙම ප්‍රදේශවල වගා ණය සැපයීම සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයකින් වැඩි වී ඇති අතර, අම්පාර, මඩකලපුව සහ ත්‍රිකුණාමලය යන දිස්ත්‍රික්ක මෙහිදී විශේෂයෙන් කැපී පෙනේ. අඩුවෙමින් පවත්නා වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකයන් අනුව යමින් නව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ලබාදුන් ණය සඳහා බැංකු විසින් අයකරනු ලැබූ පොලිය වාර්ෂිකව සියයට 12 සිට සියයට 8 දක්වා අඩුකරන ලද අතර, එම ණය සඳහා රජය මගින් බැංකු ආයතන වෙත ලබාදෙන පොලී සහනාධාර ප්‍රමාණය ද වාර්ෂිකව සියයට 10 සිට සියයට 8 දක්වා පහත හෙලන ලදී. 1999 වර්ෂයේදී හඳුන්වා දෙන ලද ඉදිරි වෙළෙඳ හිචසුම්

10.14 සංඛ්‍යා සටහන
හව සපිරි ග්‍රාමීය ණය ශේෂයා ක්‍රමය යටතේ දෙන ලද වගා ණය(2003.12.31 දිනට පැවැති තත්ත්වය)

වගා කන්තය	රුපියල් දශලක්ෂ											
	රාජ්‍ය බැංකු			දේශීය පෞද්ගලික බැංකු (අ)			ප්‍රා.සං.බැ.			මුළු ණය මුදල		
	ඒ	අතුරු ආහාර බෝග	එකතුව	ඒ	අතුරු ආහාර බෝග	එකතුව	ඒ	අතුරු ආහාර බෝග	එකතුව	ඒ	අතුරු ආහාර බෝග	එකතුව
1995/1996 මහ	265	76	341	18	28	46	25	33	58	308	137	445
1996 යල	71	33	104	3	12	15	14	8	22	88	53	141
වගා වර්ෂය 1996	336	109	445	21	40	61	39	41	80	396	190	586
1996/1997 මහ	233	59	292	18	28	46	24	36	60	275	123	398
1997 යල	72	35	107	20	32	52	16	13	29	108	80	188
වගා වර්ෂය 1997	305	94	399	38	60	98	40	49	89	383	203	586
1997/1998 මහ	177	24	201	21	20	41	32	13	45	230	57	287
1998 යල	74	24	98	12	30	42	24	17	41	110	71	181
වගා වර්ෂය 1998	251	48	299	33	50	83	56	30	86	340	128	468
1998/1999 මහ	149	24	173	30	22	52	29	27	56	208	73	281
1999 යල	75	23	98	10	29	39	25	20	45	110	72	182
වගා වර්ෂය 1999	224	47	271	40	51	91	54	47	101	318	145	463
1999/2000 මහ	176	34	210	44	21	65	58	46	104	278	101	379
2000 යල	83	39	122	45	31	76	53	43	96	181	113	294
වගා වර්ෂය 2000	259	73	332	89	52	141	111	89	200	459	214	673
2000/2001 මහ	123	39	162	67	25	92	61	51	112	251	115	366
2001 යල (ආ)	68	32	100	34	25	59	68	45	113	170	102	272
වගා වර්ෂය 2001 (ආ)	191	71	262	101	50	151	129	96	225	421	217	638
2001/2002 මහ	81	75	156	41	21	62	38	36	74	160	132	292
2002 යල	19	232	251	43	109	152	45	66	111	107	407	514
වගා වර්ෂය 2002	100	307	407	84	130	214	83	102	185	267	539	806
2002/2003 මහ (ආ)	116	157	273	87	195	282	100	82	182	303	434	737
2003 යල (ආ)	83	221	304	161	325	486	88	62	150	332	608	940
වගා වර්ෂය 2003 (ආ)	199	378	577	248	520	768	188	144	332	635	1042	1677

(අ) හැටන් නෑෂනල් බැංකුව, සම්පත් බැංකුව සහ සෙලාන් බැංකුව පමණි.
 (ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ක්‍රමයෙහි ක්‍රියාකාරකම් 2003 වර්ෂයේදී ද තවදුරටත් ව්‍යාප්ත කරන ලදී. ලෝක බැංකුවේ ආධාර මත 2002 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය සම්බන්ධයෙන් ආරම්භ කරන ලද ආදර්ශ ව්‍යාපෘතියෙහි කටයුතු 2003 වර්ෂයේදී සාර්ථකව නිමකරන ලද අතර, කෘෂිකාර්මික නිෂ්පාදන සඳහා ඉදිරි වෙළෙඳපොළ ක්‍රමයක් පිහිටුවීමේ හැකියාවන් පිළිබඳව වැඩිදුරටත් කරුණු ගවේෂණය කිරීම සඳහා පියවර ගන්නා ලදී.

විමර්ශනයට භාජනය වන වර්ෂය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශයෙහි ක්‍රියාකාරිත්වය වර්ධනය කිරීම හා ශක්තිමත් කිරීම සඳහා රජය හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සමග ගිවිසුමකට එළඹුණු අතර, එය ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශයට අදාළ ප්‍රතිපත්තිමය වශයෙන් වූ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් විය. ආයතනික වර්ධනය සහ දිළිඳුකම දුරුලීම යන අංශ ප්‍රවර්ධනය කිරීම උදෙසා දයකත්වය සැපයීම අරමුණු කොටගෙන "ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශයෙහි සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය"

සැලසුම් කර ඇත. මෙම ව්‍යාපෘතියෙහි අරමුණු වන්නේ ග්‍රාමීය මූල්‍ය හා සේවා පුහුණු කටයුතු සැපයීම සඳහාත්, ග්‍රාමීය මූල්‍ය ආයතන මගින් කාර්යක්ෂම ලෙස සේවා සැලැස්වීම සඳහාත් ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශයෙහි අධීක්ෂණ කටයුතු සහ ආයතනික ව්‍යුහය ග්‍රාමීය ක්ෂේත්‍රය තුළ ප්‍රසාරණය කිරීම සඳහාත් එම අංශයෙහි වැදගත් ආයතන ශක්තිමත් කිරීමය. මෙම ව්‍යාපෘතිය මගින් සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු සහ ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලසුම් සඳහා ආධාර කිරීමට ද ජාතික සංවර්ධන අරමුදලේ ආයතනික සැලසුම් සහ සමෘද්ධි වැඩ සටහනේ ආයතනික සැලසුම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ද පහසුකම් සැපයීම අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම ප්‍රතිසංවිධානයන් මගින් ග්‍රාමීය මූල්‍ය ආයතනවල මනා පාලනය ද, ග්‍රාමීය මූල්‍ය සේවා කාර්යක්ෂමව ලබාදීම ද, එවැනි සේවා සඳහා ඉල්ලීමෙහි වැඩිවීමක් ද අපේක්ෂා කෙරේ. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අධීක්ෂණයට යටත් නොවන ග්‍රාමීය මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය කිරීම සහ පරිපාලනය කිරීම සඳහා

10.15 සංඛ්‍යා සටහන
හැක්පතු සහ අත්තිකාරම් - තෝරාගත් ග්‍රාමීය අංශයේ ආයතන

රුපියල් දශලක්‍ෂ

	සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු(ස.ග්‍ර.බැ.)		ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු		සකපුරුවම් හා ණයදෙන සමුපකාර සමිති (ස.ණය)		සර්වෝදය (සීවීසී)		ජනශක්ති බැංකුව හම්බන්තොට		සංඝය සංවර්ධන බැංකුව	
	2002	2003(අ)	2002	2003(අ)	2002	2003(අ)	2002	2003(අ)	2002	2003(අ)	2002	2003(අ)
මුළු ඉතිරි කිරීම් (අ)	18,688	20,052	-	-	4,175	4,490	547	752	65	69	1,495	1,696
ඉතිරි කිරීම්	13,477	14,371	-	-	1,228	1,326	486	636	28	29	380	578
විශේෂිත ඉතිරි කිරීම්	-	-	-	-	1,508	1,689	16	28	17	20	6	4
ස්ථාවර තැන්පතු	5,211	5,681	-	-	599	629	45	88	1	1	943	939
කොටස්	-	-	-	-	840	846	-	-	19	19	166	175
ප්‍රදානය කළ මුළු ණය (ආ)	3,327	4,206	6,285	8,133	2,768	2,921	991	1,250	382	432	648	1,161
කෘෂිකර්ම	850	207	1,438	2,325	436	462	101	131	308	343	7	7
සත්ව පාලනය	101	273	64	92	90	101	29	39	-	-	-	-
ටීවර	33	27	47	70	-	-	-	-	15	16	-	-
කුඩා කර්මාන්ත	280	112	912	919	138	249	192	252	29	31	12	22
ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම්, විදුලිබලය	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
සහ ජල සැපයුම	185	1,877	-	-	1,114	1,080	353	452	-	-	58	250
යෝජනාක්‍රම/වාණිජ	226	396	499	732	285	302	186	209	-	-	209	521
අනෙකුත්	1,652	1,314	3,325	3,995	705	727	130	167	30	42	362	361

- (අ) 2003 වර්ෂය සඳහා පියවීම දත්ත තාවකාලිකය
- (ආ) වසරේ අවසානයට මුළු ඉතිරිකිරීම්
- (ඇ) වසර තුළදී ප්‍රදානය කරන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණය

මූලාශ්‍රය : සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු සංඝය මහා සංගමය සර්වෝදය (සීවීසී) කාන්තා සංවර්ධන සංගමය-හම්බන්තොට සංඝය සංවර්ධන බැංකුව

අවශ්‍ය නෛතික හා පාලන ක්‍රමයක් මෙමගින් හඳුන්වාදෙනු ඇත. මෙම ව්‍යාපෘතිය යටතේ ග්‍රාමීය ආර්ථික පුනර්ජීවන භාර අරමුදලක් ස්ථාපිත කිරීමට ආධාර සැපයේ. මෙම භාර අරමුදලෙහි අරමුණ වන්නේ වෙළෙඳපොළ සහාය ලබාදීම සහ හැකියාවන් වැඩිදියුණු කර ගැනීම මගින් ග්‍රාමීය දිළිඳු ජනතාවට ග්‍රාමීය මූල්‍ය සේවා කායානිකම අන්දමින් ලබාගැනීම සඳහා කටයුතු සැලසීමයි. තවද, ග්‍රාමීය මූල්‍ය ක්‍ෂේත්‍රයෙහි ධාරිතාවය වර්ධනය කිරීම සහ ග්‍රාමීය මූල්‍ය සේවා පුළුල් කිරීම අරමුණු කොටගෙන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බැංකු කටයුතු අධ්‍යයන කේන්ද්‍රය එම ක්‍ෂේත්‍රයෙහි උසස්තම පුහුණු ආයතනයක් බවට පත්කිරීම සඳහා සහායවීමට ද අපේක්‍ෂා කෙරේ.

2003 වර්ෂය තුළ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ලද සුළු මූල්‍ය වැඩසටහන් දෙකක් වන සුළු ගොවීන් සහ ඉඩම් නොමැති අය සඳහා වන ණය ව්‍යාපෘතිය සහ දිළිඳුබව තුරන් කිරීමේ සුළු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපෘතිය අදාළ දිස්ත්‍රික්කයන්හි ක්‍රියාත්මක විය. ආදායම් උත්පාදනය තුළින් දිළිඳුබව තුරන් කිරීම සඳහා ප්‍රාථමික මට්ටමේ සමාජයීය ප්‍රාග්ධන වර්ධනය කිරීම පිණිස අන්‍යෝන්‍ය උපකාර මත පදනම් වූ ක්‍රමවේදයක් මෙම ව්‍යාපෘතියෙහි අනුගමනය කෙරේ. සුළු ගොවීන් හා ඉඩම් නොමැති අය සඳහා වන ව්‍යාපෘතිය මාතර, ගාල්ල, මහනුවර සහ පුත්තලම යන දිස්ත්‍රික්කවල ද, දිළිඳුබව තුරන් කිරීමේ සුළු පරිමාණ ණය ව්‍යාපෘතිය බදුල්ල, කළුතර, හම්බන්තොට, කුරුණෑගල, මාතලේ සහ නුවරඑළිය යන දිස්ත්‍රික්කවල ද ක්‍රියාත්මක විය. දිළිඳුබව තුරන් කිරීමේ සුළු මූල්‍යකරණ ව්‍යාපෘතිය උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ද ව්‍යාප්ත කිරීමේ මූලික කටයුතු

ආරම්භ කරනු ලැබීය. මෙම ව්‍යාපෘතිය එම ප්‍රදේශවල ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන ලෙස ලංකා බැංකුව, හැටන් නැෂනල් බැංකුව සහ සෙලාන් බැංකුව යන වාණිජ බැංකු යොදා ගැනේ. සුළු ගොවීන් හා ඉඩම් නොමැති අය සඳහා වන ණය ව්‍යාපෘතියෙහි තිරසාර ක්‍රියාකාරිත්වය සහතික කරලනු පිණිස එම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන දිස්ත්‍රික්කවල ස්ථාපිත කර ඇති ඉසුරු සංවර්ධන සමිති ජනතා සමාගම් වශයෙන් ලියාපදිංචි කරනු ලැබූ අතර, එම දිස්ත්‍රික් සමිති ජාතික මට්ටමින් ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් ඉසුරු මහා සම්මේලනය පිහිටුවන ලදී.

ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ ආරම්භක පියවරක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු එකී බැංකුවල කොටස් වලින් එක්තරා ප්‍රමාණයක් මුදල් අමාත්‍යාංශය වෙත මාරු කරන ලද අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එම සෑම බැංකුවකම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු කොටස් හිමිකම සියයට 20 ක් දක්වා අඩුවිය.

ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය (ගොවි සහනය)

ගොවීන්ගේ කෘෂි නිෂ්පාදන සඳහා වෙළෙඳපොළක් සකසා ගැනීමේදී ඇතිවන ගැටළු විසඳා ගැනීම පහසු කරලනු පිණිස, 1999 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය ආරම්භ කරන ලදී. ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය යටතේ වගා කටයුතු ආරම්භ කරන අවස්ථාවේදීම මුලින් එකඟ වූ මිලකට ගොවි නිෂ්පාදන මිලදී ගැනීම සඳහා මිලදී ගන්නන් හා නිෂ්පාදකයින් අතර ගිවිසුම්වලට එළඹෙනු ලැබේ. ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය තුළින් ගොවි නිෂ්පාදන සඳහා සාධාරණ මිලක් සහතික

කෙරෙන බැවින් වෙළෙඳපොළෙහි වරින්වර ඇතිවන ක්ෂණික මිල උච්චාවචනයන් නිසා ගොවීන්ට ඇතිවන අහිතකර බලපෑම අවම කෙරෙනු ඇත.

**10.16 සංඛ්‍යා සටහන
ඉදිරිවෙළෙඳ ගිවිසුම්- 2003**

බෝගය	ගිවිසුම් සංඛ්‍යාව	ප්‍රතිලාභී ගොවීන් සංඛ්‍යාව	එකඟ වූ ඉදිරි මිල කි.ග්‍රෑම්.යකට රුපියල්
බඩ ඉරිඟු	6,322	6,967	14-18
වී	11,192	12,220	13-14
මෙහෙරි	1,925	2,245	20-22
සෝයා	5,222	5,830	27-30
මුං ඇට	5,291	6,002	45-50
අනෙකුත් බෝග	8,055	9,110	25-65
එකතුව	38,007	42,374	-

මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

මෙම වැඩසටහන සඳහා ලෝක බැංකුවේ "සංවර්ධන වෙළෙඳපොළ ව්‍යාපෘතිය" යටතේ අරමුදල් සැපයීමෙන් සහාය ලැබුණු අතර එම ව්‍යාපෘතිය 2002 අප්‍රේල් මස සිට 2003 ජූනි දක්වා ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. මෙම ආදර්ශ ව්‍යාපෘතිය ලංකා බැංකුව, මහජන බැංකුව, සෙලාන් බැංකුව, කොමර්ෂල් බැංකුව, ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු සියල්ල සහ සර්වෝදය සිවිස් ආයතනය පහසුකම් සපයන්නන් වශයෙන් යොදාගෙන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. ගොවීන්, මිලදී ගන්නන්, බැංකුකරුවන්, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සහ මහජනතාව අතර, ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙම ව්‍යාපෘතියෙහි අරමුණ වූ අතර එහි කටයුතු 2003 වර්ෂයේදී සාර්ථකව නිමකරන ලදී. මෙම ව්‍යාපෘතිය යටතේ රට පුරා ප්‍රධාන කෘෂිකාර්මික ප්‍රදේශවල පුද්ගලයින් 121,000 සහභාගිත්වයෙන් යුතුව දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් 2,384 ක් පවත්වා ඇත. එම වැඩසටහන්වලට අමතරව ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය ප්‍රචලිත කිරීම පිණිස වැඩමුළු පැවැත්වීම සහ සිංහල, දෙමළ, ඉංග්‍රීසි යන මාධ්‍ය තුනෙන්ම පොත්, පත්‍රිකා, පෝස්ටර් හා වීඩියෝ වෘත්තාන්ත සකස් කරන ලදී.

මෙම දැනුවත් කිරීමේ සහ ප්‍රචාරක වැඩසටහන් වලට අමතරව, මෙම වැඩපිළිවෙල සඳහා සහභාගි වන ආයතන වෙත ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය ඒ ඒ ප්‍රදේශවල ප්‍රවර්ධනය කිරීම උදෙසා පරිගණක යන්ත්‍ර සහ යතුරුපැදි ලබාදෙන ලදී. ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය යටතේ ලබාගෙන ඇති ප්‍රගතිය පහත දැක්වෙන ආකාරයට සාරාංශ කර දක්විය හැක.

ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමයට සම්බන්ධ ප්‍රධාන පෙළේ පාර්ශවයන් සියළුදෙනාගේ සහභාගිත්වයෙන් එම ව්‍යාපෘතිය හා සම්බන්ධ ජාතික සම්මේලනය 2003 වසරේදී පැවැති අතර එහිදී ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රගතිය සහ ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය රට තුළ ප්‍රචලිත කිරීමේදී ඒ සඳහා අවශ්‍ය අනාගත වැඩපිළිවෙල තීරණය කිරීම සිදුවිය. ඉදිරි වෙළෙඳ තවදුරටත් ශක්තිමත් ලෙස ප්‍රචලිත කිරීම හා තෝරාගත් කෘෂිකාර්මික

නිෂ්පාදන කිහිපයක් සඳහා අනාගත ගිවිසුම් ක්‍රමයක් ඇති කිරීමේ හැකියාවන් පිළිබඳව කරුණු අධ්‍යයනය හා විමර්ශනය කිරීම පිළිබඳ යෝජනා මෙම ජාතික සම්මේලනයේදී සම්මත කරනු ලැබීය. අනාගත ගිවිසුම් ක්‍රමයක් සඵල වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන භාණ්ඩ හුවමාරු මධ්‍යස්ථානයක් ස්ථාපනය කිරීම සඳහා ඇති හැකියාවන් අධ්‍යයනය කිරීම පිණිස කාර්ය සාධන බලකායක් පත්කිරීම ද මෙම සම්මේලනයේදී අනුමත කරන ලදී.

තව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය

වී සහ තවත් හඳුනාගත් අතුරු ආහාර බෝග වර්ග 27 ක් සඳහා සහනදැයි කොන්දේසි මත කෙටිකාලීන වගා ණය ලබාදීම සඳහා වන තව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය 2003 වර්ෂය තුළදී තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබීය. 2002 - 2003 මහ කන්නයේදී මෙම ක්‍රමය යටතේ රුපියල් දශ ලක්ෂ 443 ක් ද, 2003 යල කන්නයේදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 493 ක් ද ණය වශයෙන් මුදාහැර ඇත. මෙම ප්‍රමාණයන් පෙර වර්ෂයේ මහ කන්නයේදී ලබාදුන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 308 ක් සහ යල කන්නයේදී ලබාදුන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 406 ක් සමග සසඳා බලන විට එය සැලකිය යුතු වර්ධනයකි. එවැනි වර්ධනයක් ලබාගැනීමට හැකි වූයේ, කෘෂිකාර්මික ප්‍රදේශවල වර්ෂය පුරා පැවැති සතුටුදායක දේශගුණික තත්ත්වය, නැගෙනහිර පළාතේ සැලකිය යුතු වගා ණය වර්ධනයක් පැවතීම සහ 2003 යල කන්නයේ සිට ණය සඳහා අයකරන පොලී අනුපාතිකය වර්ෂයකට සියයට 12 සිට සියයට 8 දක්වා අඩු කිරීම නිසාය. මීට සමාන වර්ධන ප්‍රවණතාවක් තව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ වූ ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් මගින් කෘෂි නිෂ්පාදන මිලදී ගැනීමට ලබාදුන් ණය සඳහා ද දක්නට ලැබුණු අතර වී, බඩඉරිඟු, සෝයාබෝංචි, මුං සහ කුරක්කන් මිලදී ගැනීම සඳහා ලබාදුන් ණය සැලකිය යුතු ලෙසින් වැඩි වී තිබුණි. 2003 මහ කන්නයේදී වී සහ අනෙකුත් කෘෂි බෝග මිලදී ගැනීම සඳහා ඉදිරි වෙළෙඳ ගිවිසුම් ක්‍රමය යටතේ රුපියල් දශ ලක්ෂ 292 ක ණය ලබාදී ඇති අතර, එය 2003 යල කන්නයේදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 466 ක් වූ අතර, සාපේක්ෂ වශයෙන් පෙර වර්ෂයෙහි අදාළ කන්නයන් වලදී ලබාදුන් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 77 ක් සහ රුපියල් දශ ලක්ෂ 279 ක් විය. සහභාගිවන ණය දෙන ආයතන වෙත 2003 වර්ෂයේදී තව සපිරි ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ලබාදුන් ණය සඳහා රජය විසින් පොලී සහනාධාර වශයෙන් රුපියල් දශ ලක්ෂ 66 ක් ගෙවා ඇත. 1994 සිට 1998 දක්වා කාලය තුළදී ආපසු අය නොවූ ණය සඳහා රුපියල් දශ ලක්ෂ 78 ක් ඇප ආවරණ වන්දි වශයෙන් ණය දෙන ආයතන වෙත ලබාදී ඇත.

කෘෂි බෝග රක්ෂණ ක්‍රමය

කෘෂිකාර්මික සහ ගොවිජන රක්ෂණ මණ්ඩලය 2003 වර්ෂය තුළදී තෝරාගත් බෝග වර්ග 14 කට ද, පශුපාලන සහ පසු අස්වනු තාක්ෂණ කටයුතු උදෙසා ද රක්ෂණ

10.17 සංඛ්‍යා සටහන
කෝරාගත් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණ ආයතන/ව්‍යාපෘති කිහිපයක ක්‍රියාකාරීත්වය - 2003 (අ)

ආයතන / වැඩසටහන	තෙතික තත්ත්වය	අරමුදල් මූලාශ්‍රය	පරිපාලන ක්‍රමය	මුළු සාමාජිකත්වය / ණය ගැඹුණුම කරුවන්	2003 දී ලබා දුන් ණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ)	2003.12.31 දින ලබා දී ඇති මුළු ණය (රුපියල් දශ ලක්ෂ)
සමෘද්ධි වැඩසටහන	1995 අංක 30 ශ්‍රී ලංකා සමෘද්ධි අධිකාරිය පනත	ශ්‍රී ලංකා රජය සහ සාමාජික තැන්පතු	ශ්‍රී ලංකා සමෘද්ධි අධිකාරිය	2,018,096(අ)	2,186	11,393
ගොවි ජන බැංකු	2000 අංක 46 ගොවි ජන සංවර්ධන පනත	ශ්‍රී ලංකා රජය සහ සාමාජික තැන්පතු	කෘෂි සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව	ලැ. නො.	362	1,092(අ)
ගැමි පුඹුදුව වැඩසටහන	1988 අංක 30 බැංකු පනත	හැටන් නැෂනල් බැංකුව	හැටන් නැෂනල් බැංකුව	40,000(ඇ)	340	2,000
ග්‍රාමීය බැංකු නව්‍යනා ව්‍යාපෘතිය	1988 අංක 30 බැංකු පනත	මහජන බැංකුව සහ GTZ ආයතනය	මහජන බැංකුව සහ GTZ ආයතනය	3,420(ඇ)	91	307
සර්වෝදය සිඩ්ස්	1982 අංක 17 සමාගම් පනත	අරමුදල් ප්‍රදානයන්, ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදල සහ සාමාජික තැන්පතු	සීමාසහිත සිඩ්ස් ගැරන්ටි සමාගම	ලැ. නො.	1,250	6,757(ඉ)
කාන්තා රන්දිවි මග	1988 අංක 30 බැංකු පනත	ලංකා බැංකුව	ලංකා බැංකුව	1,244(ඇ)	1	22
ජනශක්ති බැංකු සංගම්	1980 අංක 31 දරන සමිති ආඥා පනත සහ ස්වේච්ඡා සමාජ සේවා සංවිධාන (ලියාපදිංචි හා අධීක්ෂණ) පනත	අරමුදල් ප්‍රදානයන්, ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදල සහ සාමාජික තැන්පතු	කාන්තා සංවර්ධන සංගමය හම්බන්තොට	ලැ. නො.	432	1,077
සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු	1972 අංක 5 දරන සමිති නීතිය	ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදල සහ සාමාජික තැන්පතු	සමුපකාර දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ විවිධ සේවා සමුපකාර සමිති	614,497(ඇ)	4,206	ලැ. නො.
සමුපකාර ණය ගනුදෙනු හා සකසුරුවම් සමිති	1972 අංක 5 දරන සමිති නීතිය	ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදල සහ සාමාජික තැන්පතු	මහා සංගමයේ විධායක කමිටුව	ලැ. නො.	2,921	8,447
සුළු ගොවීන් සහ ඉඩම් නොමැති අය සඳහා වන ණය යෝජනා ක්‍රමය	රජය සහ මහබැංකුව අතර පරිපාලන ගිවිසුම	වණිය අරමුදල	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	89,189(ආ)	182	1,110
දිළිඳුකම පිටුදැකීම සඳහා වන සුළු ණය ව්‍යාපෘතිය	රජය සහ මහබැංකුව අතර පරිපාලන ගිවිසුම	අරමුදල් ප්‍රදානයන්, රජය, අන්තර් ජාතික සහයෝගීතාවය සඳහා වූ ජපන් බැංකුව සහ වණිය අරමුදල්	ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව	46,536(ආ)	207	291

(අ) තාවකාලික
 (ආ) සාමාජිකයින්
 (ඇ) ණය ගැඹුණුම කරුවන්
 (ඈ) 1998 මහ කන්තයේ සිට මුළු එකතුව
 (ඉ) 1998 සිට මුළු එකතුව

මූලාශ්‍රය : සමෘද්ධි අධිකාරිය, කෘෂි කර්ම අමාත්‍යාංශය, කාන්තා සංවර්ධන මහා සංගමය (හම්බන්තොට), සමුපකාර සංවර්ධන දෙපාර්තමේන්තුව

මහජන බැංකුව, ලංකා බැංකුව, හැටන් නැෂනල් බැංකුව, සිඩ්ස්, සමුපකාර ණය ගනුදෙනු සහ සකසුරුවම් සමිති

ආවරණ සපයා තිබුණි. එකී කාර්යයන්ම සීමාසහිත සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගමේ රක්ෂණ ආවරණයට අයත් විය. 2003 වර්ෂයේදී කෘෂිකාර්මික සහ ගොවිජන රක්ෂණ මණ්ඩලය කෙසෙල් සහ ඉහුරු යන බෝග දෙක සිය රක්ෂණ ක්‍රමයන් තුළට එක් කරන ලදී. සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගම පසු අස්වනු තාක්ෂණ කටයුතු සහ වී සඳහා විශේෂ රක්ෂණ ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කළ අතර, "සෙලින්කෝ සෙලාන් ගොවි රැකවරණය" නමින් එම ගොවි රක්ෂණලාභීන්ට විශේෂ ජීවිත රක්ෂණ ආවරණයක් ලබාදී ඇත.

2003 වර්ෂයේදී පිළිවෙලින් කෘෂිකාර්මික සහ ගොවිජන රක්ෂණ මණ්ඩලයන්, සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගමත් පිළිවෙලින් කුඹුරු හෙක්ටයාර 8,400 ක් සහ 25,293 ක් සඳහා රක්ෂණ ආවරණ සපයා තිබුණි. 2002 වර්ෂයේ රක්ෂණ ආවරණ සපයා තිබූ ප්‍රමාණය සමග සසඳා බලන කල කෘෂිකාර්මික සහ ගොවිජන රක්ෂණ මණ්ඩලය සිය ආවරණය දෙගුණයකටත් වඩා වැඩිකර ඇති අතර, සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගම පෙර වසරට වඩා හෙක්ටයාර 5,601 ක් සඳහා රක්ෂණ ආවරණ සපයා ඇත. කෘෂිකාර්මික සහ ගොවිජන රක්ෂණ මණ්ඩලය සහ සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගම වර්ෂය තුළදී සිය රක්ෂණලාභීන්ට පිළිවෙලින් රුපියල් 4.9 ක් සහ රුපියල් 2.9 ක් රක්ෂණ වන්දි වශයෙන් ගෙවා තිබුණි.

සුළු මූල්‍ය යෝජනා ක්‍රම

ඉතිරි කිරීම්, ණය ලබාදීම් සහ අනෙකුත් මූල්‍ය සේවාවන් සලස්වමින් දිළිඳු සහ අඩු ආදායම්ලාභී පුද්ගලයන්ට ඔවුන්ගේ ආර්ථික තත්ත්වය වැඩි දියුණු කර ගැනීමට හැකිවන අයුරින් විවිධ සුළු මූල්‍ය ආයතන සිය සුළු මූල්‍ය සේවාවන් සැපයීමේ කටයුතු මෙම වර්ෂය තුළදී නොකඩවා පවත්වාගෙන යන ලදී. බොහෝ ආයතන සුළු මූල්‍ය සේවාවන් සැපයීමේදී "ස්ව-උපකාරී කණ්ඩායම්" ක්‍රමවේදය අනුගමනය කළ අතර එම ක්‍රමවේදයම දිළිඳු ජනතාවට අඩු පිරිවැයකින් සඵල ලෙස

එකී සේවාවන් සැපයීමට උපකාරී විය. ඔවුන්ගේ සුළු මූල්‍යකරණ ක්‍රමවේදයන්හිදී ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සමාජ සජීවීකරණය කිරීමට ප්‍රමුඛත්වයක් ලැබුණි. සුළු මූල්‍ය පහසුකම් ලබන්නන් ගම් මට්ටමින්, දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් සහ ජාතික වශයෙන් සංවිධානගත කිරීමෙන් මූල්‍ය සේවාවන් ලබාගැනීමට හා ඔවුන්ගේ නිෂ්පාදන සඳහා සුළුල් වෙළෙඳපොළක් සමග සම්බන්ධ කිරීමෙන් ඔවුන්ගේ ශක්තිය වැඩිකරනු ලැබීය. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන සුළු ගොවීන් හා ඉඩම් නොමැති අය සඳහා වන ණය යෝජනා ක්‍රමය සහ දිළිඳුබව තුරන් කිරීමේ සුළු පරිමාණ ණය ව්‍යාපෘතිය 2003 වර්ෂය තුළදී ව්‍යාපෘති දිස්ත්‍රික්ක තුළ සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් දක්වා ඇත. "ඉසුරු" මහා සංගමයේ ප්‍රථම ජාතික මහා සම්මේලනය 2003 වර්ෂයේදී පවත්වන ලදී. එම සම්මේලනයේ හා ඊට පසුව "ඉසුරු" නිෂ්පාදන සඳහා පවත්වන ලද වෙළෙඳපොළෙහි අරමුණ වූයේ විසිරී සිටින සුළු පරිමාණ නිෂ්පාදකයින් එම සමිති අතර ක්‍රියාත්මක වන වෙළෙඳපොළ ජාලයකට ගෙන ඒමත්, එම නිෂ්පාදකයින් සංවිධිත අංශයෙහි සිටින ප්‍රධාන ගැණුම්කරුවන් සමග සම්බන්ධීකරණය කිරීමත්ය. එමෙන්ම ව්‍යාපෘතියෙහි මෙම සංවිධාන ව්‍යුහය ශක්තිමත් කිරීම මගින් එහි දිගුකාලීන තිරසාර බව සහතික කිරීම ද අරමුණු කෙරිණ.

ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල

භාර ආඥා පනත යටතේ 1999 වර්ෂයේදී ස්ථාපනය කරන ලද ලාභ ඉපැයීම අරමුණු කර නොගත් "ජනසවිය භාර අරමුදල" පසුව "ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" බවට පත්විය. එහි මූලික කාර්යයන් වනුයේ රටේ පවත්නා දිළිඳුබව තුරන් කිරීම උදෙසා සමාජයේ සිටින දිළිඳු ජන කොටස්වලට සුළු පරිමාණ ණය ලබාදීමය. ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදලේ ශක්තීන් අතර ප්‍රධානතම ශක්තිය වන්නේ දිළිඳු ජන කොටස්වලට ඇප රහිත ණය ලබාදීම සඳහා මාර්ගයක් වශයෙන් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන යොදා ගැනීමට හැකිවීමයි.

10.18 සංඛ්‍යා ගවගත
ජාතික සංවර්ධන භාරකාර අරමුදලේ ක්‍රියාකාරීත්වය - ක්ෂුද්‍ර මූල්‍යකරණ අංශය

රු. දශලක්ෂ

සහභාගීත්ව සංවිධාන	සහභාගීත්ව ආයතන සංඛ්‍යාව		ප්‍රතිමූල්‍ය ලබාදීම්		ණය මුදල් ආපසු අය කර ගැනීම්			
	2002	2003	2002	2003	2002	2003	නොපියවන ලද ශේෂය 2003.12.31	ආපසු අයවීම් ප්‍රතිශතය 2003.12.31
			2002	2003				
රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (NGOs)	131	148	163	153	103	177	231	76
සමූපකාර ණය හඳුනාගැනීම හා සකසුරුවීම් සමිති (TCCSS)	15	17	13	5	17	17	118	32
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු (RDBs)	6	6	76	126	69	118	132	100
සංඝ සංවර්ධන බැංකුව	1	1	34	0	25	36	23	100
වෙනත් බැංකු	4	4	1	1	5	2	1	100
සමූපකාර සමිති	32	39	3	7	7	6	27	55
එකතුව	189	215	290	292	226	356	532	79

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා සමෘද්ධි සංවර්ධන අධිකාරිය

දිළිඳුබව අඩුකරලීම සඳහා "ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" මගින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන වැඩ සටහන් වලදී එම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා දිළිඳු කොටස්වල සහභාගිත්වය පදනම් වූ ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කරනු ලබන අතර එම ක්‍රමවේදය තුළ පහත සඳහන් ලක්ෂණ ඇතුළත් වේ. එනම්,

- කුඩා කණ්ඩායම් බිහිකිරීම, දැනුවත් කිරීම සහ සජීවීකරණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම මගින් ඔවුන් සමාජයේ ආර්ථිකමය වශයෙන් සක්‍රීය කොටස් බවට පත් කිරීමත්,
- ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය වන ආකාරයෙන් තීරසාර ආර්ථික කටයුතු දිරිමත් කිරීම සහ
- ප්‍රජා පාදක ස්වේච්ඡා සංවිධානවල ධාරිතාවය වර්ධනය කිරීමත්ය.

"ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" මගින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන වැඩ සටහන් යටතේ මේ වනවිට 400,000 කට වඩා වැඩි පුද්ගලයින් සංඛ්‍යාවක් ආවරණය වේ. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු, සමූපකාර සමිති සහ රටපුරා විහිදී ඇති වාණිජ සහ විශේෂිත බැංකුවලින් සමන්විත සහභාගි වන සංවිධාන 209 කින් යුතු ජාලයක් ඔස්සේ "ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" ක්‍රියාත්මක වේ. සුළු ණය, පෝෂණය, ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ සහ මානව සම්පත් යනාදී අංශයන් නියෝජනය කෙරෙන රාජ්‍ය සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වලින් සමන්විත භාරකාර මණ්ඩලයක් මගින් "ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" කළමනාකරණය කරනු ලැබේ.

ණය ලැබීම සඳහා වූ විශ්වසනීයත්වය දිගුකාලීන වශයෙන් වර්ධනය කර ගැනීමට හැකි වනසේ දිළිඳු කොටස් අතර නිසුණතා වැඩිදියුණු කර ගැනීමට හැකිවන ආකාරයේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා "ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල" හවුල්කාර සංවිධානවලට පහසුකම් සපයයි. 2004 වර්ෂයේ ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිත ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය සහ ජලජ සම්පත් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය මාර්ගයෙන් සැපයෙන අරමුදල් යොදා ගනිමින් හවුල්කාර සංවිධානයන්හි ධාරිතාවයන් වැඩිදියුණු කිරීමටත්, සුළු පරිමාණ ණය පහසුකම් ලබාදීමටත් ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදල කටයුතු කරනු ඇත.

"ග්‍රාමීය මූල්‍ය අංශ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය" යටතේ සහභාගි වන ණය දෙන ආයතන මගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන ප්‍රතිමූල්‍ය හා ණය නිකුත් කිරීම් පිළිබඳ අයදුම්පත් පිළිබඳව කටයුතු සම්බන්ධීකරණය හා අධීක්ෂණය කිරීම ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදලේ වගකීම් බවට පත්වේ. හවුල්කාර සංවිධානවලට පුහුණු කිරීම් සැපයීම ඇතුළුව ඒවායේ ධාරිතාව වර්ධනය කිරීම සඳහාත්, දුබල සමාජ කණ්ඩායම් වලට සුළු ණය ලැබීමේ හැකියාව හා කණ්ඩායම් සංවිධාන හා සමාජ සංවිධාන ගොඩ නගාගැනීම සඳහාත් අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීම සඳහා මෙම ව්‍යාපෘතිය යටතේ ජාතික සංවර්ධන භාර අරමුදලට ආධාර කෙරේ. විශේෂයෙන් ධීවර

කර්මාන්තය, ජලජ කර්මාන්තය, කෘෂිකර්මය, වන වගාව, පරිසර හිතකාමී සංචාරක කර්මාන්තය සාම්ප්‍රදායික නොවන සුළු ව්‍යවසාය සංවර්ධන අවස්ථාවන් ඇතුළු යෝග්‍ය ජීවන මාර්ග ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගැනීම මගින් එවැනි දුර්වල ජන කොටස් සඳහා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මාර්ගයෙන් පහසුකම් සැලැස්වේ. සුදුසු ණය ලාභීන් සඳහා ඔවුන්ගේ ජීවන මාර්ග සහ සුළු ව්‍යවසායයන් සංවර්ධනයට අදාල වන උපදේශාත්මක සහ තාක්ෂණික සහාය සේවාවන් ද ලබාදේ.

ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු

මූලදී ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු 6 හිම නිකුත් කළ කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් සියයට 50 ක කොටස් හිමිකමක් සහිතව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ප්‍රධාන කොටස්කරුවා විය. කෙසේ වුවද, පසුව, සෑම ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකුවක් සඳහාම නිකුත් කළ කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් සියයට 20 ක ප්‍රමාණයක් පමණක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත රඳවා ගනිමින් ඉතිරි ප්‍රමාණය මුදල් අමාත්‍යාංශය වෙත මාරු කරන ලදී.

2003 පෙබරවාරි මස 28 දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ තිබූ ප්‍රාදේශීය ග්‍රාමීය සංවර්ධන බැංකු විෂයය ග්‍රාමීය ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතට පත් කරන ලදී. "අනමාරු" "දිරිය ලද" සහ "ගැමිර" යන විවිධ නම්වලින් යුක්ත වූ සුළු මූල්‍ය පහසුකම් කිහිපයක් ග්‍රාමීය ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු හරහා හඳුන්වා දෙන ලදී. තෝරාගත් ගම්මාන කිහිපයක් මගින් විශේෂයෙන් එම ගම්මාන තුලින් ලබාගත හැකි සම්පත් භාවිතා කරමින් ජනතාවගේ නිෂ්පාදන ධාරිතාවය වැඩි දියුණු කරගත හැකි ආකාරයේ නිෂ්පාදන විශේෂිත වූ ගම්මාන වැඩ සටහනක් අමාත්‍යාංශය විසින් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙකී ගම්මානවල ආර්ථික යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පිරිවැය අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින ග්‍රාමීය ආර්ථික පුනර්ජීවන භාර අරමුදල මගින් දරනු ලබන අතර එකී ගම්මාන සඳහා අවශ්‍ය සුළු මූල්‍ය සේවාවන් සපයීම ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු මගින් අපේක්ෂා කෙරේ.

කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ අර්ධ නාගරික සහ ග්‍රාමීය පෙදෙස්වල අඩු සහ මධ්‍යම ප්‍රමාණ ආදායම් ඇති බහුතර කණ්ඩායම් සඳහා ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු සේවාවන් ලබාගැනීමේ පහසුකම් නොවීය. එහෙත් එවැනි දිළිඳු කොටස් සහ මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ ආදායම් උපයන නාගරික ප්‍රදේශවල වාසය කරන ජනතාවට ඔවුන්ගේ ආර්ථික කටයුතු වැඩිදියුණු කර ගැනීම සඳහා බැංකු පහසුකම් අවශ්‍යය. එවැනි ජනතාව සඳහා බැංකු පහසුකම් සැලැස්වීම අරමුණු කොටගෙන කොළඹ පරිපාලන දිස්ත්‍රික්කය සබරගමුව සංවර්ධන බැංකුව අයත් කලාපයට 2003 සැප්තැම්බර් මස 15 දින සිට ඇතුළත් කරන ලදී. එමගින් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු මගින් ආවරණය කරනු ලබන මුළු දිස්ත්‍රික්ක සංඛ්‍යාව 18 දක්වා වැඩි විය. 2003 දෙසැම්බර් මාසයේදී කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ පළමුවැනි ශාඛාව හෝමාගම දී විවෘත කරනු ලැබීය.

10.11 අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන

ඉතිරිකිරීමේ ආයතන

බැංකු ක්‍ෂේත්‍රය තුළ තරඟකාරී බව පවත්වාගෙන යාම සඳහා ගන්නා ලද උත්සාහයේදී ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව විසින් වර්ෂය තුළදී නව සේවා සලසමින් සිය ව්‍යාප්ති ජාලය පුළුල් කරන ලදී. දේශීය ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ නියෝජ්‍යායතනයක් විසින් පළමු වරට ශ්‍රී ලාංකික බැංකුවකට ප්‍රදානය කළ SL AAA ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම ලබාගත්තේ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව විසිනි. වයස අවුරුදු 60 ට වඩා වැඩි පුද්ගලයින්ගේ ශ්‍රවණශීලී සඳහා ඔවුන්ගේ ක්‍රය ශක්තිය වැඩිදියුණු කිරීමට "ගෞරව" නමින් නව තැන්පතු ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. නිවාස නවීකරණය සඳහා ණය සැපයීම සඳහා 'අලංකාර නිවාස ණය' යනුවෙන් නව ණය යෝජනා ක්‍රමයක් බැංකුව විසින් දියත් කරන ලදී. බැංකුව විසින් හඳුන්වා දුන් තවත් සේවාවක් වූයේ මරණයට පත්වීමට පෙර මාස තුන තුළදී තම ඉතිරිකිරීමේ ගිණුමේ රුපියල් 10,000 ක සාමාන්‍ය ශේෂයක් පවත්වාගෙන ගිය වයස අවුරුදු 18-70 අතර වූ ඉතිරිකිරීමේ ගිණුම් හිමියන්ට රුපියල් 300,000 ක උපරිමයකට යටත්ව ජීවිත රක්ෂණයක් ලබාදීමයි.

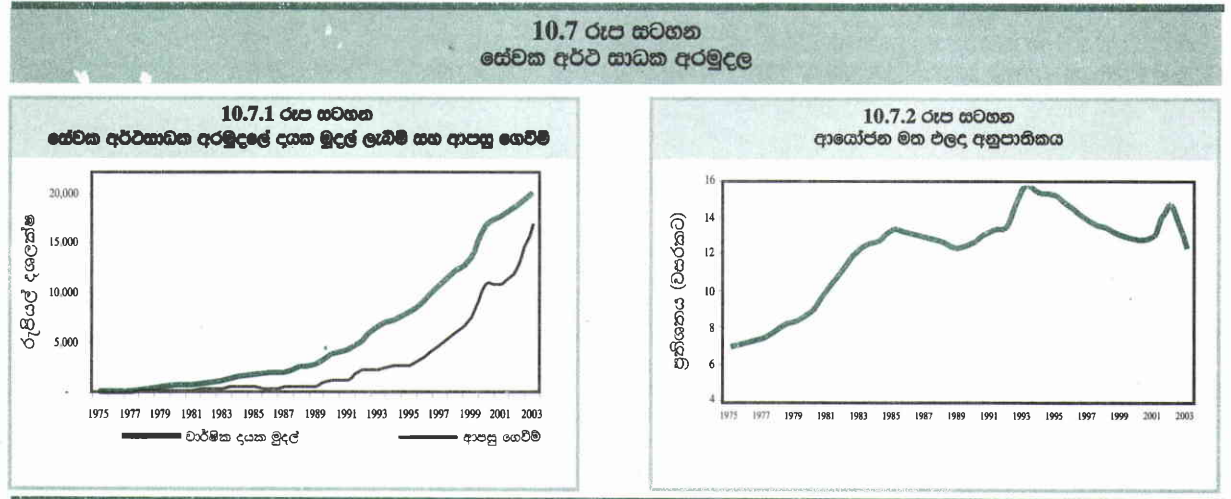
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුවේ තුන් අවුරුදු තොරතුරු තාක්ෂණ ක්‍රමෝපාය යටතේ සියළුම ශාඛා සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර එකිනෙකට සම්බන්ධ කිරීම සඳහා උපදේශක ආයතනයක සේවාව බැංකුව විසින් ලබාගෙන ඇත. 2003 අවසානයට බැංකුවෙහි ශාඛා 112 ක ජාලයක් පැවතුන අතර, මේවායින්, ශාඛා 39 ක් මගින් සනී අත්ත බැංකු සේවා ද, එක් ශාඛාවකින් පැය 24 පුරාම බැංකු සේවා ද සපයනු ලැබේ.

බැංකුවෙහි තැන්පතු පදනම 2002 වර්ෂය තුළදී රුපියල් බිලියන 135 ක සිට සියයට 19.2 ක වර්ධන අනුපාතිකයකින් වැඩි වී 2003 දී රුපියල් බිලියන 161 ක් විය. අවුරුදු 5 ට වැඩි ණය සමස්ත ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 36 ක් වෙමින් බැංකුව විසින් දෙන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණය 2002 අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 26 ක සිට 2003 අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 31 ක්

දක්වා වැඩිවිය. වර්ෂය තුළදී ලබාදුන් ණය ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 23 ක් වූ අතර, ඉන් ප්‍රධානම කොටස මූල්‍ය ආයතන සඳහා සහ නිවාස කටයුතු සඳහා වූ ණය ලබාදීම් වලින් සමන්විත විය. ණය ප්‍රමාණය අනුව සලකා බලන විට, වර්ෂය තුළදී ලබාදුන් ණය වලින් සියයට 91 ක් රුපියල් 500,000 ට වඩා වැඩි කාණ්ඩයට අයත් වේ. බැංකුව විසින් ණය සඳහා අය කරනු ලැබූ පොලී අනුපාතිකය සියයට 5-20 ක් අතර විය. ණය වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් (සියයට 86 ක් පමණ) ප්‍රදානය කරනු ලැබූයේ සියයට 8-12 අතර වූ පොලී අනුපාතිකයන් යටතේය. බැංකුවෙහි ආයෝජනයන්ගෙන් වැඩි කොටසක් (සියයට 88) රජයේ සුරැකුම්වල වූ අතර, එයට අමතරව ණයකර, ස්ථාවර තැන්පතු සහ වාණිජ බිල්පත්හි ද ආයෝජනය කර තිබුණි.

ගිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීමේ ආයතන

රක්ෂණ සමාගම් හැර ගිවිසුම්ගත ඉතිරිකිරීමේ ආයතනවල ප්‍රධාන කාණ්ඩයක් වන්නේ තම සාමාජිකයන්ට විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිලාභ ලබාදෙන විශ්‍රාම වැටුප් අරමුදල්ය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදල (EPF), සේවක භාරකාර අරමුදල (ETF), රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල (PSPF) සහ දයක විශ්‍රාම වැටුප් අරමුදල (CPF) නම් වූ රජය විසින් පාලනය කරනු ලබන අර්ථසාධක අරමුදල් 4 ක් ද අනුමත කළ අනිකුත් පුද්ගලික අරමුදල් 190 ක් පමණ ද 2003 වර්ෂය අවසානය වනවිට රට තුළ ක්‍රියාත්මක විය. මේවායින් වැඩිම සම්පත් ප්‍රමාණය සේවක අර්ථසාධක අරමුදල සතු විය. 2003 ජනවාරි මස 1 වන දින හෝ ඊට පසුව රාජ්‍ය සේවයට, පළාත්පාලන සේවයට සහ ප්‍රාදේශීය රාජ්‍ය සේවයට බැඳුණු සේවකයින්හට ස්වයං-ජනිත, දයකත්ව හා කල් පවත්නා විශ්‍රාම වැටුප් ක්‍රමයක් ඇතිකිරීම සඳහා 2002 වර්ෂය තුළදී දයක විශ්‍රාම වැටුප් ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මාසික පදනමක් මත හැර වෙනත් ඕනෑම ක්‍රමයක් මත වැටුප් ලබන රජයේ විශ්‍රාම වැටුප් අභිමේ සේවකයන්ට ද අර්ථ සාධක අරමුදල් ප්‍රතිලාභ ලබාදීමේ අරමුණින්, රජය විසින් 2003 දී, එම සේවකයන් ද ආවරණය වන පරිදි අදාල නීතිය සංශෝධනය කරන ලදී. මීට අමතරව,

අර්ථ සාධක සහ විශ්‍රාම වැටුප් අරමුදල් ලියාපදිංචි කිරීම, පාලනය කිරීම හා සුපරීක්ෂණය කිරීම සඳහා කොමිසමක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා වන නීතියක් ද 2003 දී කෙටුම්පත් කරන ලදී.

රට තුළ පවතින විශාලතම අර්ථසාධක අරමුදල මෙන්ම තනි විශාලතම ආයෝජන අරමුදල ද වන සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට වූ දයක මුදල් ප්‍රමාණය දයක වූ සාමාජික සංඛ්‍යාව වැඩිවීම සහ වර්ෂය තුළදී වූ වැටුප් වැඩිවීමේ ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැඩි විය. 2002 වසර අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 283 ක් වූ සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි මුළු ආයෝජන ප්‍රමාණය 2003 වර්ෂය අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 320 ක් දක්වා සියයට 13.1 කින් වර්ධනය විය. රජයේ සුරැකුම්පත්හි ආයෝජනය කළ ප්‍රමාණය 2002 අවසානයේදී සියයට 97.5 ක සිට 2003 අවසානයේදී සියයට 98.3 ක් දක්වා වැඩිවූ අතර, එය සාංගමික ණය පත්‍රවල ආයෝජනයන් කල්පිරීම්, නව සාංගමික ණය නිකුත්වීම් වූ හිඟය, කල්පිරීම්හි ඇති වූ නොගැලපීම් අඩු කරගැනීම සඳහා ආයෝජනයන් විවිධාංගීකරණය කරමින් දිගුකාලීන වත්කම් වල (මූලිකවම භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර) ආයෝජනය කිරීම යනාදියෙහි ප්‍රතිඵලයක් විය. අනෙකුත් පෞද්ගලික දිගුකාලීන ආයෝජන අවස්ථාවන්හි හිඟය නිසා වර්තමානයේ සේවක අර්ථසාධක අරමුදල විසින් දරනු ලබන දිගුකාලීන මූල්‍යමය වත්කම් මුළුමනින්ම වාගේ රජයේ සුරැකුම්පත්වලින් සමන්විත වේ. කොටස් වෙළෙඳපොළ වර්ධනයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රාග්ධන ලැබීම් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළයාම සහ වර්ෂය තුළදී පොලී අනුපාතික පහළ බැසීම නිසා සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට එහි ආයෝජනයන් මත ලද වාර්ෂික සාමාන්‍ය ප්‍රතිලාභ 2002 වර්ෂයේ සියයට 13.61 ක සිට 2003 වර්ෂයේදී සියයට 13.71 ක් දක්වා වූ වැඩිවීමක් වාර්තා කළහැකි විය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලෙහි සමස්ත ශුද්ධ වත්කම් 2001 අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 296 ක සිට 2003 අවසානයේදී රුපියල් බිලියන 339 ක් දක්වා සියයට 14.5 කින් වර්ධනය විය.

**10.19 සංඛ්‍යා සටහන
අර්ථ සාධක අරමුදල් තෝරාගත් දර්ශක**

ශීර්ෂය	2002 අවසානයට	2003 අවසානයට
මුළු සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව ('000)	14,585	14,934
සේ. අ. අ.	9,378	9,725
සේ. භා. අ.	4,900	4,900
රා. සේ. අ. අ.	166	166
පෞ. අ. අ.	141	143
මුළු වත්කම් (රු. බිලියන)	426	480
සේ. අ. අ.	297	339
රා. සේ. අ. අ.	41	46
පෞ. අ. අ.	8	9
මුළු ආයෝජන	80	85
වර්ෂය තුළ (රු. බිලියන)	404	453
මුළු දායක මුදල්	28	29
මුළු ආපසු ගෙවීම්	18	23

මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

සේවකයන් විසින් දයක මුදල් ගෙවනු ලබන සේවක භාරකාර අරමුදලේ කටයුතු ද වසර තුළදී ප්‍රසාරණය විය. වර්ෂය තුළදී දයකවූවන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩිවීමත්, වැටුප් මට්ටම්වල සාමාන්‍ය ඉහළයාමත් පිළිබිඹු කරමින් සේවක භාරකාර අරමුදලට ලැබුණු මුදු දයක මුදල් ප්‍රමාණය 2002 දී රුපියල් බිලියන 3.5 සිට 2003 දී රුපියල් බිලියන 3.7 දක්වා ඉහළ ගියේය. වසර 2002 දී රුපියල් බිලියන 2.5 ක් වූ මුළු ආපසු ගෙවීම්වලට සාපේක්ෂව වසර 2002 දී කරනු ලැබූ මුළු ආපසු ගෙවීම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 3.1 ක් විය. මේ අතර, දශ ලක්ෂ 5 කට ආසන්න සාමාජිකයන්ගේ මුළු තැන්පතු ප්‍රමාණය, 2002 වසරේ වූ රුපියල් බිලියන 40 සිට 2003 දී රුපියල් බිලියන 45 දක්වා වැඩිවිය. රුපියල් බිලියන 44 ක් පමණ වූ මුළු ආයෝජන ප්‍රමාණය මූලික වශයෙන් සමන්විත වූයේ රජයේ සුරැකුම්පත් (සියයට 89 ක්) සහ කොටස් ණයකර හා බැංකු තැන්පතු ඇතුලත් වූ අනෙකුත් ආයෝජන වලිනි. මුළු ආයෝජන වලින් රජයේ සුරැකුම්පත්වල ප්‍රතිශතය පෙර වසරට වඩා සියයට 9 කින් පමණ ඉහළ ගිය අතර, එයට බලපෑ හැකි සාධක වූයේ ලාභ ලැබීමේ අරමුණින් වසර අවසානයේදී කොටස් ආයෝජන විකිණීමත්, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හැර අරමුදලේ වගකීම් ව්‍යුහයට ගැලපෙන වෙනත් යෝග්‍ය දිගුකාලීන මූල්‍ය වත්කම් නොමැති වීමත්ය.

රජය මගින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල මගින් ආාවරණය වන සාමාජිකත්වය මාසික පදනමක් මත හෝ වෙනත් අයුරකින් හෝ චේතනා ලබන රාජ්‍ය සේවයේ විශ්‍රාම වැටුප් අතිරිච්ඡි සියලු සේවකයන් සඳහා ව්‍යාප්ත කරන ලදී. 2003 වසර අවසානයේදී, 50,000 කින් පමණ සමන්විත ඇස්තමේන්තුගත ක්‍රියාකාරී සාමාජික සංඛ්‍යාවක් ඇතුලත් 116,036 ක මුළු සාමාජික සංඛ්‍යාවක් සිටි අතර, මෙයින් වැඩි කොටසක් අයත් වූයේ පොලිස් උප සේවයටයි. වසර 2003 තුළදී බැඳුණු නව සාමාජිකයන්ගේ සංඛ්‍යාව 1,562 ක් විය. 2002 අවසානයට පැවති මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වූ රුපියල් බිලියන 8.1, 2003 අවසානය වනවිට රුපියල් බිලියන 9.3 ක් පමණ විය. රජයෙන් ලැබුණු රුපියල් දශ ලක්ෂ 169 ක් හා සාමාජිකයින්ගෙන් ලැබුණු රුපියල් දශ ලක්ෂ 244 ක් සමග වර්ෂය තුළදී අරමුදලට ලැබුණු මුළු දයක මුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 413 ක් වූ අතර, වර්ෂය තුළදී කරනු ලැබූ මුළු ආපසු ගෙවීම් ප්‍රමාණය රුපියල් දශ ලක්ෂ 144 ක් විය.

පෞද්ගලික අංශයේ අර්ථසාධක අරමුදල් සංඛ්‍යාව 190 ක් පමණ වූ අතර, 2003 වසර අවසානය වන විට ඒවාට අයත් වූ මුළු සාමාජික සංඛ්‍යාව 143,000 ක් පමණ විය. වසර 2002 අවසානයට රුපියල් බිලියන 80 ක් පමණ වූ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වසර 2003 අවසානය වනවිට රුපියල් බිලියන 85 දක්වා ඉහළ නැගුණි.

දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන

අනුමත කරනු ලැබූ සහ සපයනු ලැබූ ණය මුදල් ප්‍රමාණය අනුව ගත් කල, දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන

විශේෂ සටහන 20

ශ්‍රී ලංකාවේ නිවාස මූල්‍ය පහසුකම් දියුණු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය

නිවාස යනු මූලික අවශ්‍යතාවයකි. නිවාස සහ වැවිලි යටිතල පහසුකම් අමාත්‍යාංශයට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමානයේ පවත්නා 400,000 ක් පමණ වන සමස්ත නිවාස හිඟය වර්ෂ 2010 වනවිට 650,000 පමණ දක්වා ඉහළ යා හැකිය. නිවාස මූල්‍ය පහසුකම්, නිවාස සැපයුම් වැඩි කිරීමේ අත්‍යවශ්‍ය අංශයකි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ නිවාස මූල්‍ය පහසුකම් සපයන ප්‍රාථමික ආයතන සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් පවතින නමුත් අරමුදල් හිඟය නිසා ඒවායේ ක්‍රියාකාරීත්වයට බාධා පැමිණ ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව සම්ප්‍රදායික වශයෙන් රාජ්‍ය අනුග්‍රහය යටතේ සහ එම අරමුදල් මගින් මෙහෙයවනු ලබන නිවාස සංවර්ධන ක්‍රමෝපායන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇත. සාමාන්‍යයෙන් සිදුවන පරිදි, අයවැය සංරෝධකයන් නිසා අරමුදල් ලබා ගැනීමේ අපහසුවත්, ණය ප්‍රතිලාභීන් නිසි ලෙස නෝරා නොගැනීම හා ණය ගෙවීමේ වගකීම පිළිබඳව ලඝු හැඟීමක් ජනිත වීම නිසා ඇතිවන ගැටළු සහ ඉහළයන නිවාස අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමට නොහැකිවීම නිසාත් මෙම ක්‍රමෝපායයන් අස්ථාවර වී ඇත. මේ නිසා රට තුළ ස්වයං පැවැත්මක් ඇති නිවාස අංශයක් බිහිකිරීමට කුඩුදෙන නිවාස මූල්‍ය වෙළෙඳපොළක් දියුණු කිරීම අත්‍යවශ්‍ය කරුණක් වී ඇත.

නිවාස ණය ක්‍රියාවලිය ආරම්භ වන්නේ නිවාසයක් මිලදී ගැනීම හෝ ඉදි කිරීම සඳහා මුදල් ලබා ගැනීම පිණිස නිවාස ණය අයදුම්කරු උකස් ණය සපයන්නා මුණගැසීමෙනි. එහිදී ණය දෙනු ලබන්නා විසින්, ණය ආපසු ගෙවීම සහතික කර ගැනීම පිණිස දේපලක් ඇප ලෙස තබා ගනිමින් ණයදීම සඳහාම වූ තැන්පතු මුදලකින් හෝ ණයට ලබාගත් අරමුදලකින් ණය දෙනු ලබයි. නිවාස මූල්‍ය පිළිබඳ මෙම ක්‍රියාවලියේ ප්‍රධාන පැති හතරකි. එනම්, ණය ආරම්භය, මූල්‍යකරණය, විවිධ අවදනම් දරීම සහ ණය සේවාකරණය යනාදියයි. ණය දෙනු ලබන්නා විසින් දෙනු ලබන ණය මුහුණේ ආයෝජනයක් ලෙස තබා ගන්නේ නම් එම ගණුදෙනුව ප්‍රාථමික උකස් ණය වෙළෙඳපොළට ඇතුළත් වුවහොත් ඇතැම් රටවල ණය දෙනු ලබන්නා විසින් එම ණය, ණයක් ලෙස හෝ ඇපයක් සහිත උකස්ක ලෙස වෙනත් ආයෝජනයකට විකුණනු ලබයි. එමගින් ද්විතීයික උකස් ණය වෙළෙඳපොළකට ද මං පැදෙයි. එම ක්‍රියාවලිය මගින් ණය දෙන්නාහට පොලී අනුපාතය පිළිබඳව මෙන්ම ණය පිළිබඳවත් ඇති අවදනම් දෙකින්ම මග හැරිය හැකි අතර, ණය ගැනුම්කරුවන් ප්‍රමාණයද වැඩිකර ගත හැකිය.

ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය වැනි රටවල නිවාස මූල්‍ය කටයුතුවල විද්‍යාමානව ඇති වර්ධනයට හේතු වී ඇත්තේ ද්විතීයික වෙළෙඳපොළෙහි දියුණුවයි. ද්විතීයික

වෙළෙඳපොළ කටයුතුවලින් තොරව උකස් ණය සඳහා දිගුකාලීන අරමුදල් සපයා ගැනීම දුෂ්කර කටයුත්තකි. ද්විතීයික වෙළෙඳපොළක් නොමැති වීම නිවාස මූල්‍ය කටයුතු සඳහා පමණක් නොව ඉදිකිරීම්, දේපල තක්සේරුකරණය, රක්ෂණය සහ අනෙකුත් යටිතල පහසුකම් වැනි එකිනෙක හා සම්බන්ධ ආර්ථික කටයුතුවල වැඩි දියුණුවට බාධකයකි. මේ හේතුව නිසා බොහෝ රටවල් ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ කටයුතු සංවර්ධනය කිරීම පිණිස විශේෂිත ආයතන පිහිටුවා ඇත.

නිවාස මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීමේදී ද්විතීයික වෙළෙඳ පොළ මගින් හඳුන්වාදෙන ප්‍රධාන නව අංගය වනුයේ නිවාස මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි ණය ආරම්භය, මූල්‍යකරණය, විවිධ අවදනම් දරීම (නීතිමය, ණය පැහැර හැරීම, පොලී අනුපාතිකය, මෙහෙයුම් සහ ද්‍රවශීලතාව, යනාදී අවදනම්) සහ ණය සේවාකරණය යනාදී වශයෙන් ප්‍රධාන අංශ 4 කට වෙන් කිරීමයි. උකස් ණය සැපයුම්කරු ආයතනික සහ සේවා සැපයීම සිදුකරන අතර, ආයෝජකයෝ අරමුදල් සැපයීම සහ අවදනම දරති. අවදානම වැඩි වශයෙන්ම දරනු ලබන්නේ ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ ආයතන මගිනි. කෙසේ නමුත් ණය අවදානම ද්විතීයික වෙළෙඳපොළේ තවත් අයකු මත පැවරීමට හැකිවීම නිසා ණයකරුවකුගේ සුදුසුකම් පරීක්ෂාකිරීමට මුලින්ම ණය දෙනු ලබන්නා උත්සාහ නොකරන හෙයින් එසේ අවධානම් බෙදී යාම මගින් අළුත් ගැටළුවක් ද ජනිත කරයි. එසේ වුවත් ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ මෙන්ම අනෙකුත් රටවලද ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ නිවාස මූල්‍ය ආයතන විශාල ලෙස ලාභදයක වී ඇත.

නිවාස සම්බන්ධ කටයුතු සඳහා ණය ලබාදිය හැකි හිතකර සාර්ව ආර්ථික පරිසරයක් ද මනාව දියුණු වූ ආයතනික යටිතල පහසුකම් ද ශ්‍රී ලංකාව සතුව පවතී. කෙසේ නමුත් මෙම ආයතන මුහුණදෙනු ලබන දිගුකාලීන අරමුදල් සපයා ගැනීමේ ගැටළු සහ එම ගැටළු හෝ ආර්ථික ක්‍රියාවලියට එල්ල වී ඇති බාධා ගැන සැලකීමේදී විශේෂිත සුරැකුම් ආයතන (Special Purpose vehicles) පිහිටුවීම අවශ්‍ය බව පැහැදිලිව දක්නට ඇත. එවැනි ආයතනයක වගකීම විය යුත්තේ උකස් හා බැඳුණු සුරැකුම් දියුණු කිරීමෙන් හා ඒවා මහජනයාට අලෙවි කිරීම මගින්, ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ හා උකස් වෙළෙඳපොළ එකිනෙකට සම්බන්ධ කිරීමෙන් සහ ශ්‍රී ලංකාවේ බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළ දියුණු කිරීම පිණිස ද්විතීයික උකස් වෙළෙඳ පොළින් ලැබෙන වාසි යොදා ගැනීමත් මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ ආයතන සඳහා උකස් අරමුදල් සුලභ කිරීමය.

ඉඩම් හිමිකම් ශක්තිමත් කිරීම, පුහුණු පුද්ගලයින් මගින් දේපල තක්සේරුකරණය සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ශක්තිමත් කිරීම, උකස් මත ණය දෙන්නන්ට ඔවුන්ගේ උකස් සුරැකුම් බේරුම් කර ගැනීමට හැකිවන අයුරින් සහ සාධාරණ කාල පරිච්ඡේදයක් තුළ ඔවුන්ගේ ණය පියවා ගැනීම සඳහා නීතිරීති ශක්තිමත් කිරීම සහ පොදුවේ පිළිගත් සහ නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කෙරෙන රක්ෂණ ආවරණ පිළිබඳ තත්ත්වයන් සහ බැංකුවල විවක්ෂණ රෙගුලාසි ශක්තිමත් කිරීම යන කරුණු මත එවැනි විශේෂිත සුරැකුම් ආයතනවල සාර්ථකත්වය රඳ පවතී. මෙම කරුණුවලට අවධානය යොමු කරන අතර, විශේෂිත සුරැකුම් ආයතනයක් බිහිකිරීම ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ සහ නිවාස මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා අත්‍යාවශ්‍ය කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ඇත.

වසර තුළදී සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්වීය. දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතනවලට ඇතුළත් වනුයේ ලංකා මූල්‍ය සංවර්ධන සංස්ථා බැංකුව, ජාතික සංවර්ධන බැංකුව, රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව, ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව සහ ජාතික නිවාස සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථා බැංකුව වැනි තෝරාගත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, පුද්ගලික ඉතිරිකිරීමේ හා සංවර්ධන බැංකු 3 ක් සහ නිවාස සංවර්ධනය සඳහා පිහිටුවනු ලැබූ ජාතික නිවාස සංවර්ධන අධිකාරියන්ය.

ව්‍යාපාරික විශ්වාසනීයත්වය වර්ධනය වීමත්, ණය අනුපාතිකවල අඩුවීමත් හේතුවෙන් ආයෝජන සඳහා තිබූ යහපත් වාතාවරණය පිළිබිඹු කරමින් මෙම ආයතන විසින් කෘෂිකාර්මික, කාර්මික, සංචාරක, නිවාස, මූල්‍ය කටයුතු හා වාණිජ වැනි අංශ සඳහා අනුමත කරන ලද ණය මුදල් ප්‍රමාණය වසර 2002 අවසානයට තිබූ රුපියල් බිලියන 32.4 ක සිට 2003 වසර අවසානය වනවිට රුපියල් බිලියන 50.4 ක් දක්වා සියයට 55 කින් වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ ප්‍රධාන මූල්‍ය ආයතන දෙක වන ලංකා සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථා බැංකුව සහ ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව මෙම අනුමත කරන ලද ණයවල වර්ධනයෙන් සියයට 73 කට පමණ දායක විය.

මෙම වර්ෂයේ සහ පෙර වර්ෂවල අනුමත කරන ලද මුළු ණය ප්‍රමාණයෙන් සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය 2002 වසරේදී වූ රුපියල් බිලියන 28 ක සිට 2003 වසරේදී රුපියල් බිලියන 39 ක් දක්වා සියයට 38 කින් වැඩිවිය. ආර්ථිකයේ සියළුම අංශ සඳහා අනුමත කරන ලද ණය වලින් වර්ධනයක් දැකිය හැකි වුව ද, මෙම වැඩිවීමෙන් විශාල ප්‍රමාණයක් (සියයට 88 ක්) යොමු වූයේ කර්මාන්ත, මූල්‍ය කටයුතු, නිවාස හා යටිතල පහසුකම් යන අංශ වලටය.

බොහෝවිට වසර තුළදී දිගුකාලීන පොලී අනුපාතික පහත වැටීමේ තත්ත්වයෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමේ උත්සාහයන් නිසා 2002 දී සියයට 30 ක් වූ මුළු ණයවල අඩංගු දිගුකාලීන ණය කොටස 2003 දී සියයට 39 ක් දක්වා වැඩිවිය. ණයවල පරිණත කාලය අනුව ගත්කල, මුළු ණය වලින් කෙටිකාලීන (අවුරුදු 1 ට අඩු), මැදිකාලීන (අවුරුදු 1 ක්, 5 ක් අතර) සහ දිගුකාලීන (අවුරුදු 5 ට වැඩි) ණයවල ප්‍රතිශතයන් පිළිවෙලින් සියයට 19 ක්, සියයට 42 ක් සහ සියයට 39 ක් විය.

විශාල ව්‍යාපාරයන්ට මෙන්ම කුඩා හා මධ්‍ය පරිමාණ අංශයට දෙන ණයවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් සපයනු ලබන ලංකා සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථා බැංකුව හා ජාතික සංවර්ධන බැංකුව විසින් අනුමත කරන ලද හා ප්‍රදානය කරන ලද ණයෙහි වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. අනුමත කරන ලද ණය දෙගුණයකින් පමණ වර්ධනය විය. රටේ සාමාන්‍ය පොලී මට්ටමෙහි සිදුවූ පහත වැටීමට අනුකූලව, සංවර්ධන මූල්‍ය ආයතන දෙකෙහි බරතබන ලද සාමාන්‍ය පොලී ප්‍රතිශතය 2002 වර්ෂය තුළදී සියයට 13-16 සිට 2003 වර්ෂයේදී සියයට 12-13 දක්වා පහත වැටුණි. සියයට 12 කට වඩා අඩු පොලියකට මෙම ආයතන දෙක විසින් ප්‍රදානය කරන ලද ණය ප්‍රමාණය 2002 වර්ෂයේ වූ සියයට 28 ක් හා සසඳන විට මුළු ණයවලින් සියයට 53 ක් පමණ වේ.

සංවර්ධන මූල්‍ය ආයතන විසින් මුහුණ පා ඇති ප්‍රධාන ගැටළුවක් වන්නේ සහනදායී ක්‍රමයකට ජාත්‍යන්තර බහුපාර්ශ්වීය ආයතන වලින් ලැබුණු දිගුකාලීන ණය ප්‍රමාණය අඩු වීමය. මෙම තත්ත්වය හඳුනාගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස , ඒකාබද්ධවීමෙන් හා විවිධාංගීකරණය වීම තුළින් සංවර්ධන මූල්‍ය ආයතනවලට තම සේවාවන් ප්‍රසාරණය කිරීමට අවසර දී ඇත. මෙයින් සංවර්ධන මූල්‍ය ආයතනවලට ව්‍යාපෘති ණයදීම සඳහා අවශ්‍ය අරමුදල් සපයා ගැනීමේ මූලාශ්‍ර සම්බන්ධයෙන් නම්‍යතාවයක් ලැබෙනු

10.20 සංඛ්‍යා සටහන

දිගුකාලීන ණය දෙක ආයතනවලින් අනුමත කරන ණය, අරමුණු අනුව වර්ගීකරණය

අරමුණ	රුපියල් දශ ලක්ෂ					
	බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (අ)		බැංකු නොවන නිවාස මූල්‍ය ආයතන (ආ)		එකතුව	
	2002	2003 (අ)	2002	2003 (අ)	2002	2003 (අ)
කෘෂිකාර්මික	1,048	1,320	0	0	1,048	1,320
කර්මාන්ත	6,939	9,350	0	0	6,939	9,350
සංචාරක	162	249	0	0	162	249
වෙළෙඳ	2,580	4,053	0	0	2,580	4,053
මූල්‍ය	4,370	8,970	0	0	4,370	8,970
නිවාස	4,476	6,921	1,720	924	6,196	7,845
ණය නිදහස් කිරීම	68	174	14	0	82	174
අනෙකුත් ණය	10,850	18,425	231	0	11,081	18,425
එකතුව (වර්ෂය තුළ අනුමත කරන ලද)	30,493	49,463	1,965	924	32,458	50,387
ප්‍රදාන කරන ලද ණය (අ)	26,197	38,019	1,576	488	27,773	38,507
අනුමත කරන ලද ණයෙහි ප්‍රතිශතයක් වශයෙන්	86	77	80	53	86	76

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු හැර තෝරාගත් බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු
 (ආ) ජාතික නිවාස සංවර්ධන අධිකාරිය බැංකු නොවන නිවාස මූල්‍ය ආයතනවල ඇතුළත් වේ.
 2003 වර්ෂය තුළදී නිවාස සංවර්ධන මූල්‍ය සංස්ථාව බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවක් වශයෙන් පියවැදිළි කරන ලද බැවින් එය බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකුවලට ඇතුළත් කර ඇත.
 (ඇ) තාවකාලික
 (ඈ) පෙර වර්ෂවල අනුමත කරන ලද, මෙම වර්ෂයේ දී දෙන ලද ණය ද ඇතුළත් වේ.

10.21 සංඛ්‍යා සටහන
බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම්වල වත්කම් සහ වගකීම් (අ)

ශීර්ෂය	2002	2003 මාර්තු	2003	2003	2003
	දෙසැම්බර් 31 දිනට	31 දිනට	ජූනි 30 දිනට	සැප්තැම්බර් 30 දිනට	දෙසැම්බර් 31 දිනට (අ)
වත්කම්					
1. ණය සහ අත්තිකාරම්	30,479	32,239	33,881	35,396	37,125
1.1 කුලීපිට ගැණුම්	2,129	2,349	2,623	2,989	3,321
1.2 කල්බදු	17,419	18,421	19,424	20,323	21,150
1.3 නිශ්චල දේපල	4,274	4,947	4,555	4,260	4,395
2. කොටස් හා අනෙකුත් ආයෝජන	2,120	2,049	2,205	2,446	2,440
3. භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	4,146	4,190	4,396	4,186	3,939
4. මුදල් සහ බැංකු ශේෂ	1,015	1,185	1,235	1,591	2,057
5. ස්ථාවර වත්කම්	3,580	3,727	4,066	4,531	4,784
6. අනෙකුත් වත්කම්	3,571	3,464	3,751	4,003	3,636
එකතුව	44,910	46,854	49,534	52,152	53,980
වගකීම්					
1. ප්‍රාග්ධන ගිණුම	6,173	6,232	6,577	6,859	7,205
2. ස්ථිර තැන්පතු	27,153	28,486	30,127	31,565	32,608
3. තැන්පතු සහතික	1,474	1,492	1,402	1,362	1,285
4. ණය ගැනීම්	2,780	2,788	2,900	3,591	4,067
5. වෙනත් රීම්	2,208	2,460	2,655	2,924	3,000
6. අනෙකුත් වගකීම්	5,123	5,395	5,873	5,852	5,815
එකතුව	44,910	46,854	49,534	52,152	53,980
මූල්‍ය සමාගම් සංඛ්‍යාව	26	26	26	26	26

(අ) විගණනය නොකරන ලද
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: මූල්‍ය ආයතන

පමණක් නොව, ආදායම් විවිධත්වයක් ඇති කරන ඉහළ අවදානමකින් යුත් ව්‍යාපෘති ණයදීම් තුළනාත්මකව කිරීමේ හැකියාව වර්ධනය කිරීම සිදුවේ.

වර්ෂය තුළදී නිවාස කටයුතු සඳහා සියළුම ආයතන විසින් අනුමත කරන ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 27 කින් පමණ වර්ධනය වී රුපියල් බිලියන 7.8 ක් විය. නිවාස ණය සපයන ආයතන 4 විසින් පමණක් සපයන ලද ණය ප්‍රමාණය සියයට 25 කින් වර්ධනය වී රුපියල් බිලියන 4.8 ක් විය. වසර තුළදී මෙම ආයතන 4 හි ණය දෙන පොලී ප්‍රතිශතයන් වල ද අඩුවීමක් සිදු විය. එසේම, මෙම ආයතනවල බර තබන ලද සාමාන්‍ය ණය පොලී අනුපාතිකයන් 2002 දී සියයට 13-17 හා සැසඳීමේදී 2003 දී සියයට 11-15 ක් විය.

මූල්‍ය සමාගම්

වාණිජ බැංකු වලින් අරමුදල් ලබාගැනීමේ අපහසුතා ඇති වෙළෙඳපොළෙහි කොටස්වලට මූල්‍ය සමාගම් විසින් මූල්‍ය අතරමැදියන් ලෙස වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටුකරනු ලැබේ. තැන්පතු රැස්කිරීම සහ අත්තිකාරම් සැපයීම වර්ධනය වීම තුළින් පැහැදිලිවන පරිදි 2003 වර්ෂයේ මූල්‍ය සමාගම්වල කටයුතු වර්ධනය විය. 2003 වර්ෂය තුළදී මූල්‍ය සමාගම්වල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය පසුගිය වර්ෂයට වඩා සියයට 20 කින් (රුපියල් බිලියන 9) වැඩිවිය. මෙම වර්ධනය ප්‍රධාන

වශයෙන්ම වාර්තා වූයේ ණය සහ අත්තිකාරම් හා ස්ථිර වත්කම් වලිනි. ණය සහ අත්තිකාරම් පිළිබඳව සැලකීමේදී මූල්‍ය සමාගම්වලින් සපයන ලද සමස්ත ණය සහ අත්තිකාරම්වලින් තුනෙන් දෙකක් පමණ කල්බදු පහසුකම් සම්බන්ධයෙන් විය. 2003 වර්ෂය තුළදී එහි සියයට 21 ක (රුපියල් බිලියන 3.7) වර්ධනයක් පැවතුණි. කල්බදු පහසුකම් ප්‍රධාන වශයෙන්ම සපයනු ලැබූයේ මහී සහ භාණ්ඩ ප්‍රවාහන අංශයටයි. ඉඩම් සහ දේපල ව්‍යාපාරික කටයුතුවල 2003 වර්ෂයේ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් නොපෙන්වුවද, මූල්‍ය සමාගම් වෙතින් පහසුකම් සපයනු ලැබූ දෙවන විශාලතම අංශය එය වේ. එකතු කළ අගය මත වූ බද්ද හඳුන්වාදීමත් සමඟ ලැබුණු බදු ප්‍රතිලාභ හේතුවෙන් කුලී පිට ගැණුම් කටයුතුවල 2002 වර්ෂයේ මැද භාගයේදී පමණ දක්නට ලැබුණු වැඩිවීම අඛණ්ඩවම පැවතුණු අතර, 2003 වර්ෂයේ එහි සියයට 56 ක වර්ධනයක් (රුපියල් බිලියන 1.2) වාර්තා විය. මූල්‍ය සමාගම්වල ණය සැපයීමේ පොලී අනුපාතික සාමාන්‍යයෙන් ඉහළ මට්ටමක පැවතුනද, 2003 වර්ෂය තුළදී අනෙකුත් වෙළෙඳපොළ අනුපාතිකයන්හි පහළයාම පිළිබිඹු කරමින් එම අනුපාතික අඩුවිය. මූල්‍ය සමාගම් විසින් තැන්පතු සඳහා ගෙවනු ලබන පොලී අනුපාතිකයන් සාපේක්ෂ වශයෙන් ඉහළ මට්ටමක පැවතීමත්, මූල්‍ය සමාගම්වලින් ණය ලබා ගන්නවුන්ගේ ඉහළ අවදානම් තත්වයක් පැවතීමත්, ණයදීමේ පොලී අනුපාතික

තවදුරටත් අඩුකිරීමට නොහැකි වීමට හේතුවක් ලෙස මූල්‍ය සමාගම් පෙන්වා දෙයි.

මූල්‍ය සමාගම්වල වැඩි වත්කම්වලට ප්‍රධාන වශයෙන්ම අරමුදල් සපයනු ලැබුවේ තැන්පතු රාශිකරණය තුළින් වන අතර, එය මුළු අරමුදල් ප්‍රභවයන්ගෙන් තුනෙන් දෙකක් පමණ වේ. මූල්‍ය සමාගම්වල තැන්පතු 2003 වර්ෂය තුළදී සියයට 18 කින් වර්ධනය විය. රජයේ සුරැකුම්පත් මත සහ වාණිජ බැංකුවල තැන්පතු මත වූ පොලී අනුපාතික අඩුවීම නිසා මූල්‍ය සමාගම් වෙත තැන්පතු ආකර්ෂණය කරගැනීම අඛණ්ඩව සිදුවිය. ප්‍රාග්ධන අරමුදල් සියයට 17 කින් පමණ වර්ධනය වී අරමුදල් ප්‍රභවයන්ගෙන් සියයට 13 ක් පමණ විය. වඩාත්ම කැපී පෙනෙන වර්ධනය සිදුවූයේ වාණිජ බැංකුවලින් ණය ලබා ගැනීම වලය. මූල්‍ය සමාගම් ඔවුන්ගේ අරමුදල් ප්‍රභවයන් විවිධාංගීකරණය කරමින් ඔවුන්ගේ ණයදීමේ සහ තැන්පතු පදනම් පවතින නොගැලපීම් අවම කරගැනීමට ක්‍රියා කරමින් සිටිති. සමහර සමාගම් විසින් ඔවුන් වෙත ලැබීමට ඇති කල්බදු මුදල් උකස් කරමින් වාණිජ බැංකු වලින් මධ්‍යකාලීන ණය ලබාගෙන ඇත. කල්බදු පහසුකම් සැපයීමේ ප්‍රයෝජනයට ගෙන සුරැකුම්කරණයෙහි නියැලීමට මූල්‍ය සමාගම්වලට ශක්තියක් ඇතත්, එයට බාධාවක් ඇති අතර, දැනට යෝජනා කර ඇති මූල්‍ය කල්බදු පනතේ සංශෝධන යටතේ ඒ පිළිබඳ අවධානය යොමු කර ඇත. ණය සුරැකුම්පත් අනාගතයේදී මූල්‍ය සමාගම්වල තවත් අරමුදල් ප්‍රභවයක් වනු ඇත. 2003 අයවැය යෝජනාවල සඳහන් පරිදි යම්කිසි මූල්‍ය සමාගමක් ණය සුරැකුම් නිකුත් කිරීම මගින් අරමුදල් රැස් කරන්නේ නම් එම සමාගම විසින් 2005 ජනවාරි මස 01 වැනිදින වනවිට ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබාගත යුතු වේ. එක් මූල්‍ය සමාගමක් දැනටමත් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබාගෙන ඇති අතර, අනාගතයේදී තවත් මූල්‍ය සමාගම් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ලබාගනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

මූල්‍ය සමාගම්වල අවදනම අඩුකිරීම සහ ශේෂ පත්‍රය ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කරගෙන මහ බැංකුව විසින් මූල්‍ය සමාගම් සඳහා සියයට 5 ක අවම මූලික ප්‍රාග්ධන අනුපාතිකයක් සහිතව අවදනම මත බර තැබූ ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සියයට 10 ක් ලෙස පවත්වාගත යුතු බවට නියම කර ඇත. තවද, ඔවුන්ගේ තැන්පතු වගකීම් වලින් සියයට 10 කට නොඅඩු ප්‍රමාණයක ප්‍රාග්ධන අරමුදල් පවත්වා ගැනීම ද අවශ්‍ය වේ. මෙම නියමයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සමාගම්වලට වර්ෂ 2 ක කාලයක් ලබාදී ඇත.

10.12 විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන

වණික් බැංකු

ආර්ථිකයෙහි සියළු අංශයන්හි යථා තත්ත්වයට පත්වීම වණික් බැංකුවල වර්ධනයට උපකාරී වූ අතර එය වර්ෂය තුළදී වණික් බැංකුවල මුළු වත්කම් සහ ලාභ වර්ධනයෙන් පිළිබිඹු විය. වසරේ අවසානයට පැවැති මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය

වූ රුපියල් බිලියන 21 හා සැසඳීමේදී 2003 වසර අවසානය වනවිට එය සියයට 4 කින් වර්ධනය වී රුපියල් බිලියන 22 ක් විය. වසර 2002 දී රුපියල් බිලියන 2 ක් වූ මුළු ආදායම වසර 2003 දී සියයට 54 කින් වර්ධනය වී රුපියල් බිලියන 3 ක් දක්වා වැඩිවීමට අනුකූලව, වණික් බැංකු ක්‍ෂේත්‍රයේ ලාභදායකත්වය ද 2002 දී වූ රුපියල් දශලක්ෂ 723 ක අලාභයක සිට වසර 2003 දී රුපියල් දශලක්ෂ 84 ලාභයක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය. ලාභදායීත්වය වර්ධනයවීම සඳහා බලපෑ ප්‍රධාන සාධක වූයේ පාඩු ලබමින් පැවැති එක් ආයතනයක පාඩු අඩුවීමත්, ණය සුරැකුම්පත් ආයෝජන වලින් ලැබුණු ප්‍රාග්ධන ලාභවල වැඩිවීමත්ය. වණික් බැංකු ක්‍ෂේත්‍රයේ ආදායම්වල ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර වූයේ ණය හා ණය සුරැකුම්වලින් ලද පොලී ආදායම් ප්‍රාග්ධන ලාභ, ලාභාංශ ආදායම් සහ කල්බදුවලින් ලැබූ ආදායම්ය. එක් ආයතනයක් වණික් බැංකු කටයුතු වලින් බැහැරවීම සමග, 2003 වසරේදී වණික් බැංකු සංඛ්‍යාව 11 දක්වා පහත වැටිණි.

**10.22 සංඛ්‍යා සටහන
වණික් බැංකු කටයුතුවල ප්‍රවණිය**

	රුපියල් දශ ලක්ෂ	
	2002 (අ)	2003 (ආ)
1. කල්බදු මගින් උපයන ලද ආදායම	609	697
2. වෙළෙඳ බිල්පත් වට්ටම් කිරීමෙන් ලද පොලී	169	151
3. මූල්‍ය සහ අලෙවි උපදේශක සේවා	77	120
4. රක්ෂණ කොමිස් මුදල්	7	13
5. ආන්තික වෙළෙඳම මත පොලී	13	25
6. කොටස් ආයෝජන මත ලාභ	177	4
7. භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මත පොලී	223	619
8. ණය මත පොලී	262	285
9. ලාභාංශ	68	470
10. අනෙකුත් ආදායම්	406	678
11. මුළු ආදායම	2,009	3,062
12. බදු පෙර ලාභ	-723	84
13. මුළු වත්කම් (කාලච්ඡේදය අවසානයට)	21,166	22,023
වණික් බැංකු සංඛ්‍යාව	12	11

මූලය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

(අ) වණික් බැංකු වලින් ලැබුණු තව තොරතුරු අනුව 2002 වර්ෂයේ දත්ත සංශෝධනය කර ඇත.
(ආ) නාවකාලීන

කල්බදු සමාගම්

වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, මූල්‍ය සමාගම් සහ අනෙකුත් විශේෂිත කල්බදු සමාගම් වලින් සමන්විත මහ බැංකුව සමග ලියාපදිංචි වූ මුළු කල්බදු පහසුකම් සපයන ආයතන ප්‍රමාණය 2003 අවසානය වනවිට 56 ක් විය. මුළු වත්කම් හා මුළු කල්බදු ණය වර්ධනය තුළින් පිළිබිඹු වන ආකාරයට, කල්බදු ක්‍ෂේත්‍රයේ කටයුතුවල වර්ධනයක් වාර්තා විය.

වාණිජ බැංකු, මූල්‍ය සමාගම් සහ වණික් බැංකු හැර කල්බදු කටයුතුවල නියැලී මුළු ආයතන සංඛ්‍යාව 2002 දී 10 සිට 2003 දී 11 දක්වා වැඩිවිය. වසර 2002 දී රුපියල් බිලියන 16.6 ක් වූ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය සියයට 43 කින් වර්ධනය වී

වසර 2003 දී රුපියල් බිලියන 23.7 ක් බවට පත්වූ අතර, පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව මුළු කල්බදු ණය ප්‍රමාණය සියයට 49 කින් සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය විය. පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව පහත වැටීමක් වාර්තා වූව ද, වාණිජ කටයුතු හා මිනි ප්‍රවාහන රථවාහන සඳහා සපයනු ලැබූ කල්බදු ණය මුළු කල්බදු ණය වලින් සියයට 75 ක් පමණ විය. ආර්ථික වශයෙන් ගත්කල, වෙළෙඳුම, ප්‍රවාහන කටයුතු සහ සේවා යනාදී අංශවලට සපයන ලද කල්බදු ණය, මුළු කල්බදු ණය වලින් සියයට 73 ක් පමණ වූ අතර, සියයට 33 ක ප්‍රතිශතයක් සහිත වෙළෙඳ අංශය වැඩිම කල්බදු ණය ලද අංශය විය. කල්බදු සඳහා ඒ ඒ ආයතන විසින් අයකරන ලද පොලිය, 2002 දී වූ සියයට 18-30 සිට 2003 දී සියයට 12-30 දක්වා අඩුවිය. බැංකු ණය, කල්බදු සුරැකුම්කරණය, ණයකර සහ වාණිජපත්‍ර නිකුත් කිරීම යනාදිය කල්බදු ආයතන විසින් බොහෝවිට භාවිතා කරන ලද අරමුදල් මූලාශ්‍ර විය. තම අරමුදල් මූලාශ්‍ර විවිධාංගීකරණය කිරීමේ අදහසින් වසර තුළදී ලංකා ඔරිකල්ස් ලිසිට් සමාගම විසින් විදේශීය මූලාශ්‍රයකින් ධොලර් ණයක් ලබාගත් අතර, කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල දර්ශකයට සම්බන්ධිත වාණිජ පත්‍රයන් ද නිකුත් කරන ලදී. වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, මූල්‍ය සමාගම් හා විශේෂිත කල්බදු ආයතන විසින් වසර තුළදී සපයනු ලැබූ මුළු කල්බදු ණය ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 54 ක් විය.

කල්බදු ආයතන විසින් මුහුණපාන ප්‍රධාන ගැටළු වන්නේ බැංකු නොවන කල්බදු සමාගම්වල අරමුදල් පිරිවැය බැංකු හා සම්බන්ධිත සමාගම්වලට සාපේක්ෂව ඉහළ මට්ටමක පැවතීම සහ පැවරීම් තුළින් කල්බදු සුරැකුම්කරණය කිරීමේදී ඇති නීතිමය ගැටළුය. සමාගම් ණයකර වෙළෙඳපොළේ නොදියුණු තත්ත්වයන්, නීතිමය බාධා නිසා සුරැකුම්කරණය මගින් අරමුදල් ලබාගැනීමේ විකල්පයක් නොමැතිවීමත් නිසා බැංකු නොවන කල්බදු සමාගම්වලට තම අරමුදල් සඳහා වාණිජ බැංකු මත දැඩි ලෙස රඳ පැවතීමට සිදුවේ. මෙහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ මෙම සමාගම්වල වත්කම් හා වගකීම් පරිණත කාලයන් අතර අසමතුලිතතාවයක් ඇතිවීමත්, ඒවායේ අරමුදල් පිරිවැය ඉහළ යාමත්ය.

10.23 අංශය සටහන
විශේෂිත කල්බදු සමාගම්
කල්බදු පහසුකම් ආර්ථික වර්ගීකරණය

අංශය	රුපියල් දශ ලක්ෂ	
	2002	2003 (අ)
කර්මාන්ත	874	1291
තෘෂිකර්මය	536	532
වෙළෙඳ	3553	4881
ප්‍රවාහනය	2410	2834
ඉදිකිරීම්	340	502
සේවා	1774	3018
අනෙකුත්	568	1614
එකතුව	10,053	14,672

(අ) තාවකාලික මූලාශ්‍රය : විශේෂිත කල්බදු සමාගම්

ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්

තව සමාගම් සඳහා අවුරුදු 5 ක බදු සමාවක්දීම සහ ආදායම් බදු වලින් යම් තරමකට නිදහස් කිරීම වැනි රාජ්‍ය මූල්‍ය දිරි දීමනා 2003 වසර සඳහා වූ අයවැය මගින් ප්‍රදානය කලද, ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම් ක්ෂේත්‍රයේ පැවති පසුබැසීමෙන් මිදී යථා තත්ත්වයට පත්වීමට 2003 දී ද නොහැකි විය. මුළු කොටස් ප්‍රාග්ධන සහභාගිත්වය සහ කර්මාන්තයේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය යන දෙකම සියයට 15 කින් පමණ පහත වැටුණු අතර, වසර තුළදී මූල්‍ය පහසුකම් ලද කිසිදු නව ව්‍යාපෘතියක් නොතිබුණු තරමය. කර්මාන්තයේ දියුණුවට බාධාවක් වශයෙන් හඳුනාගෙන ඇති සාධක වන්නේ නව ව්‍යාපෘතිවල ප්‍රමාණය කුඩාවීම, කුඩා හා මධ්‍යම පරිමාණ අංශයේ ව්‍යාපෘති තුළ ඉහළ අසාර්ථකවීමේ ප්‍රතිශතයක් තිබීම, ව්‍යාපෘතිවලට යොදවන අරමුදල් ආපසු ගැනීමට ඇති බාධා සහ එම අංශයට විශේෂිත වූ සමහර සාධකයන්ය. තොරතුරු තාක්ෂණයට සම්බන්ධ අංශයන්හි පවා පවත්නා ගැටළු වන්නේ රැඳී සිටීමේ හැකියාව, එනම් ස්ථිරසාර ලෙස ඇණවුම් ලබාගැනීමට ඇති හැකියාව, දේශීය වෙළෙඳපොළේ ප්‍රමාණය, විදේශීය තරඟකාරීත්ව සහ ව්‍යාපෘතියක සාර්ථකත්වයට බලපාන මානව සම්පත් ප්‍රශ්න ආදියයි.

එක් සමාගමක් ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම් කටයුතු වලින් ඉවත්වීම හේතුකොටගෙන 2003 වසරේ මුළු ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම් සංඛ්‍යාව 6 ක් දක්වා පහත වැටිණි. වසර 2002 අවසානයට රුපියල් දශලක්ෂ 2,395 ක් වූ ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්වල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වසර 2003 අවසානයට රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,490 දක්වා අඩුවූ අතර, කොටස් ප්‍රාග්ධනය සඳහා වූ දයකවීම් ප්‍රමාණය ද අදාළ කාලය තුළදී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,081 සිට රුපියල් දශ ලක්ෂ 940 දක්වා පහත වැටිණි. වසර 2002 අවසානයට 705 ක්ව පැවැති මූල්‍යනය කරන ලද මුළු ව්‍යාපෘති සංඛ්‍යාව වසර 2003 අවසානයට 699 ක් දක්වා පහත වැටිණි.

රක්ෂණ සමාගම්

සීමාසහිත ලයිට් ඉන්ෂුරන්ස් කෝපරේෂන් (ලංකා) සමාගම සහ සීමාසහිත මිල් ලංකා මියුචුවල් ඕගර්නයිසේෂන් සමාගම ඇතුළුවීමත් සමඟ වසර 2002 දී රක්ෂණ කර්මාන්තයේ 11 ක්ව පැවැති මුළු රක්ෂණ සමාගම් සංඛ්‍යාව වසර 2003 දී 13 දක්වා වැඩිවිය. රක්ෂණ සමාගම් 13 න්, 2 ක් ජීවිත රක්ෂණ හා සාමාන්‍ය රක්ෂණ කටයුතු යන දෙඅංශයේම නිරතව සිටී. සීමාසහිත ලංකා ඩිව්ලර්ස් සමාගම හා සීමාසහිත ඒට්කන් ස්පෝන්ස් ඉන් සමාගම විසින් මෙහෙයවනු ලබන සමාගම් සමූහයකට 2003 වසරේ අප්‍රේල් මාසයේදී, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සංස්ථාවේ කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් සියයට 90 ක්, රුපියල් දශ ලක්ෂ 6,050 කට විකිණීම, විමර්ශනයට භාජනය වන කාලය තුළ සිදුවූ වැදගත් කරුණක් විය. ලෝක ව්‍යාප්ත රක්ෂණ සමාගමක් වන සීමාසහිත ඉන් සමාගම විසින් කළමනාකාරීත්ව සහයෝගය සැපයීමට අමතරව,

ජීවිත හා ජීවිත නොවන රක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව තාක්ෂණික ආධාර ලබා දෙනු ලැබේ. ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සමාගම පුද්ගලිකකරණය කිරීමත් සමගම, රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රය තුළ රජයේ සෘජු සහභාගිත්වය සම්පූර්ණයෙන්ම වාගේ අවසන් විය. වසර 2003 දී ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සංස්ථාව පුද්ගලිකකරණය කිරීමට පෙර, රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයේ මුළු වත්කම්වලින් සියයට 68 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක අයිතියක් රජය සතුවිය.

වත්කම්වල වර්ධනය, වාරික ප්‍රමාණය, නිකුත් කරන ලද නව රක්ෂණ ඔප්පු සංඛ්‍යාව, ශාඛා ව්‍යාප්තිය ආදී අංශවලින් බැලූවිට රක්ෂණ කර්මාන්තයේ සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් දක්නට හැකිවිය. වසර 2002 අවසානයට රුපියල් බිලියන 55 ක්ව පැවැති රක්ෂණ සමාගම්වල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය සියයට 10 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින් වසර 2003 අවසානයට රුපියල් බිලියන 61 ක් දක්වා වර්ධනය වූ අතර, සමාගම් 2 ක් විසින් මෙම මුළු වත්කම් වලින් සියයට 81 ක ප්‍රතිශතයකට දායක විය. වසර 2002 දී 462 ක්ව පැවැති මුළු ශාඛා සංඛ්‍යාව වසර 2003 දී 480 දක්වා වැඩිවිය. රක්ෂණ ආයතන බොහෝමයක ලාභ තත්ත්වය පෙර වර්ෂයට වඩා වර්ධනය වුවද, ප්‍රධාන පෙළේ රක්ෂණ සමාගමක ලාභ පහත වැටීම රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයේ ලාභදායකත්වය කෙරේ අහිතකර ලෙස බලපා ඇත.

ජීවිත, මෝටර් රථ, හදිසි අනතුරු, මුහුදු හා ගිනි ආදී සියලුම ආකාරයේ රක්ෂණ ක්ෂේත්‍ර තුළ වර්ධනයක් දකිය හැකිවිය. පෙර වසර හා සසඳන කල ජීවිත රක්ෂණ අරමුදල සියයට 20 කින් වැඩිවී රුපියල් බිලියන 42.7 ක් වී තිබුණි. මේ අතර, නව ජීවිත රක්ෂණ වලින් රැස්කළ මුළු වාරික ප්‍රමාණයත්, එයින් රක්ෂණ මුළු මුදල් ප්‍රමාණයත් සියයට 26 කින් වර්ධනය විය. අලුතින් නිකුත් කරන ලද ජීවිත රක්ෂණ ඔප්පු ප්‍රමාණය 269,000 ක් විය. හිමිකම්පෑම්, මරණ, ආබාධිත, පවාරණය වීම් හා අනෙකුත් ද යටතේ 2003 වසරේදී ගෙවන ලද මුළු ප්‍රතිලාභ ප්‍රමාණය සියයට 52 කින් වර්ධනය වී රුපියල් බිලියන 3.6 ක් විය. ජීවිත රක්ෂණය හැර අනෙකුත් සියලු වර්ගයේ රක්ෂණ ක්‍රම ආවරණය වන පොදු රක්ෂණය යටතේ නිකුත් කරන ලද රක්ෂණ ඔප්පු වලින් රැස්කරන ලද ශුද්ධ වාරික ප්‍රමාණය වසර 2003 දී සියයට 29 කින් වර්ධනය විය. ජීවිත නොවන රක්ෂණ ක්‍රම වලින් රැස්කරන ලද වාරික ප්‍රමාණයෙන් සියයට 90 ක් පමණ ප්‍රමාණයකට දායක වූයේ සාමාන්‍ය හා මෝටර් රථ රක්ෂණ අංශයන්ය.

වසර 2002 දී සියයට 0.5 ක් වූ ජීවිත රක්ෂණවල සාමාන්‍ය ව්‍යාප්තිය (මුළු වාරික ගෙවීම් දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස) 2003 දී සියයට 0.6 ක් දක්වා වැඩිවූ අතර, අදාළ කාලය තුළදී මුළු රක්ෂණවල සාමාන්‍ය වටහාප්තිය සියයට 1.3 සිට සියයට 1.4 දක්වා ඉහළ යෑමක් පෙන්නුම් කළේය. ලංකාවේ රක්ෂණ ව්‍යාප්තිය අඩු මට්ටමක පවතින අතර, රක්ෂණ කටයුතු පුළුල් කිරීමේ හැකියාව පවතින බව එයින් පෙන්නුම් කරයි. දියුණුවෙමින් පවත්නා රටවල ජීවිත රක්ෂණවල සාමාන්‍ය ව්‍යාප්තිය හා මුළු රක්ෂණවල සාමාන්‍ය ව්‍යාප්තිය පිළිවෙලින් සියයට 2.2 ක් හා සියයට 3.6 ක් වූ

අතර, සංවර්ධිත රටවලට අදාළ මෙම සංඛ්‍යා පිළිවෙලින් සියයට 5.4 ක් හා 8.4 ක් විය. මේ අතර, වසර 2002 දී රුපියල් 1,050 (එ.ජ.ඩොලර් 10.9) ක් වූ රක්ෂණ ඝනත්වය (ඒකපුද්ගල වාරික අගය) 2003 දී රුපියල් 1,240 (එ.ජ.ඩොලර් 12.7) ක් දක්වා වර්ධනය විය.

රක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයට පැමිණි සමහර නව සමාගම් විසින් අනුගමනය කරනු ලබන, කුඩා වටිනාකමකින් යුත් දිගුකාලීන රක්ෂණ ඔප්පු අඩු වාරිකයක් යටතේ අලෙවි කිරීමේ උපාය මාර්ග නිසා රක්ෂණය යන්න ග්‍රාමීය ජනතාවට දුරිය හැකි දෙයක් බවට පත්වීමෙන් රක්ෂණ සංකල්පය ග්‍රාමීය අංශයේ ව්‍යාප්ත වීමත්, එයින් රටේ රක්ෂණ ව්‍යාප්තියේ වර්ධනයක් ඇතිවීමත් සිදුවිය හැකිය.

10.13 මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ

මුදල් සහ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ

2003 වසරෙහි වැඩි කාලයක් තුළ මුදල් සහ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළවල් ද්‍රවශීලීව පැවතුණි. නිල සංචිත වැඩිකර ගැනීම සඳහා මහ බැංකුව විදේශ විනිමය මිලදී ගැනීම නිසා රුපියල් ද්‍රවශීලීතාවය වැඩිවිය. සංචිත මුදල් ඉලක්කගත මට්ටම තුළ පවත්වා ගැනීම සඳහා මහ බැංකුවේ විවිධ වෙළෙඳ කටයුතු තුළින් අතිරික්ත ද්‍රවශීලීතාවය අඛණ්ඩව අවශෝෂණය කරගන්නා ලදී. වෙළෙඳපොළ තුළ අතිරික්ත ද්‍රවශීලීතාවයක් පැවතීම නිසා එය බැංකු අතර හොඳින් බෙදීගොස් තිබූ බැවින්, ඒකරාශී මුදල් වෙළෙඳපොළ තුළ ගනුදෙනු පරිමාව අඩුවිය. මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි කේටාලීන පොලී අනුපාතික මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකවල වෙනස්වීම් අනුව යමින් වර්ෂය තුළදී ක්‍රමයෙන් අඩුවූ අතර, මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික දෙක මගින් සකස් වී ඇති පොලී අනුපාතික කොරිඩෝවෙහි පහත මායිමට (ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් අනුපාතිකය) ආසන්නව පැවතුණි.

දේශීය ණයගැනීම් සඳහා රජයට පැවති අවශ්‍යතාවය අඩුවීමත්, වෙළෙඳපොළෙහි අතිරික්ත ද්‍රවශීලීතාවයක් පැවතීමත් නිසා රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළෙහි ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවල විශාල වශයෙන් අධිදායකත්වයක් දක්නට ලැබුණි. මෙය, සහ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික අඩුවීමත්, උද්ධමන අපේක්ෂාවන් අඩුවීමත් හේතුවෙන් රජයේ සුරැකුම්පත් ඵලද වක්‍රය පහතට විතැන් විය.

සංක්‍රම තුළින් විදේශ විනිමය ලැබීම්, සංචාරක සහ වරාය කටයුතුවලින් වූ ඉපයීම් ඉහළයාම සහ වෙළෙඳ හිඟය අඩුවීම මෙන්ම ප්‍රාග්ධන ලැබීම් ඉහළ මට්ටමක පැවතීම නිසා විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ සාපේක්ෂ වශයෙන් ද්‍රවශීලීව පැවති අතර, ඒ අනුව ගනුදෙනු ප්‍රමාණය වැඩිවීමත්, එ.ජ.ඩොලරයට සාපේක්ෂව රුපියල ස්ථායීව පැවතීමත් සිදුවිය. 2003 වර්ෂය පුරාම මුදල් වෙළෙඳපොළ සහ විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ සාපේක්ෂ වශයෙන් ද්‍රවශීලීව සහ ස්ථායීව පැවතුන ද, දේශපාලන හේතූන් නිසා වෙළෙඳපොළෙහි පැවති සෘණ

අකල්පවල බලපෑමෙන් වසර අගදී විවලතාවයෙන් යුතු කෙටි කාලපරිච්ඡේදයක් දක්නට ලැබුණි.

ගෙවීම් ක්‍රමයෙහි ප්‍රතිසංවිධානයන් අතර ඉතා වැදගත් සංධිස්ථානයක් වූයේ මහ බැංකුව විසින් තත්කාලීන දළ පියවුම් පද්ධති ක්‍රමය හඳුන්වා දීමයි. මෙම ක්‍රමය මගින් විශාල අගයන් සහිත අරමුදල් ප්‍රේෂණය කිරීමට පහසුකම් සලසා ඇති අතර, එම ගනුදෙනු පියවීම් කලින් පැවති ක්‍රමය අනුව දිනය අවසානයේදී කරනු වෙනුවට ගනුදෙනුව සිදුකරන අවස්ථාවේදීම සිදුකරයි. එමගින් මුදල් වෙළෙඳපොළ කටයුතු ඉහළයාම අපේක්ෂා කෙරේ. ගනුදෙනු පියවීමේ අවදනම අඩුකරන නිසාත්, ගෙවීම් ක්‍රමය තුළ ස්ථායීතාවය සහ විශ්වාසීභාවය වැඩිවන නිසාත් මෙය ගෙවීම් ක්‍රමය තුළ සිදුවූ වැදගත් වර්ධනයකි. 2004 මුද්‍රාදී නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් පියවීමේ ක්‍රමය (SSSS) හඳුන්වාදීම සඳහා ද මහ බැංකුව විසින් අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත. මේ මගින් ද මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ද්විතීය වෙළෙඳපොළෙහි කටයුතු වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

අත්තර් බැංකු ඒකක මුදල් වෙළෙඳපොළ

2003 වර්ෂය තුළදී මුදල් වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලව පැවතීම තවදුරටත් සිදුවිය. වෙළෙඳපොළෙහි ද්‍රවශීලතා අතිරික්තයක් පැවති නිසා අත්තර් බැංකු වෙළෙඳපොළෙහි ගනුදෙනු පරිමාව පහත වැටුණි. ඒකක මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි 2003 වසරෙහි සාමාන්‍ය දෛනික ගනුදෙනු පරිමාව පෙර වර්ෂය හා සසඳන විට සියයට 27 කින් අඩුවී රුපියල් දශ ලක්ෂ 936 ක් විය. මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතිකවල

අඩුවීමට සමගාමීව ඒකක මුදල් වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික 2002 දෙසැම්බර් අගදී සියයට 10.39 සිට 2003 දෙසැම්බර් අගදී සියයට 7.59 දක්වා අඛණ්ඩව පහත වැටුණි. 2003 මාර්තු මාසයේදී වඩාත් සක්‍රීය වීමට වෙළෙඳ කටයුතු ක්‍රමය හඳුන්වාදීම නිසා සිය ද්‍රවශීලතාවය වඩාත් ඵලදායී ලෙස පාලනය කිරීමට බැංකු උනන්දු කරවූ අතර ඒකක මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි විවලතාවය අඩු කිරීමට ද එය උපකාරී විය.

ප්‍රාථමික භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙළෙඳපොළ

රජයේ ණය ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය පහත මට්ටමක පැවතීම සහ වෙළෙඳපොළෙහි අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාවයක් පැවතීම නිසා රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවල විශාල අධිදායකත්වයක් පැවතුණි. මේ තත්ත්වය සමග ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික ක්‍රමයෙන් පහත දැමීමත්, උද්ධමනාත්මක අපේක්ෂාවන් අඩුවීමත් හේතුවෙන් සියළුම පරිණත කාලයන් සඳහා වූ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් ඵලද අනුපාතික වසරේ අග කාලය වනතුරුම අඩුවූ අතර, වසර අගදී වෙළෙඳපොළෙහි අවිනිශ්චිතතාවයක් පැවතීම හේතුවෙන් ඵලද අනුපාතික සුළු වශයෙන් වැඩිවීම සිදුවිය. දින 364 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා වූ ඵලද අනුපාතික පදනම් අංක 325 කින් අඩුවූ අතර, දින 91 ක් සඳහා වූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් අනුපාතික පදනම් අංක 281 කින් අඩුවිය. 2003 වසරේදී රජය විසින් විකුණන ලද මුළු භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල අගය 2002 වසරෙහි වූ අගයට බොහෝදුරට සමාන වෙමින්, රුපියල් බිලියන 342.8 ක් විය. 2003 වර්ෂයේදී කළ මෙම නිකුත්වීම් වලින් රුපියල් බිලියන

**10.24 සංඛ්‍යා සටහන
මුදල් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරිත්වය 2001 - 2003**

රුපියල් දශ ලක්ෂ

කාලවර්ෂය	ඒකක මුදල් වෙළෙඳපොළ		ප්‍රාථමික භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙළෙඳපොළ						ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ (මහ බැංකුව)							
	මුළු අගයට ගැනීම්	කාලවර්ෂය අවසානයට ප්‍රමාණ(අ)	පිළිගත් ප්‍රමාණය (මිලදී ගැනීම්)				භාණ්ඩාගාර බිල්පත්		ප්‍රතිමිලදී ගැනීම්		ප්‍රතිවිකුණුම්					
			නිකුත් කළ ප්‍රමාණය	මහ බැංකුව	වාණිජ බැංකු	අනෙකුත්	එකතුව	වට්ටම් (විකුණුම්)	ප්‍රතිවට්ටම් (මිලදී ගැනීම්)	විකුණුම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර			
මිලදී ගැනීම්	මිලදී ගැනීම්	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය	මිලදී ගැනීම්	පරිභෝග ප්‍රමාණය			
2001																
කාර්තුව 1	294,051	134,995	46,207	1,180	26,800	18,227	46,207	2,808	596	8,427	9,010	144,251	142,406	1,714,557	1,711,451	
කාර්තුව 2	263,931	150,420	64,221	38,643	15,457	10,121	64,221	4,009	-	10,228	9,969	101,449	104,271	1,492,124	1,502,694	
කාර්තුව 3	427,901	160,420	61,289	35,470	15,882	9,937	61,289	7,924	126	13,408	13,648	15,552	15,721	993,363	1,000,058	
කාර්තුව 4	510,734	170,995	76,295	44,238	15,763	16,294	76,295	6,947	42	23,428	21,689	964	1,190	318,149	331,543	
2002																
කාර්තුව 1	417,684	174,245	70,831	6,998	36,614	27,219	70,831	19,151	938	252,649	253,545	300	106	28,291	25,601	
කාර්තුව 2	319,288	201,995	102,299	21,900	50,648	29,751	102,299	16,484	87	80,418	78,287	3,844	4,038	121,367	125,557	
කාර්තුව 3	275,764	206,295	90,845	29,050	37,702	24,094	90,846	7,997	104	310,310	307,984	170	170	680	680	
කාර්තුව 4	263,457	210,995	78,698	35,900	30,988	11,810	78,698	2,839	-	432,719	427,752	52	52	-	-	
2003																
කාර්තුව 1	253,086	210,995	75,298	8,948	46,182	20,168	75,298	672	-	666,684	669,119	50	50	-	-	
කාර්තුව 2	250,010	201,795	84,870	7,876	54,351	22,643	84,870	-	-	595,458	588,266	67	67	7,340	7,340	
කාර්තුව 3	233,449	201,295	90,144	0	57,427	32,717	90,144	2,365	-	744,155	746,438	-	-	-	-	
කාර්තුව 4	199,220	219,295	92,535	32,556	43,864	16,115	92,535	-	-	438,223	430,827	-	-	-	-	

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

313.4 ක් නැවත නිකුත්කිරීම් වූ අතර ඉතිරිය (රුපියල් බිලියන 29.5) නව නිකුත්කිරීම් විය. නව නිකුත්කිරීම්වලින් වූ ලැබීම් බොලර් වටිනාකමින් යුත් ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර පියවා දීම සඳහා යොදාගන්නා ලදී. නිකුත් කරන ලද බිල්පත් වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් දින 364 බිල්පත් (මුළු බිල්පත් නිකුත්වෙත් සියයට 42) සහ දින 281 බිල්පත් (මුළු බිල්පත් නිකුත්වෙත් සියයට 36) විය. 2003 මුල් කාර්තු තුන තුළදී ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළින් මහ බැංකුව මිලදීගත් භාණ්ඩාගාර බිල්පත් ප්‍රමාණය විශාල ලෙස පහත වැටුනද, උත්සව සමයේදී අපේක්ෂිත ද්‍රවශීලතා ඉල්ලුම සපුරාලීම සඳහා වසරෙහි අග වෙන්දේසි කිහිපයකදී මහ බැංකුව විසින් බිල්පත් මිලදී ගන්නා ලදී. මහ බැංකුව විසින් මිලදී ගත් මුළු භාණ්ඩාගාර බිල්පත්හි අගය 2002 වසරෙහි පැවති රුපියල් බිලියන 94 ට වඩා සැලකිය යුතු අඩුවීමක් පෙන්වමින් 2003 වසරේදී රුපියල් බිලියන 49 ක් විය. මහ බැංකුව සතුව පැවති භාණ්ඩාගාර බිල්පත් විවට වෙළෙඳ කටයුතු සඳහා ද යොදා ගැනුණි. මෙම ගනුදෙනුවල ශුද්ධ ප්‍රතිඵලය වූයේ මහ බැංකුව වෙතැති රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය 2003 අගදී රුපියල් බිලියන 29 කින් අඩුවී රුපියල් බිලියන 11 ක් වීමයි.

මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් සහ ප්‍රතිවිකුණුම් වෙළෙඳපොළ

වෙළෙඳපොළෙහි අඛණ්ඩව අනිරික්ත ද්‍රවශීලතාවයක් පැවතීම හේතුවෙන් අනිරික්තය අවශෝෂණය කරගැනීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රධාන වශයෙන් ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් කටයුතුවල නිරත විය. මුළු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු ප්‍රමාණය 2002 දී රුපියල් බිලියන 1,076 ක සිට 2003 දී රුපියල් බිලියන 2,445 දක්වා වැඩිවිය. ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් පහසුකම් සැපයීම ප්‍රධාන වශයෙන් එක් දින පදනමක් මත සිදු වූව ද, ද්‍රවශීලතාවය අවශෝෂණය කරගැනීම වඩාත් දීර්ඝකාලීන පදනමක් මත සිදුකිරීම සඳහා දිගුකාලීන පරිණත කාලයක් සහිත ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු කිහිපයක් සෘජුව ගනුදෙනුවලට එළඹීම තුලින් (වෙන්දේසි ක්‍රමයෙන් බැහැරව) සිදුවිය. වර්ෂය තුළ වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාවය අඩුවූ දින කිහිපයක් තුළදී ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනු සිදුකරන ලදී. මුළු ප්‍රතිවිකුණුම් ගනුදෙනු ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 7.3 ක් වූ අතර, එය 2002 වසරෙහි පැවති ප්‍රමාණයට වඩා (රුපියල් බිලියන 154) විශාල අඩුවීමක් විය.

රජයේ සුරැකුම්පත් සඳහා වූ ද්විතියික වෙළෙඳපොළ

පොලී අනුපාතික අඩුවෙමින් පැවතීම සහ රජයේ සුරැකුම්පතෙහි ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු සඳහා වූ ජනප්‍රියභාවය වැඩිවෙමින් පැවතීම හේතුවෙන් 2003 වසරෙහි ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය විශාල ලෙස වැඩිවිය. ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනුවල එක් පාර්ශ්වයක් වන්නේ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්වන අතර, ඔවුන් එම ගනුදෙනු සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද ලේඛනවලින් ද පෙන්වුම් කළ පරිදි, ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනුවල විශාලතම වැඩිවීම වාර්තා විය. එම ගනුදෙනු, සියයට 60 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් වැඩිවී රුපියල් දශ ලක්ෂ 1,058 ක් විය. ප්‍රාථමික

වෙළෙඳපොළෙහි පැවති ප්‍රවනතාවය පිළිබිඹු කරමින් සියළුම පරිණත කාල සඳහා වූ ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ඵලද අනුපාතික ක්‍රමයෙන් අඩුවිය.

වර්ෂය තුළදී වෙළෙඳපොළ කටයුතු වර්ධනය කිරීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ගනු ලැබීය. බ්‍රුම්බර්ග් බැඳුම්කර ගනුදෙනු ක්‍රමය ආරම්භ වූ අතර, එමගින් ගනුදෙනුවල විනිවිදභාවය වර්ධනය කරමින් ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ට විකුණුම් සහ ගැනුම් යන දෙඅංශයටම මිල ප්‍රකාශ කළ හැකිවිය. මහ බැංකුව සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් එක්ව ආයෝජකයින් දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් කිහිපයක් පැවැත්වූණි. එයට අමතරව, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල අනුක්‍රමික කාණ්ඩ ගණන අඩුකිරීමට ද ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබීය. මෙය, නිකුත්වල ද්‍රවශීලතාවය වැඩිකිරීමට සහ ඵලද අනුපාතික මිණුම් දණ්ඩක් ලෙස භාවිතා කිරීමට (benchmarking) පහසුකම් සලසයි. නිර්ලේඛණ සුරැකුම්පත් පියවීමේ ක්‍රමය (SSSS) ආරම්භවීම සහ 2004 මුල් භාගයේදී කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි රජයේ සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු සඳහා පහසුකම් සැලසීම ක්‍රියාත්මකවීමත් සමග ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු තවදුරටත් වර්ධනයවීමක් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

මහ බැංකු සුරැකුම්පත්

වෙළෙඳපොළෙහි ඉහළ ද්‍රවශීල තත්ත්වයක් පැවතීම සහ මහ බැංකුව වෙතැති රාජ්‍ය සුරැකුම්පත්වල සැලකිය යුතු අඩුවීමක් පැවතීම යන තත්ත්වයන් යටතේ අනිරික්ත ද්‍රවශීලතාවය අවශෝෂණය කර ගැනීම සඳහා මහ බැංකුව විසින් 2003 සැප්තැම්බර් මාසයේදී සිය සුරැකුම්පත් නිකුත් කරන ලදී. 2003 වර්ෂයේ නිකුත් කරන ලද මහ බැංකු සුරැකුම්පත්වල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 5 ක් විය. මහ බැංකුව සාමාන්‍යයෙන් වෙළෙඳපොළ තුළ කෙටිකාලීන පදනමක් මත කටයුතු කරන බැවින් මෙම සුරැකුම්පත්වල පරිණත කාලය දින 91ක් හෝ ඊට අඩු කාලයක් විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2003 වර්ෂය අගදී සියළුම මහබැංකු සුරැකුම්පත් ආපසු ගෙවා නිමකර තිබුණි. මහබැංකු සුරැකුම්පත්, වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික මත නිකුත් කරන ලදී.

වාණිජ පත්‍ර

වාණිජ පත්‍ර යනු විශාල සමාගම්වලට කෙටිකාලීන ණය ගැනීම සඳහා පවත්නා තවත් එක් මාර්ගයක් වන අතර එමගින් ආයෝජකයින්ට ද විකල්ප ආයෝජන අවස්ථාවක් ලබාදෙයි. කෙසේ වුවද, වෙළෙඳපොළෙහි ඉහළ ද්‍රවශීල තත්ත්වයක් පැවතීමත්, බැංකු පොලී අනුපාතිකවල වැඩිවෙමින් පැවති තරඟකාරීත්වයත් නිසා 2003 වර්ෂය තුළ වාණිජ පත්‍ර නිකුත් කිරීම විශාල ලෙස අඩුවිය. 2003 දී නිකුත් කරන ලද මුළු වාණිජ පත්‍ර ප්‍රමාණය සියයට 50 ට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් අඩුවී රුපියල් බිලියන 11.1 ක් විය. වාණිජ පත්‍ර වලින් වැඩි කොටසක් නිකුත් කරන ලද්දේ වාණිජ බැංකුවල සහයෝගය ඇතිවය.

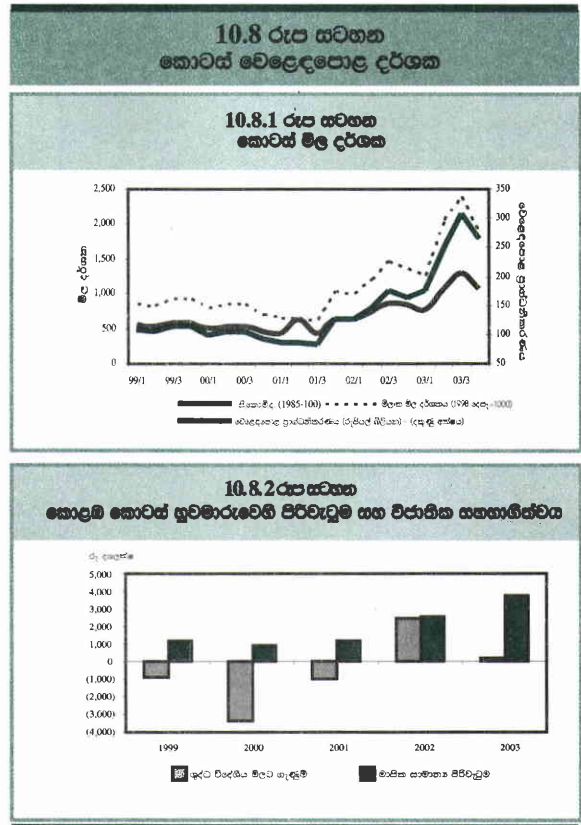
විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ

පෞද්ගලික ප්‍රේෂණ, සංචාරක ව්‍යාපාරයෙන් වූ ඉපැයීම් සහ ඉහළ මට්ටමක පැවති ප්‍රාග්ධන ලැබීම්, විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය ද්‍රවශීලතාවය සැපයීය. විදේශ විනිමය ලැබීම් ඉහළ මට්ටමක පැවතීම නිසා මහ බැංකුවට සිය විදේශ විනිමය සංචිත වර්ධනය කරගැනීම සඳහා වර්ෂය තුළදී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 375 ක් වෙළෙඳපොළින් මිලදී ගත හැකිවිය. අන්තර් බැංකු වෙළෙඳපොළ තුළ ගනුදෙනු පරිමාව 2002 පැවති ප්‍රමාණයට වඩා සියයට 44 කින් වැඩිවී 2003 වර්ෂයේදී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 3.6 ක් වෙමින් විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ කටයුතුවල පුළුල්වීම පිළිබිඹු කළේය. සාමාන්‍ය මාසික පිරිවැටුම 2002 දී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 212 ක සිට 2003 දී එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 304 දක්වා වැඩිවිය. සීමාසහිත ලංකා ක්ලයර් සමාගම විසින් එ.ජ.ඩොලර් අගය සහිත චෙක්පත්‍ර නිශ්කාභණය කිරීමේ පහසුකම් හඳුන්වාදීම හේතුවෙන් කායඝීක්ෂමතාවය වැඩිවූ අතර, එ.ජ.ඩොලර් අගයෙන් යුත් චෙක්පත් සහ අණකර නිශ්කාභණය කිරීමේ පිරිවැය අඩුවිය. විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ තවදුරටත් ගැඹුරුතාවයට පත් කිරීමේ අදහසින් වාණිජ බැංකුවලට විදේශ විනිමය කටයුතු සඳහා තබාගත හැකි දෛනික උපරිම සීමාව, ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාත සහිත බැංකු සඳහා එම බැංකුවල ප්‍රාග්ධන අරමුදල් සහ සංචිතවල ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 15 සිට සියයට 20 දක්වා වැඩිකරන ලදී. 2003 වර්ෂය තුළ දක්නට ලැබුණ විශේෂ ලක්ෂණයක් වූයේ ඉදිරි විනිමය ගනුදෙනු එ.ජ.ඩොලර් දශ ලක්ෂ 1,401 ක් දක්වා සියයට 48 කින් පමණ වැඩිවීමයි. වෙළෙඳපොළ ස්ථායීතාවය සහ වර්ධනය පිළිබිඹු කරමින් දිගුකාලීන පරිණතකාර සහිත ඉදිරි විනිමය ගිවිසුම් වෙත විතැන්වීම සහ ඉදිරි විනිමය ගනුදෙනු සම්බන්ධ අධිමිල අඩුවීම සිදුවිය.

ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළ

කොටස් වෙළෙඳපොළ

කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි 2001 අවසාන කාර්තුවේ සිට දක්නට ලැබුණු ඉහළ යාමේ ප්‍රවණතාවය තවදුරටත් 2003 වර්ෂයේදී ද දක්නට ලැබුණු අතර, වර්ෂය තුළදී එහි කටයුතු තවදුරටත් වර්ධනය විය. ප්‍රාරම්භ මෙන්ම ද්විතීයික වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය ද ඉහළ ගිය අතර, ප්‍රධාන වෙළෙඳපොළ දර්ශකයන්හි මෙතෙක් වාර්තා වූ ඉහළම අගයන් ඔක්තෝබර් මාසයේදී වාර්තා විය. සැප්තැම්බර් මාසයේදී, දේශීය සමාගමක් විසින් කරනලද උපක්‍රමශීලී මිලදී ගැනීමක් සම්බන්ධයෙන් විදේශිකයින් විසින් රුපියල් බිලියන 4 කට ආසන්න වූ විකිණීම් කළ ද, විදේශීය ආයෝජකයින් අබණ්ඩව දෙවැනි වසරටත් 2003 දී ඉදිම ගැඹුණුමකරුවෝ විය. 2002 දී ඉහළ ගිය සමාගම්හි ලාභ 2003 දී තවදුරටත් වර්ධනය වූ අතර, මෙය කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ක්‍රියාකාරීත්වය වර්ධනයවීම සඳහා දායක වූ මූලික සාධකයක් විය. තවද,

2002 දී එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීමත් සමඟ පැවති දේශපාලන වාතාවරණයේ ස්ථායීතාව ද වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි බලපෑ වැදගත් ධනාත්මක සාධකයක් විය. මීට අමතරව, දළ ජාතික නිෂ්පාදිතය, පොලී අනුපාතික, උද්ධමනය සහ විනිමය අනුපාතිකය වැනි මූලික ආර්ථික සාධක සම්බන්ධයෙන් පැවති සතුටුදායක උපතනීන් ද වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි වර්ධනය කෙරෙහි දායක විය. රජය විසින් අගෝස්තු මාසය දක්වා බලපෑවැන්වෙන ලෙස ආදායම් බදු සමාවක් ලබාදීම ද, 2003 දී වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය ඉහළයාම කෙරෙහි බලපෑ සාධකයක් විය හැකිය.

කෙසේ වුවද, වසර මුලදී විශේෂයෙන්ම මාර්තු මාසයේදී, වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි පහත වැටීමක් දක්නට ලැබුණි. මෙයට හේතුවූයේ ඉරාකයට එරෙහිව මෙහෙයවුණු යුද්ධය, පෞද්ගලික සංක්‍රාම ලැබීම්වලට සහ ශ්‍රී ලංකාවේ අපනයන ලැබීම්වලට අහිතකර බලපෑමක් ඇති කරනු ඇතැයි පැවති බියයි. ඉන්පසුව වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි නැවත ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබුණි. මෙම වෙළෙඳපොළ වාතාවරණයෙහි ඇතිවූ වෙනස්වීම් කෙරෙහි බලපෑ මූලික සාධකයක් වශයෙන් සැලකෙන්නේ, රජයේ පෞද්ගලිකකරණ වැඩසටහනෙහි වූ ප්‍රගතිය පෙන්නුම් කරමින් ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සංස්ථාව අප්‍රේල් මාසයේදී පෞද්ගලිකකරණය කිරීමයි. අප්‍රේල් මාසයෙන් පසු මාස හත තුළදී, ප්‍රධාන වෙළෙඳපොළ දර්ශකයන්හි කැපී පෙනෙන

10.25 සංඛ්‍යා සටහන
කොටස් වෙළෙඳපොළ දර්ශකයන්

	2001	2002	2003
1. වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය (රුබිලියන) (අ)	124	163	263
2. නව නිකුත්වූ සංඛ්‍යාව	-	5	4
3. නිකුත් කළ මුළු නව කොටස් සංඛ්‍යාව (දශලක්ෂ)	-	244	35
4. මිල ඉපයුම් අනුපාතය	7.5	12.1	11.1
5. ඉදිකිරීම් වියදම් මිලදී ගැනුම් (එස්.ඩී. දශලක්ෂ)	-11	25	1
6. අලෙවි කළ කොටස්වල වටිනාකම (රු.දශලක්ෂ)	13,905	30,183	73,629
7. මිල දර්ශක (අ) - සියළු කොටස් මිල දර්ශකය (1985=100)	621.0	815.1	1,062.1
මිලක මිල දර්ශකය (1998=1000)	1,031.0	1,374.6	1,897.8

(අ) වර්ෂය අවසානයේදී මූලය : කොළඹ කොටස් හුවමාරුව

වර්ධනයක් පැවතුණි. මෙම කාලය තුළදී දෛනික පිරිවැටුම කිහිප වතාවක්ම රුපියල් බිලියනය ඉක්මවා ගිය අතර, එතෙක් වාර්තා වී ඇති ඉහළම මාසික පිරිවැටුම වූ රුපියල් බිලියන 16.5 ක් 2003 සැප්තැම්බර් මස වාර්තා විය. ඔක්තෝබර් මස 23 වැනි දින සියලු කොටස් මිල දර්ශකය (ASPI) 1,423.5 ක්ද, ඔක්තෝබර් මස 31 වැනි දින මිලක මිල දර්ශකය (MPI) 2,584.2 ක්ද වූ අතර, එම අගයන් මෙම දර්ශක විසින් වාර්තා කරන ලද ඉහළම අගයන් විය.

කෙසේ නමුත්, නොවැම්බර් මාසයේ පළමුවන සතියේ සිට මෙම වෙළෙඳපොළ උපනතීන් සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වූ අතර, ඊට මූලිකවම හේතුවූයේ දේශපාලන වර්ධනයන් තුළින් ඇතිවූ වෙළෙඳපොළ වාතාවරණයේ අස්ථායීතාවයයි. වසර අවසානය වන විට වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි සාමාන්‍යයෙන් බලපෑ තවත් සාධකයක් වූයේ, 2004 අයවැය යෝජනාවල ඇතුළත් වූ 2004 අප්‍රේල් 1 වැනිදි සිට බලපැවැත්වෙන ලෙස කොටස් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු මත පැනවූ ප්‍රාග්ධන ඉපයුම් බද්දයි. මෙලෙස වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයෙහි පසුබෑස්මක් ඇති වුවත්, 2003 අගදී ප්‍රධාන

වෙළෙඳපොළ දර්ශකයන් 2002 අගදීට වඩා සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි.

වෙළෙඳපොළ වර්ධනයන් සලකා බැලීමේදී, කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි දෙවන ශාඛාව 2003 ජූනි 4 වැනිදි මහනුවරදී විවෘත කරන ලදී. තවත් ධනාත්මක සිදුවීමක් වූයේ කොළඹ කොටස් හුවමාරුව විසින් ද්විතීයික වෙළෙඳපොළෙහි ගනුදෙනු සඳහා අය කරනු ලබන ගාස්තු 2003 දෙසැම්බර් 1 වැනිදි සිට බලපැවැත්වෙන ලෙස අඩු කිරීමයි. රුපියල් දශ ලක්ෂ 1 ක් දක්වා වන ගනුදෙනු සඳහා අය කරනු ලබන ගාස්තුව සියයට 1.4 සිට සියයට 1.225 දක්වා ද, රුපියල් දශ ලක්ෂයකට වඩා වැඩි ගනුදෙනු සඳහා අය කරනු ලබන ගාස්තුව සියයට 1.15 සිට සියයට 1.025 දක්වා ද අඩු කරන ලදී. මේ අතර, දැනටමත් ප්‍රකාශයට පත්කරනු ලබන මිල දර්ශකයන්ට අමතරව 2004 සිට සමස්ත ප්‍රතිලාභ දර්ශකයක් ද කොළඹ කොටස් හුවමාරුව විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන බව 2003 දෙසැම්බර් මාසයේදී දැනුම් දෙන ලදී. මේ අනුව, සියළු කොටස් මිල දර්ශකය, මිලක මිල දර්ශකය සහ ආංශික මිල දර්ශකයන් මිල වෙනස්වීම් සහ මුළු ප්‍රතිලාභ මත පදනම්ව (මුළු ප්‍රතිලාභවලට මිල වෙනස්වීම් සහ ලාභාංශ ආදායම් යන දෙකම ඇතුළත්ය) දෛනිකව 2004 ජනවාරි 2 වැනිදි සිට ප්‍රකාශයට පත් කරනු ඇත.

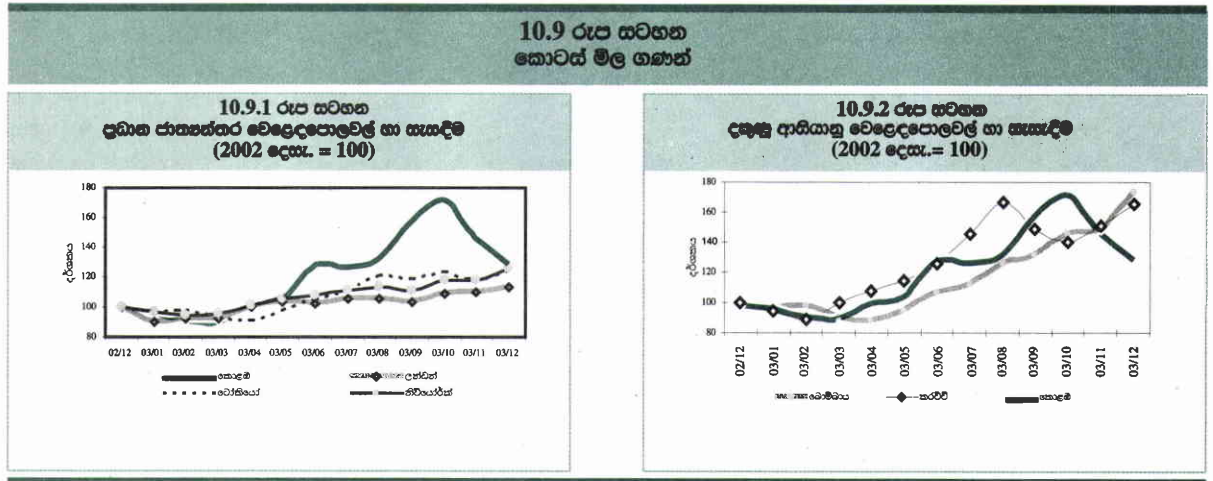
ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ

ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය 2003 වසරෙහි වැඩි කාලයක් තුළ යහපත් තත්ත්වයක පැවතුණි. වසර 2002 අග භාගයේදී නිකුත් කර පසුව ජනවාරි මාසයේදී ලැයිස්තුගත කරන ලද කොටස් අතර, කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි ලැයිස්තුගත කරන ලද විශාලතම සමාගම වූ ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් (SLT) සමාගමේ කොටස් ද විය. ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් සමාගම ලැයිස්තුගත කිරීමත් සමග වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය රුපියල් බිලියන 27 කින් රුපියල් බිලියන 198 ක් දක්වා ජනවාරි 14 වැනි දිනදී වැඩිවිය. කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි සමාගම් කිහිපයක් 2003 දී අරමුදල් වර්ධනය කරගත් අතර ප්‍රාථමික කොටස් නිකුත්වූ හා කොටස් මහජනයාට විකිණීම තුළින් රැස්කරගත් මුළු අරමුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 4.8 ක් විය. මේ අතර, සමාගම් 18 ක් විසින් වර්ෂය තුළදී හිමිකම් නිකුත්වූ මගින්

10.26 සංඛ්‍යා සටහන
2003 වසර තුළ දී සමාගම් විසින් විකිණීම සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද කොටස්

සමාගම	දායක වීම් සඳහා අයදුම්පත් තැදවීම	කොටස් ගණන (දහස්)	සම මිල (රු.පියල්)	අඩි මිල (රු.පියල්)	කොටස්වල වටිනාකම (රු.පියල් දශලක්ෂ)	ප්‍රාග්ධනීකරණය වී සිත් මිල දී ගත් කොටස් ගණන (දහස්)	මහජනයා විසින් දායක වූ කොටස් ගණන (දහස්)
1. සීමාසහිත කොමර්ෂල් බැංකුව (වර්ණය කොටස්)	මැයි	100,000	10.00	-	1000.0	-	100,000
2. සීමාසහිත ලෙදර් ප්‍රවක්ච	ජූලි	2,500	10.00	-	25.0	-	2,500
3. සීමාසහිත පෙලාන් බැංකුව	අගෝස්තු	40,000	10.00	15.00	1000.0	-	40,000
4. සීමාසහිත ලංකා හොස්පිටල් ලිමිටඩ් (ජන්දය ප්‍රකාශ කළ නොහැකි)	ඔක්තෝබර්	4,500	10.00	15.00	112.5	-	4,500
		6,375	10.00	10.00	127.5	-	6,375
5. හේමාස් හෝල්ඩින්ස් සමාගම	සැප්තැම්බර්	12,000	10.00	40.00	600.0	-	12,000
6. එච්.එන්.බී ඇෂුරන්ස් සමාගම	නොවැම්බර්	10,000	10.00	2.50	125.0	-	10,000

මූලය : කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ

රුපියල් බිලියන 6.4 ක් රැස් කරගන්නා ලදී. සමාගම්වල ලාභදායීත්වය වර්ධනයවීමත් සමඟ සමාගම් 14 ක් විසින් රුපියල් බිලියන 1.3 ක අගයකින් යුත් ප්‍රසාද නිකුතුව සිදු කරන ලදී. වර්ෂය තුළදී සමාගම් 8 ක් කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළහි ලැයිස්තුගත කිරීම් ලබාගත් නමුදු, සමාගම් දෙකක් ලැයිස්තුගත වූ ඉවත් කළ බැවින් 2002 අවසානයේදී 238 ක් වූ මුළු ලැයිස්තුගත සමාගම් සංඛ්‍යාව 2003 වසර අවසානයේදී 244 ක් විය. 2003 වර්ෂය තුළදී සමාගම් තුනක් විසින් හඳුන්වාදීම් තුළින් (මහජනයාට කොටස් නිකුත් කිරීමක් නොමැතිව) ලැයිස්තුගත කිරීම් ලබාගන්නා ලදී.

ලියාපදිංචි ණයකර සම්බන්ධ ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ කටයුතු පිළිබඳව සලකා බැලීමේදී, සීමාසහිත කොමර්ෂල් බැංකුව වර්ෂය තුළදී රුපියල් බිලියන 2.2 ක් ණයකර නිකුත් කිරීමෙන් ලබාගත් අතර, ප්‍රාග්ධනය වැඩිකිරීම තුළින් සිය කටයුතු පුළුල් කිරීම මෙන්ම ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්භාවය සම්බන්ධව පනවන ලද වඩාත් දඩි අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීම එයින් අපේක්ෂා කරන ලදී. මෙම ණයකර 2003 මැයි මාසයේදී ලැයිස්තුගත කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවය සපුරාලීම සඳහා සීමාසහිත සෙලාන් බැංකුවද 2003 දෙසැම්බර් මාසයේදී ණයකර නිකුත් කිරීම මගින් රුපියල් බිලියන 1.5 ක් රැස්කර ගන්නා ලදී. සෙලාන් බැංකුවෙහි මෙම ණයකර 2004 ජනවාරි මාසයේදී ලැයිස්තුගත කරන ලදී. සීමාසහිත හැටන් නැෂනල් බැංකුව ද 2003 ජූලි මාසයේදී ණයකර නිකුත් කිරීම මගින් රුපියල් බිලියන 2 ක් රැස්කරන ලද අතර එම ණයකර 2004 වර්ෂය තුළදී ලැයිස්තුගත කිරීමට නියමිතය.

ද්විතියික වෙළෙඳපොළ

2003 වර්ෂයෙහි තුන්වන කාර්තුවේදී පිරිවැටුම වාර්තාගත මට්ටමකට ඉහළයාමත් සමඟ, දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම 2002 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 128 සිට 2003 දී රුපියල් දශ ලක්ෂ 301 දක්වා වැඩිවිය. සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය සහ මිලක මිල දර්ශකය වර්ෂය තුළදී පිළිවෙලින් සියයට 30 කින් සහ සියයට 38 කින් වර්ධනය වී 2003 දෙසැම්බර්

මස 31 වන දින වනවිට පිළිවෙලින් 1,062.1 ක් සහ 1,897.8 ක් විය. ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් සමාගමෙහි කොටස් ජනවාරි මාසයේදී ලැයිස්තුගත කිරීමත් සමඟ ඉහළ ගිය වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය වර්ෂය තුළදී තවදුරටත් වැඩිවී 2003 වර්ෂය අග වනවිට රුපියල් බිලියන 262.8 ක් විය. විදේශීය ආයෝජකයින්ගෙන් කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළට ක්‍රියාකාරී සහභාගිත්වයක් ලැබුණ අතර, 2003 දී විදේශීය ශුද්ධ සමුච්චිත මිලදී ගැනීම් රුපියල් දශ ලක්ෂ 209 ක් විය. කෙසේ වුවද, වෙළෙඳපොළ මිල ඉසැයුම් අනුපාතය 2002 අගදී 12.1 සමඟ සැසඳීමේදී 2003 අගදී 11.0 ක් විය.

**10.27 අංශ සටහන
2003 වර්ෂය තුළදී ද්විතියික
කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි දැලේ වූ කොටස්හි කාණ්ඩ අගුට
විකාර්ථය**

ආයෝජන වර්ගය	ගනුදෙනු සංඛ්‍යාව	කොටස් සංඛ්‍යාව දහස්	පිරිවැටුම (රුදශලක්ෂ)
බැංකු මූල්‍ය හා රක්ෂණ	154,861	614,393	26,751
බිම් වර්ග, ආහාර හා දුම්කොළ	39,719	196,187	4,830
රසායන ද්‍රව්‍ය හා මාෂක	4,242	7,900	451
ඉදිකිරීම් හා ඉංජිනේරු	3,756	21,568	565
විවිධ	38,828	143,922	14,577
පාවහන් හා රෙදිපිළි	4,727	18,518	138
හෝටල් හා සංචාරක	79,562	459,736	10,440
ආයෝජන භාර	3,569	5,158	170
ඉඩම් හා දේපල	17,851	120,915	707
නිෂ්පාදන	57,911	196,298	6,348
මෝටර් රථ	3,232	11,356	498
මයිල් පාම්	182	67	11
වැලිලි	17,835	88,863	1,120
සේවා	528	431	48
ගබඩා හා සැපයුම්	3,552	12,826	102
වෙළෙඳ	6,635	13,815	306
බලශක්ති	1	-	-
සෞඛ්‍යය	11,273	63,438	1,045
තොරතුරු තාක්ෂණය	181	335	4,276
දුරකථන	34,509	279,771	5,510

මූලාශ්‍රය : කොළඹ කොටස් හුවමාරුව

වර්ෂය තුළදී ආංශයීය දර්ශකයන් රාශියක වැඩිවීමක් පැවතු අතර, එම අංශයන් වූයේ බැංකු, මූල්‍ය සහ රක්ෂණ (සියයට 33), විවිධ අංශය (සියයට 50), දුරකථන (සියයට 12), හෝටල් සහ සංචාරක (සියයට 61), බිම් වර්ග, ආහාර සහ දුම්කොළ (සියයට 21) සහ නිෂ්පාදන (සියයට 15). මෙම අංශයන් සියල්ල එකට ගත්විට ආසන්න වශයෙන් වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණයෙන් සියයට 85 ක් විය. අංශ 20 ක් අංශ 5 ක දර්ශක වර්ෂය තුළදී පහත වැටුණි. ප්‍රධාන වෙළෙඳපොළවල් විසින් සිය ආර්ථිකයන් යථා තත්ත්වයට පත්වීම සමග තාක්ෂණ කොටස් මිල ඉහළ යන කොටස් ලෙස නැවත වර්ගීකරණය කිරීමක් කළ ද, කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි තොරතුරු තාක්ෂණ කොටස් මිල සියයට 46 කින් පහත වැටුණි. මිල දර්ශක පහත වැටුණ අනෙකුත් අංශයන් වූයේ ඉදිකිරීම් හා ඉංජිනේරු (සියයට -31), සන්නිවේදන (සියයට -10), වැවිලි (සියයට -3) සහ රසායන ද්‍රව්‍ය සහ ඖෂධ (සියයට -3) අංශයන්ය. වැවිලි අංශය සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේදී, ස්වාභාවික රබර් මිල ගණන් වර්ධනය වුව ද, වර්ෂයේ මුල් කාලය තුළදී ඉරාකයට විරුද්ධව පැවති යුද්ධය නිසා නේ මිල ගණන්වලට අයහපත් බලපෑමක් ඇතිවූ අතර, වසර මැදදී මෙන්ම වසර අගදී ද පැවති අයහපත් කාලගුණික තත්ත්වයේ බලපෑම නිසා නේ නිෂ්පාදනයට අයහපත් බලපෑමක් ඇතිවිය. සමස්ත වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණයෙන් සියයට 20 කට දයක වූ විවිධ අංශයෙහි 2003 දී සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය සමග 0.99 ක ඉහළම සහසම්බන්ධතාවයක් පැවතුණ අතර, වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණයෙන් සියයට 22 කට දයක වූ බැංකු, මූල්‍ය සහ රක්ෂණ අංශයෙහි 0.97 ක දෙවැනි ඉහළම සහසම්බන්ධතාවයක් පැවතුණි.

ආයතන දැරීමේ හැකියාව ශ්‍රේණිගත කිරීම

2003 අයවැය යෝජනාවලට අනුව, තැන්පතු භාරගන්නා ආයතන විසින් ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබාගැනීමත් එය ප්‍රකාශයට පත්කිරීමත් අවශ්‍ය වේ. 2004 පෙබරවාරි අග වනවිට සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා රේඛා සමාගම විසින් මූල්‍ය අංශයේ ආයතන දහයක් සඳහා දෙන ලද ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් ප්‍රකාශයට පත්කරනු ලැබීය. සමාගම්වලට දෙනලද තවත් ආයතනමය ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් තුනක් ද ප්‍රකාශයට පත්කර තිබුණි. රජය විසින් නිකුත් කරනු ලබන ණය උපකරණ හැර, රුපියල් දශ ලක්ෂ 100 කට වඩා වැඩි අගයකින් යුත් සියළුම වර්ගයේ ණය උපකරණ නිකුත් කිරීම සඳහා ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමක් ලබා ගැනීම ද අනිවාර්ය කර තිබේ. 2004 පෙබරවාරි මස දක්වා ණය උපකරණ වෙනුවෙන් ප්‍රසිද්ධියට පත් කරන ලද ණය ශ්‍රේණිගත කිරීම් වූයේ, සීමාසහිත වෙලිකොම් සමාගම විසින් 2000 දී නිකුත් කරන ලද සහ කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ලැයිස්තුගත කරන ලද වර්ෂ 5 ක් සඳහා වූ ණයකර (SLAA+), සීමාසහිත සිලෝන් කොමර්ෂල් බැංකුව විසින් 2003 දී නිකුත් කරන ලද සහ ලැයිස්තුගත කරන ලද එකක් රුපියල් 10 ක්වූ වරණීය කොටස් දශ ලක්ෂ 100 (SLAA-),

10.28 සංඛ්‍යා සටහන
මූල්‍ය ආයතන ශ්‍රේණිගත කිරීම් - 2004 පෙබරවාරි අවසානයට

ආයතනය	ශ්‍රේණිගත කිරීම
සීවී බැංකුවේ ශ්‍රී ලංකා ශාඛාව	SL AAA
ජාතික ඉතිරිකිරීමේ බැංකුව	SL AAA
සීමාසහිත කොමර්ෂල් බැංකුව	SL AA+
සීමාසහිත හේලිස් සමාගම	SL AA+
සීමාසහිත ජෝන් කීල්ස් සමාගම	SL AA+
ඩී.එල්.සී.සී. බැංකුව	SL AA
ලංකා බැංකුව	SL AA
රාජ්‍ය උපයෝජන ආයෝජන බැංකුව	SL A+
ෆ්ස්ට් කැපිටල් ට්‍රේෂරිස් සමාගම	SLA
හැටන් නැෂනල් බැංකුව	SLA-
නේෂන්ස් ට්‍රස්ට් බැංකුව	SLA-
හේලිස් - එම්.ජී.වී නිව්න්ස් මිල්ස් සමාගම	SL BBB+
සොකඩගල මූල්‍ය සමාගම	SL BBB+

මූල්‍ය : සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා රේඛා සමාගම

සීමාසහිත සිලෝන් කොමර්ෂල් බැංකුව විසින් 2003 දී නිකුත් කළ සහ ලැයිස්තුගත කළ වසර 5 ක් සඳහා වූ ණයකර (SLAA), සීමාසහිත ඒට්ටිකන්ස් ස්පෝන්සර්ස් සමාගම විසින් 2002 දී නිකුත් කළ සහ ලැයිස්තුගත කළ රුපියල් දශ ලක්ෂ 400 ක ණයකර (SLAA) සහ සීමාසහිත සිංගර් ශ්‍රී ලංකා සමාගම විසින් 2002 දී නිකුත් කරන ලද වසර 3 ක් සඳහා වූ ණයකර (SLA) විය. වර්තමානයේ, ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක වන එකම ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතනය වන්නේ සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා රේඛා සමාගමයි.

මැදි හා දිගුකාලීන රජයේ සුරැකුම්පත්

භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර

වෙළෙඳපොළ පදනම් කරගත් වෙළෙඳුම් කළහැකි ණය උපකරණ කරා යොමුවීමේ ණය කළමනාකරණ පුර්වෝපායයන් අනුව යමින් 2003 වර්ෂය තුළදී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර ශුද්ධ නිකුත්වූ වැඩි කරන ලදී. එමෙන්ම, ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික සහ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතික අඩුවීමත් සමග, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මත රඳ පැවතීම

10.29 සංඛ්‍යා සටහන
2003 භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර හිකුත්

කල්පිරිමි කාලය	කුපන් අනුපාතය(අ) වාර්ෂික %	කල්පිරීමේ බරහඬු සාමාන්‍ය ඊළඳව (අ)	හිකුත්වූ රුපියල් දශලක්ෂ	වසර අවසානයේදී භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර රුපියල් දශලක්ෂ
අවුරුදු 2	12.50 - 8.00	10.12	3,000	24,422
අවුරුදු 3	10.25 - 7.90	10.34 - 7.44	20,250	117,094
අවුරුදු 4	10.00 - 7.80	9.97 - 9.10	35,600	64,821
අවුරුදු 5	11.75 - 7.70	10.79 - 7.07	43,700	109,420
අවුරුදු 6	11.50 - 7.60	10.89 - 6.67	68,000	127,000
අවුරුදු 10	8.50 - 7.50	9.00 - 6.65	33,950	33,950
අවුරුදු 13	0.00	0.00	4,397	4,397
අවුරුදු 15	8.50	9.08	4,900	4,900
අවුරුදු 20	7.00	6.08	1,000	1,000
එකතුව			214,797	487,004

(අ) 2003 වර්ෂයෙහි නිකුත් කරන ලද භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවලට අදාළ වේ

මූල්‍ය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

වැඩි වූ අතර, කෙටිකාලීන ණය උපකරණ තුළින් ණය ගැනීමේ ක්‍රමයක් ලෙස භාණ්ඩාගාර බිල්පත් තුළින් ණය ගැනීම අඩුවිය. වර්ෂය තුළදී සිදු වූ මූලික වර්ධනයක් වූයේ අවු.10, අවු.15, අවු. 20 කල්පිරීම් සහිත භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර නිකුත් කිරීම වන අතර එමගින් රාජ්‍ය සුරැකුම් සඳහා වූ ඵලදායී වක්‍රය දීර්ඝ කරමින් දිගුකාලීන ණය උපකරණයන් සඳහා පදනම් ඵලදායී අනුපාතිකයන් ස්ථාපිත කරන ලදී. මේ අතර, 2002 වර්ෂයේදී වූ අඩුවීම අනුව යමින් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වූ ඵලදායී වක්‍රය වර්ෂය තුළදී තවදුරටත් පහළ යාමක් සිදුවිය.

රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළෙහි යටිතල පහසුකම් සම්බන්ධයෙන් සලකන විට මහ බැංකුවේ මූලිකත්වයෙන් ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් සඳහා වූ බ්ලූමබර්ග් බැඳුම්කර වෙළෙඳුම් ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීම තවත් වැදගත් සිදුවීමකි. මේ අතර, රාජ්‍ය සුරැකුම් ගනුදෙනු කොළඹ කොටස් හුවමාරුව තුළින් සිදු කිරීම පහසු කිරීම සඳහා වර්ෂය තුළදී අවශ්‍ය පියවර ගනු ලැබූ අතර, 2004 ජනවාරි 21 වන දින, කොළඹ කොටස් හුවමාරුව ණය සුරැකුම් ගනුදෙනු ක්‍රමයෙහි කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී. මෙම නව වර්ධනයන් සමග ද්විතීයික වෙළෙඳපොළේ රාජ්‍ය සුරැකුම් ගනුදෙනුවල විනිවිදභාවය වැඩිවිය. තවද, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වූ නිර්ලේඛන සුරැකුම් පියවීමේ ක්‍රමය සහ මධ්‍යම තැන්පතු ක්‍රමයෙහි වැඩ කටයුතු වර්ෂය තුළදී සම්පූර්ණ කරන ලද බැවින් ඊට අදාල කටයුතු 2004 පෙබරවාරි මාසය තුළදී ආරම්භ කරන ලදී.

රුපියල් ණය

ණය වෙළෙඳපොළ තරඟකාරිත්වය වැඩි කිරීමේ අරමුණින් ගනුදෙනු කළහැකි ණය උපකරණයන් වෙත යාමේ මහ බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය අනුව මෙසේ රුපියල් ණය නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමිකව අඩු කෙරෙමින් පවතී. කෙසේ වුවද, රුපියල් ණය නිකුත් කිරීමේදී දළ වටිනාකම වැඩිවූ අතර ආපසු ගෙවීමේදී විශාල වැඩිවීමක් පැවති නිසා එම ණයවල ශුද්ධ අගය අඩුවිය. මේ අතර, පවත්නා ණය වල පොලී වියදම අඩු කිරීම සඳහා නැවත කැඳවිය හැකි රුපියල් බිලියන 33.4 ක් වූ සියයට 13 ක පොලී අනුපාතිකයක් සහිත රුපියල් ණය වර්ෂය තුළදී ගෙවා තිදහස් කරන ලදී.

10.30 සංඛ්‍යා සටහන
2003 රුපියල් ණය හිකුත් කිරීම

වර්ෂ	කල්පිරීම් (වර්ෂ)	පරිමාව (රු.දශලක්ෂ)	පොලී අනුපාතික %
2003	2-5	20,675	13.00
	2-5	23,700	11.00
	2-6	1,200	9.25
	2-6	4,788	8.00
2002	2-5	38,419	13.00
2001	2	19,500	15.00
	2-5	1,399	15.00
	2-5	13,100	13.00
	6-8	4,410	13.00

මූලාශ්‍රය : ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ඒකකභාර

සාමූහික ආයෝජන අරමුදල් වර්ගයක් වන ඒකකභාර 2003 වසරේදී ඔවුන් ලැබූ ප්‍රතිලාභ අනුව සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්වීය. වසර 2000 දී ආරම්භ කරන ලද කාල නිශ්චිත ඒකකභාරයක අරමුදල් ආපසු ගෙවීම හේතුවෙන්, වසර 2002 දී 13 ක් වූ ඒකකභාර සංඛ්‍යාව වසර 2002 දී, 12 දක්වා පහත වැටිණි. මෙම අරමුදල් වර්ධන අරමුදල් 3 කින්ද, සමබර අරමුදල් 3 කින්ද, දර්ශක අරමුදල් 1 කින්ද, ආදායම් අරමුදල් 5 කින්ද සමන්විත විය. සාපේක්ෂව ඉහළින් විශාල ලෙස ආපසු මුදල් ගැනීම නිසා, වසර 2002 දී රුපියල් බිලියන 4.4 ක් වූ ඒකකභාරවල මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය වසර 2003 දී රුපියල් බිලියන 3.6 දක්වා ණසියයට 24 කින් පහත වැටිණි. කොටස් වෙළෙඳපොළ තුළ ඇතිවූ වර්ධනයන්, රටේ පොලී මට්ටම් පහත වැටීම තුළින් ස්ථාවර සුරැකුම්පත්වල වටිනාකම් ඉහළ යාමත් හේතුවෙන් ඒකකභාරවල ඒකක මිල ඉහළ ගිය අතර, මෙම තත්ත්වය ඒකකභාර ආරම්භයේදී ආයෝජනය කරන ලද නමුදු, ලාභයක් සහිතව ආපසු ගැනීම සඳහා, සමහර ආයෝජකයන්ව, විශේෂයෙන්ම ආයතනික ආයෝජකයින්ව දිරි ගන්වන ලදී. ඒකකයට අයත් ශුද්ධ වත්කම්වල වටිනාකම මගින් මනිනු ලබන ඒකකයක මිල පසුගිය වසරට වඩා සියයට 17 කින් ඉහළ ගොස් රුපියල් 11.23 ක් විය. මෙසේ ඒකක සැලකිය යුතු ලෙස ආපසු විකිණීමත්, එක් ඒකකභාර අරමුදලක් අවසන්වීමත්, ඒකකභාර අරමුදල්වල වත්කම්, ඒකක හිමියන්ගේ ප්‍රමාණය සහ නිකුත් කරන ලද ඒකක ප්‍රමාණය ආදිය පහත වැටීමට බලපාන ලදී.

10.31 සංඛ්‍යා සටහන
ඒකක භාර (අ)

වර්ෂය	1999	2000	2001	2002	2003 (අ)
මුළු වත්කම් - (රු. දශ ලක්ෂ)	2,652	2,173	2,874	4,432	3,586
ශුද්ධ වත්කම් වටිනාකම (රු. දශ ලක්ෂ)	2,639	2,162	2,794	4,415	3,565
කොටස්හි ආයෝජන (රු. දශ ලක්ෂ)	1,660	1,109	1,806	2,443	2,348
(3), (2) හි ප්‍රතිශතයක් ලෙස	63	51	65	55	66
ඒකක හිමි මුළු ගණන	27,536	26,863	25,936	25,291	24,067
නිකුත් කළ ඒකකභාර සංඛ්‍යාව (දශ ලක්ෂ)	392	387	380	459	317
ඒකක භාර සංඛ්‍යාව	12	12	12	13	12

(අ) දෙසැම්බර් අවසානයට වටිනාකම
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය : ඒකක භාර

වසර 2002 අවසානයට රුපියල් බිලියන 4.3 ක් වූ ආයෝජන ප්‍රමාණය වසර 2003 අවසානයට රුපියල් බිලියන 3.6 දක්වා පහත වැටුණු අතර, මිලදී ගැනුම් හා විකුණුම් මිල ගණන් පිළිවෙලින් රුපියල් 7.50 - 19.50 ත්, රුපියල් 8.00 - 21.00 ත් අතර පරාසයක පැවැතිණි. කොටස් වෙළෙඳපොළ ඉහළයාම තුළින් ඉහළ ප්‍රතිලාභයක් අපේක්ෂාවෙන්, ඒකකභාර නම ආයෝජනවලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් සමාගම් කොටස්වල ආයෝජනය කිරීමට පෙළඹීම, ඒකකභාරවල මුළු ආයෝජනවලින් වැඩි ප්‍රතිශතයක් සමාගම් කොටස් බවට

පත් වීමටත්, ඒ අනුව රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන ප්‍රතිශතය පහත වැටීමටත් හේතු විය. ආයෝජන විවිධාංගීකරණයේ ප්‍රතිලාභ ආයෝජකයින්ට ලබාදීමට හැකි තත්ත්වයක ඒකකභාර පැවතුනද, සාපේක්ෂ වශයෙන් කොටස් වෙළෙඳපොළ පවතින ඉහළ උච්චාවචනය, විවිධ වූ මූල්‍ය වත්කම් රාශියක් නොපැවතීම සහ කෙටිකාලීන ප්‍රතිලාභ ලැබීමට ආයෝජකයින් දක්වන දඩි කැමැත්ත ආදිය ඇතුළත් සාධක රාශියක බලපෑම නිසා ඒකකභාර ක්ෂේත්‍රය සතුටුදායක වේගයකින් වර්ධනයක් පෙන්වුම් කිරීමට අපොහොසත් වී ඇත.

10.14 මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය

මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන අරමුණු දෙකින් එකක්වන මූල්‍ය අංශයේ ස්ථායීතාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා වර්ෂය තුළදී පියවර කිහිපයක් ගනු ලැබීය. මූල්‍ය අංශයේ වත්කම්වලින් සියයට 60 ක් පමණ හිමි බැංකු අංශයෙහි අවදනම්වලට මුහුණදීමට ඇති ශක්තිය වර්ධනය කිරීම කෙරෙහි මහ බැංකුවේ අවධානය යොමුවිය. මූල්‍ය අංශයෙහි කායඝ්‍රීකරණය සහ ස්ථායීතාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා ගෙවීම් සහ පියවීම් ක්‍රමයෙහි සහ රාජ්‍ය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළෙහි යටිතල පහසුකම් වර්ධනය කිරීමට අවශ්‍ය ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලැබීය. ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් ක්‍රමවලට සමානව පාලන රෙගුලාසි වැඩිදියුණු කරමින් මූල්‍ය ආයතන අතර තරඟකාරිත්වය වර්ධනය කිරීමට පහසුකම් සැපයීම සඳහා මූල්‍ය අංශයට සම්බන්ධ නීතිමය ප්‍රතිසංස්කරණයන් තවදුරටත් සිදු කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගන්නා ලදී. මූල්‍ය ආයතනවල ආයතනික පාලනය වැඩිදියුණු කිරීමත්, වගකිවයුතු බව වැඩිකිරීම සඳහා දැයකවීමත්, වඩා සුදුසු අවදනම් කළමනාකරණ පුරුදු ඇති කිරීමත් අපේක්ෂාවෙන් මහ බැංකුව 2002 වර්ෂය තුළදී මූල්‍ය ආයතන සඳහා මනා පරිචයන් පිළිබඳ නීති සංග්‍රහයක් හඳුන්වා දුනි.

අවදනම් අඩු කිරීම සඳහා විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන් අධීක්ෂණය කිරීම ශක්තිමත් කිරීම

ඉහළ ප්‍රමිතීන් සහිත රෙගුලාසි පැනවීම තුළින් විවක්ෂණ නියමයන් පිළිබඳ අධීක්ෂණ කටයුතුවල අවකාශය පුළුල් කිරීම සිදුකර බැංකුවලට අවදනම්වලට මුහුණදීමට ඇති ශක්තිය වැඩිකිරීම සඳහා මහ බැංකුව අවශ්‍ය මූලික ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇත. ඒ අනුව, සියයට 8 ක්ව පැවති අවදනම් මත බරතැබූ වත්කම් සම්බන්ධ අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය, ජාත්‍යන්තර නියමයන් අනුගමනය කරමින්, ක්‍රමයෙන් 2001 ජනවාරි මාසයේදී සියයට 9 දක්වා ද, 2003 ජනවාරි මස වනවිට සියයට 10 දක්වා ද වැඩි කරන ලදී. වාණිජ බැංකුවල දේශීය බැංකු කටයුතු සඳහා පමණක් අදාළ වූ මූලික විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන් 2003 වර්ෂය තුළදී අක්වෙරළ බැංකු කටයුතු වලට ද අදාළ වන පරිදි දීර්ඝ කර ඒ අනුව, සමස්ත බැංකුවෙහිම කටයුතුවලට බලපාන පරිදි විවක්ෂණ සීමාවන් පවත්වා ගත්තේ ද යන්න පිළිබඳව පරීක්ෂා කිරීම ඇරඹුනි. ඒ අනුව, ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාත,

ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් අනුපාත සහ විශාල පරිමාණයේ ණයදීම් පිළිබඳ සීමා අක්වෙරළ බැංකු ඒකකවලට ද දන් අදාළ වේ. එයට අමතරව, බැංකු අධීක්ෂණය වඩාත් ඵලදායීව සිදුකිරීම හා සම්බන්ධ බාසල්හි මූලික මූලධර්මයන්ට අනුව, ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතය සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේදී බැංකු කටයුතුවලට අමතරව වෙනත් ව්‍යාපාරික කටයුතු පවතින විට ඒ සියල්ල ඒකාබද්ධ පදනමක් මත සැලකිල්ලට ගැනීම හඳුන්වා දෙන ලදී.

ලංකාවේ බැංකුවල ණයදීම් විශාල වශයෙන් ඇප සුරැකුම් මත පදනම් වේ. ඒ අනුව, යම් පාඩුදායක තත්ත්වයන් ආවරණය කරගැනීම සඳහා ව්‍යාපෘතිවල සක්‍යතාවය සහ ඒවායේ මූල්‍ය ප්‍රවාහ පුරෝකතන පිළිබඳ අවධානය යොමුකරමින් ණය අනුමත කිරීමේදී අවදනම් කළමනාකරණය වර්ධනය කිරීම සහ පාඩු ආවරණය කර ගැනීමට සංචිත පවත්වා ගන්නවා වෙනුවට අවදනම් අවම කිරීමේ අරමුණින් ඇප සුරැකුම් මත විශාල ලෙස රැඳී සිටී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, බැංකු විසින් ණය වලින් සිදුවිය හැකි පාඩු වෙනුවෙන් සිදු කරන ප්‍රතිපාදනවල ප්‍රමාණය කෙරෙහි ඇප සුරැකුම්වල වටිනාකම තක්සේරු කිරීම සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කරයි. ණයවලින් සිදුවන පාඩු සඳහා වඩාත් විවක්ෂණශීලීව ගිණුම්කරණ කටයුතු සිදුකිරීමට 2004 ජනවාරි මස 1 වැනි දින සිට ක්‍රියාත්මක වන ලෙස නැවත ආපසු ගෙවීමක් අපේක්ෂා කළ නොහැකි අන්තිකාරම් සඳහා ප්‍රතිපාදන කිරීමේදී ඇප සුරක්ෂිතවල වටිනාකම කාලයන් සමග ක්‍රමයෙන් අඩු කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පෙන්වුම් කරන නව ක්‍රමයක් හඳුන්වා දෙන ලදී.

විනිවිදභාවය වැඩිකිරීම සඳහාත්, මහජනතාවට සුදුසු පරිදි තොරතුරු සැපයීම සහතික කිරීම සඳහාත්, වෙළෙඳපොළ තුළ නිසි විනයක් පවත්වා ගැනීම සඳහාත් විගණනය කරන ලද වාර්ෂික වාර්තා ප්‍රසිද්ධියට පත් කිරීමට අමතරව, සියළුම බැංකු විසින් අනාවරණය කළයුතු අවම තොරතුරු සහිතව, ඔවුන්ගේ කාර්තුමය ගිණුම් පුවත්පත්වල ප්‍රසිද්ධ කළයුතු බවට මහ බැංකුව විසින් නියම කර ඇත.

අවදනම් ගත ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණවත්භාවය

ණය පැහැර හැරීම් වෙනුවෙන් සිදුකරන ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය ඉහළ දැමීමත් සමග බැංකු අංශයේ අවදනම් අවම කිරීම වැඩිදියුණු විය. අක්‍රීය වත්කම් වලින් සියයට 65-75 ප්‍රමාණයක් සඳහා ප්‍රතිපාදන කර ඇති රාජ්‍ය බැංකු අංශයෙහි මෙය විශේෂයෙන් දක්නට ලැබුණි. කෙසේ වුවද, බැංකු අංශය තුළ ණය අවදනම් අවම කිරීම සඳහා දඩි ලෙස ඇප සුරක්ෂිත මත රඳා පැවතීම සිදුවන අතර, එමනිසා අවදනම්වලට මුහුණදීමේ ශක්තිය වැඩි කිරීමට තම් ප්‍රතිපාදනයේ වැඩිකිරීම අවශ්‍ය වේ.

බැංකු අංශය සමස්තයක් වශයෙන් ගත්විට ණය වලින් සිදුවන පාඩු සඳහා කරනු ලබන ප්‍රතිපාදනවල ප්‍රමාණය පසුගිය අවුරුදු කිහිපය තුළදී ක්‍රමයෙන් ඉහළ ගොස් ඇති අතර, 2003 වනවිට අක්‍රීය ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 51 ක්

විශේෂ සටහන 21

මූල්‍ය ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් තිබිය යුතුද ?

මෑත කාලයේදී ලෝකයේ බැංකු බිඳ වැටීම් සීඝ්‍රයෙන් වැඩිවී තිබේ. නැගෙනහිර ආසියාවේ සහ වෙනත් රටවලින් ලද අත්දැකීම් අනුව ශක්තිමත් ආර්ථික වර්ධනයක් තුළ විවෘතභාවය තිරසාර ලෙස පවත්වාගෙන යාමට මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය ඉතා වැදගත් වේ.

මනා ස්ථායී මූල්‍ය වෙළෙඳපොළක මූලික ලක්‍ෂණය වන්නේ ආයෝජක විශ්වාසයයි. ආයෝජක විශ්වාසය තහවුරු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය මූල්‍ය ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් පහත දැක්වෙන ද්විත්ව අරමුණු ඇතුළත් වැඩපිළිවෙලකින් යුක්ත වෙයි.

- (අ) මූල්‍ය අස්ථායීතා ඇති වූ අවස්ථාවල ඇතිවිය හැකි අයහපත් ප්‍රතිඵල සමනය කිරීම (අර්බුද කළමනාකරණය) සහ
- (ආ) අවදානම් සීමා කිරීම සඳහා මූල්‍ය ක්‍රමය පිළිබඳ විශ්වාසය ගොඩනැගීම (අර්බුද වැළැක්වීම)

ඒ අනුව මූල්‍ය ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් විසින් ප්‍රධාන අංශ 4 ක් ආවරණය කරනු ලබයි. එනම්, හදිසි ද්‍රවශීලතා පහසුකම් (මහ බැංකුවේ අවසාන ණය දෙන්නා පහසුකම), තැන්පතු ආරක්ෂණ ක්‍රමයන්, මූල්‍ය ආයතන ඉවත් කිරීම පිළිබඳ ප්‍රතිපත්තීන් හා විවක්ෂණ රෙගුලාසි සහ මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය වේ. මෙවැනි මූල්‍ය ආරක්ෂණ වැඩපිළිවෙලවල් නොමැති නම් මූල්‍ය බිඳ වැටීම් නිසා ආයෝජකයන්ට සහ සමස්ත ආර්ථිකයටම විශාල පාඩු සිදුවෙයි. බැංකුවල කුඩා තැන්පතු හිමියන්ට බැංකු බිඳ වැටීමකදී සිදුවන අලාභ නියමිත උපරිම සීමාවකට යටත්ව අවම කරවන මෙවන් එක් ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් වන තැන්පතු රක්ෂණය බැංකු බිඳ වැටීම් නිසා ඇති කෙරෙන ක්ෂණික අයහපත් බලපෑම වැළැක්වීමට උදව් වෙයි. කෙසේ වුවද, තැන්පතු ආරක්ෂණ සැපයීම පමණක් මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාවය සඳහා ප්‍රමාණවත් නොවේ. තැන්පතු රක්ෂණය තුළින් සඳුචාර උවදුරු අවදානම්වන, බැංකු කළමණාකාරීත්වය විවක්ෂණශීලී නොවීම හෝ තැන්පත්කරුවන් දුර්වල තීරණ ගැනීම සිදුවිය හැකිය. එබැවින් වැදගත් වන්නේ පූර්ණ තැන්පතු සහතික කිරීමක් නොකොට තැන්පතු රක්ෂණය කායාභික්ෂමව සැපයීමයි.

ඇමෙරිකානු ෆෙඩරල් රිසර්ව් ක්‍රමයේ අධිපති මණ්ඩලයේ සභාපති, ඇලන් ග්‍රීන්ස්පෑන් මහතා මෑතකදී පෙන්වා දෙන ලද පරිදි මූල්‍ය ආරක්ෂණයක් මූල්‍ය සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තීන් පිළිබඳ වැඩි අවබෝධයක් මගින් බැංකු බිඳ වැටීම් වැළැක්වීමටත්, මූල්‍ය අර්බුදයන් සමනය කිරීමටත් ආර්ථික අවපාතයන් සහ ඒවායේ අහිතකර බලපෑම අඩු කිරීමටත් ඉතා වැදගත් කාර්ය භාරයක් ඉටුකර

තිබේ. තැන්පතු රක්ෂණය, මහ බැංකු වට්ටම් ණය කවුළුව, සහ මහ බැංකුවේ හදිසි ද්‍රවශීලතා පහසුකම් මගින් තැන්පතු භාර ගන්නා ආයතනයන්ට සහ මූල්‍ය වෙළෙඳපොළේ ක්‍රියාකාරීත්ව ආරක්ෂාව හා ද්‍රවශීලතාවය ලබාදීම සිදු කෙරේ. එනමුදු, එවැනි ආරක්ෂණ වැඩපිළිවෙලවල් හේතුවෙන් සම්පත් බෙද හැරීමට යොදා ගැනෙන මිල මට්ටම්වල විකෘතිවීම්, අධික ණය අධීක්ෂණ හා රෙගුලාසි සහ අධික අවදානම් දරුම් වැනි ස්වරූප තුළින් පිරිවැය ඇති කෙරේ.

තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමය යටතේ නිසැකවම ලැබෙන ආරක්ෂාව නිසා සිය තැන්පතුවල ආරක්ෂාව පිළිබඳව තැන්පත්කරුවන් ද සිය ණය පිළිබඳව ණය හිමියන් ද බැංකු විසින් දරන අවදානම් සම්බන්ධයෙන් අඩු අවධානයක් දක්වනු ඇත. බැංකු අවදානම් දරුම් කිසියම් ආකාරයකින් ප්‍රධාන පාලකයා වී ඇත්තේ වෙළෙඳපොළ විනයයි. ද්‍රවශීලතා අර්බුද (liquidity panics) අවම කර බැංකු පද්ධතියට ඇතිවිය හැකි අයහපත් අස්ථාවරත්වයන්ගෙන් ආර්ථිකය ආවරණය කිරීමට තැන්පතු රක්ෂණය උපකාරී වේ. වෙළෙඳපොළ බලවේග අනුව පමණක් තීරණය කරනවාට වඩා විශාල, වැඩි අවදානම් සහිත වත්කම් අත්පත් කරගැනීමට මෙම ආරක්ෂණ ක්‍රමය උපකාරී වේ. මෙවැනි ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් නොතිබුනා නම් වැඩි අවදානම් සහිත ණය හේතුවෙන් වැඩි පිරිවැයක් ඇති තැන්පතු පවත්වා ගැනීම, වැඩි ද්‍රවශීල වත්කම් පවත්වා ගැනීම හෝ වැඩි ප්‍රාග්ධන අරමුදල් පවත්වා ගැනීම යනාදියේ සම්මිශ්‍රණයක් පැවතීමට ඉඩ ඇත. එසේත් නැතිනම් මෙම ගැලපීම් මගින් බැංකුවල අවදානම් දරීම සීමා කරනු ඇත. එහෙත් ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් පවතින විට වැඩි අවදානම් සහිත ණය කරුවන්ට අඩු පොළියක් යටතේ වැඩි ණය පහසුකම් ලැබෙන බැවින් හොඳ ව්‍යාපෘතිවලට පිරිවැයක් ඇති කරමින් අවදානම් සහිත ව්‍යාපෘතිවලට වාසි සැලසේ.

මෙම ආරක්ෂණ ක්‍රමයන්හි පවතින සඳුචාරමය උවදුරු පිරිවැය (moral hazard cost) සැලකිය යුතු මට්ටමක පවතී. එහෙත් මෙම ආරක්ෂණ ක්‍රමයන් මගින් මූර්ත සම්පත්වලට ප්‍රවේශයක් ලැබෙන නිසා පළල් පරාසයක විවිධ වත්කම් අත්පත් කරගැනීමට බැංකුවලට හැකිවී ඇත. මෙම ආරක්ෂණ ක්‍රමවල සඳුචාර උවදුර ගැටළුව අඩුකිරීම සහ අධීක්ෂණය සහ විධිමත්කරණය වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මගින් හැකිකරමි වෙළෙඳපොළ ක්‍රමයක් හෝ වෙළෙඳපොළ පාදක කරගත් දිරිගැන්වීම් ඇතිකිරීමට උත්සාහ කළ යුතුය. ඒ සඳහා ඇති පියවරවලින් පැහැදිලි එක් පියවරක් වන්නේ ආරක්ෂණ ක්‍රමයට ඇතුළත් වීම වඩාත් සුදුසු ලෙස මිල කිරීමේ ක්‍රමයක් සැකසීමයි.

සිංගප්පූරුව, දකුණු අප්‍රිකාව, තවසීලන්තය සහ ඕස්ට්‍රේලියාව වැනි රටවල් කිහිපයක කිසිම ආකාරයක තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක නොවේ. බොහෝ රටවල්වල තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් පවතිද්දී ඉහත රටවල් ක්‍රමවත් තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් නොමැතිව සිය කටයුතු පවත්වාගෙන යන ආකාරය සොයා බැලීම යෝග්‍යය.

තවසීලන්තයේ කිසිම ආකාරයක තැන්පතු රක්ෂණ ක්‍රමයක් නොමැත. විස්තරාත්මක තොරතුරු මහජනතාවට හෙළිදරව් කිරීමේ ක්‍රමයක් මගින් වෙළෙඳපොළ විනය ඇති කිරීම කෙරෙහි වැඩි විශ්වාසයක් දක්වන තවසීලන්ත බැංකු අධිකාරී ක්‍රමය මූල්‍ය විධිමත්කරණය පිළිබඳ සම්ප්‍රදායික ක්‍රමයන්ගෙන් බොහෝ වෙනස් වේ. එම ක්‍රමය යටතේ සෑම බැංකුවක්ම බැංකුවේ ණය ශ්‍රේණිය, ප්‍රාග්ධන අනුපාතයන්, සංකේන්ද්‍රණ අවදනම, සබඳතා සහිත පාර්ශවවලට ඇති අවදනම, වත්කම්වල ගුණාත්මක බව, ලාභදායීත්වය, අධිකාරී විසින් බැංකුවට පණවන ලද විවක්ෂණ විධිමත්කරණ ක්‍රියාමාර්ගයන් පිළිබඳ සාරාංශයක් වැනි ද පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් ප්‍රකාශනයක් සෑම කාර්තුවකට වරක්ම නිකුත් කළ යුතුය. විවක්ෂණශීලී ලෙස සහ වගකිවයුතු ආකාරයෙන් කටයුතු කිරීමට බැංකු කළමනාකාරිත්වය දිරිමත් කිරීමක් මෙම පුළුල් අනාවරණ ක්‍රමය මගින් සිදුවේ. බැංකුවල මූල්‍ය ප්‍රගතිය හා අවදනම් මට්ටම් පිළිබඳ විස්තරාත්මක තොරතුරු නිරතුරුව ලැබෙන විට එය මනාව පාලනය වන බැංකු දිරිගන්වමින් සහ එසේ නොවන බැංකුවලට දඬුවම් කරමින් ප්‍රතික්‍රියා දක්වන වෙළෙඳපොළ බලවේග මගින් මනා ස්ථාවර මූල්‍ය පද්ධතියක් ඇති කිරීමට හා පවත්වාගෙන යාමට දයක වේ. බැංකුවල කළමනාකරණය පිළිබඳ සම්පූර්ණ වගකීම තිබෙන්නේ අධ්‍යක්ෂවරුන් මත බවට ගොඩනැගෙන ආකල්පය නිසා දුර්වල බැංකු මුදවා ගැනීම සඳහා රජය මත වන බලපෑම අඩුවීම, වෙළෙඳපොළ පාදක කරගත් විධිමත්කරණ පද්ධතියක ඇති ප්‍රධාන වාසියක් වේ. ඒ අනුව තමන්ගේ තැන්පතුවලට ඇති ඉහළ අවදනම ආවරණය සඳහා දුර්වල බැංකුවලින් ඉහළ තැන්පතු පොළියක් ඉල්ලා සිටීමට තැන්පත්කරුවන් පෙළඹේ. තවත් අවස්ථාවල මූල්‍ය ප්‍රශ්නවලට මුහුණ පා ඇති බැංකු වලින්

තමන්ගේ සියළු තැන්පතු ඉවත්කර ගැනීමට තැන්පත්කරුවන් පෙළඹෙනු ඇත.

මූල්‍ය අංශයේ ආරක්ෂණ ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීමේදී අවධානය යොමු කළයුතු වැදගත් කාරණයක් වන්නේ ඒ ඒ බැංකුවල සාංගමික පාලනය මනා පරිච්ඡේද අනුව සිදුවන බව තහවුරු කර ගැනීමයි. මේ සඳහා කායභීක්ෂම අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රමයක් ඇතිකිරීම, මූල්‍යමය හා වාණිජ අවදනම් හඳුනා ගැනීම, තක්සේරු කිරීම හා කළමනාකරණය කිරීම, කායභීක්ෂම වත්කම් වගකීම් කළමනාකරණ ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම සහ ප්‍රාග්ධන සංචිත පවත්වා ගැනීම මගින් අවදනම් දරීමට මනා පහසුවක් ලබාදීම ආදී ඉතා වැදගත්කමක් සහිත විවක්ෂණ ව්‍යාපාරික ක්‍රියා පිළිවෙත් අදාළ වේ. ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා ප්‍රමිතීන්ට අමතරව, නව අන්තර්ජාතික බැංකු විධිමත්කරණ හා අධිකාරී නියමයන්ට අනුව මූල්‍ය ක්‍රමයේ අවදනම් අගය කිරීම, නිරීක්ෂණය කිරීම හා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා කායභීක්ෂම ක්‍රියාවලියක් ස්ථාපිත කිරීමේදී විධිමත්කරුන්ට පූර්ව ක්‍රියාකාරී කාර්යභාරයක් පැවරී ඇත. මීට අමතරව, විධිමත් ගිණුම්කරණයක්, තක්සේරු කිරීමක් හා වාර්තාකරණයක් බැංකු වලින් ද බලාපොරොත්තුවේ. විනිවිදභාවය සහ වගකිවයුතු බව යටතේ බැංකුවල වත්කම් සත්‍ය ලෙස තක්සේරු කිරීම, මහජනතාවට තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සහ බැංකුවල විවක්ෂණ වාර්තාකරණය අවශ්‍ය අතර, එය මූල්‍ය ක්‍රමයේ තත්ත්වය පිළිබඳව තැන්පත්කරුවන්ට හා ආයෝජකයන්ට මනා දැනුමක් ලබා ගැනීමටත් එමගින් වත්කම්වල මිල වෙනස්වීමේදී ක්‍රමවත්ව ප්‍රතික්‍රියා කිරීමටත් උපකාරී වෙයි.

ආරක්ෂිත ක්‍රමයන් යොදාගැනීමේදී සැලවීමට යම් ස්වරූපයක සඳවාර උවදුරු ඇති කෙරෙන බැවින් මූල්‍ය අස්ථාවරත්වයකින් ඇතිවිය හැකි හානි අඩුකරීම සඳහා මනාව නිර්මාණය කළ ප්‍රතිපත්තිවලින් පවා දිගුකාලයේදී ලැබෙන ඵලදායක ප්‍රතිඵල අඩු විය හැක. එබැවින් මූල්‍ය ආරක්ෂිත වැඩපිළිවෙලවල් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින්ට ගැටළුවලට මුහුණ දීමට සිදුවේ.

එමගින් නියෝජනය විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 2003 දී ප්‍රතිපාදනයන් අඩු කරන ලද අක්‍රීය ණයවල අනුපාතය දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතයෙන් ආසන්න වශයෙන් භාගයකට සමාන විය. 2004 ජනවාරි මස සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ප්‍රතිපාදන අරමුණ සඳහා අප සුරැකුම් තක්සේරු කිරීමේදී ඒවායේ වටිනාකම් වෙනස්වීමට ඉඩ ඇති බැවින් ආවරණ ආන්තිකයක් හඳුන්වා දුන් අතර, එම හේතුවෙන් 2004 වර්ෂයේදී ණයවලින් සිදුවන පාඩු වෙනුවෙන් සිදු කළයුතු ප්‍රතිපාදන ඉහළ යාහැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ. සියළු බැංකු ආයතන සඳහා ණය සඳහා ප්‍රතිපාදන වැඩි කිරීමේ

අවශ්‍යතාවයක් ඇති කරමින් 2004 වර්ෂයේ සිට අප සුරැකුම්වල වටිනාකම කාලයන් සමග ක්‍රමයෙන් අඩු කළයුතු වන ක්‍රමයක් අනුගමනය කළයුතු හෙයින් අවදනම් අවම කිරීම සඳහා අප සුරැකුම් මත විශාල වශයෙන් රඳ පැවතීම අධේර්යමත් කරනු ඇත.

බැංකු වක අවදනම් තත්ත්වය පිළිබිඹු කරමින්, අනපේක්ෂිත පාඩු වෙනුවෙන් ප්‍රාග්ධනය ආවරණයක් ලෙස පැවතිය යුතුය. ලාභදායීත්වය වැඩිවීම තුළින් අභ්‍යන්තරව උපදවන ලද ප්‍රාග්ධනය හේතුවෙන් විශේෂයෙන් පසුගිය වර්ෂ

දෙක තුළදී බැංකු ක්ෂේත්‍රය තුළ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ඉහළයාමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙන්නුම් කර තිබේ. බැංකුවල ප්‍රාග්ධන තත්ත්වය ශක්තිමත් කිරීමට උපකාරී වී ඇති තවත් සාධකයක් වන්නේ බැංකු විසින් ණය සහ කොටස් නිකුත් කිරීම තුළින් වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනය ලබා ගැනීමයි.

බැංකු අංශයෙහි ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අනුපාතයෙහි 2002 වසරෙහි පැවති, ක්‍රමයෙන් ඉහළයාමේ ප්‍රවණතාවයක සිට 2003 දී පහත බැසීමේ ප්‍රවණතාවයක් සහිතව යම් ප්‍රමාණයක උච්චාවචනයක් පෙන්වීය. මෙම අඩුවීමට මූලික හේතුව වූයේ 2003 සිට බලපැවැත්වෙන පරිදි අවම ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන

අනුපාත අවශ්‍යතාවය බැංකුවල විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් බැංකු ඒකකවලට ද නියම කිරීමයි. බැංකුවල ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතයෙහි සාමාන්‍යය මහ බැංකුව විසින් නියම කර ඇති ව්‍යවස්ථාපිත අවම අනුපාතය වන සියයට 10 ට වඩා අඩුවෙන් පැවතුණි. මෙය බාසල් කමිටුව විසින් ප්‍රකාශ කර ඇති පරිදි ජාත්‍යන්තරව පැවතිය යුතු අනුපාතය වන සියයට 8 ට වඩා ඉහළින් පැවතුනද, බැංකු ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රධාන බැංකුවල ඇතිවිය හැකි අවදානම්කාරී තත්ත්වයට උපකාරීවීම සඳහා ප්‍රාග්ධන මට්ටම වර්ධනය කිරීම අවශ්‍ය වේ.